การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุสมาชิกสำนักงานประกันสังคมในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาผู้ประกันตนที่ทำงานในธนาคาร

นางสาวนิยุตรัตน์ จามพันธ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหพัฒนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2549
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

HOUSING PREPARATION OF ELDERLY SOCIAL SECURITY MEMBERS IN THE BANGKOK METROPOLITAN AREA : A CASE STUDY FOR MEMBERS IN THE BANKING INDUSTRY

Miss Niyuthtarat Chamapun

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development Program in Housing

Department of Housing
Faculty of Architecture
Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุสมาชิกสำนักงานประกันสังคมในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาผู้ประกันตนที่ทำงานในธนาคาร
โดย	นางสาวนิยุตรัตน์ จามพันธ์
สาขาวิชา	เคหการ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ เลอสม สถาปิตานนท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. กุณฑลทิพย พานิชภักดิ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ มานพ พงศทัต)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุปรีชา หิรัญโร)

.....กรรมการ
(นางเพ็ญศรี ไตรรัตน์)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิยุตรัตน์ จามพันธ์: การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุสมาชิกสำนักงานประกันสังคมในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาผู้ประกันตนที่ทำงานในธนาคาร. (HOUSING PREPARATION OF ELDERLY SOCIAL SECURITY MEMBERS IN THE BANGKOK METROPOLITAN AREA: A CASE STUDY FOR MEMBERS IN THE BANKING INDUSTRY) อ. ที่ปรึกษา: รศ.ไตรรัตน์ จารุทัศน์, 173หน้า.

ปัจจุบันปัญหาของผู้สูงอายุมีแนวโน้มจะรุนแรงยิ่งขึ้น เพราะจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและผู้สูงอายุมีชีวิตยืนยาวขึ้น กล่าวคือ มีคนในวัยทำงานจำนวนค่อนข้างคงที่แต่จะมีคนในวัยเกษียณมากขึ้น และการที่สถาบันครอบครัวอาจไม่สามารถทำหน้าที่เป็นหลักประกันให้ผู้สูงอายุได้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้จะส่งผลกระทบต่อรายจ่ายของรัฐบาลที่ต้องดูแลคนกลุ่มนี้ ดังนั้นการสร้างระบบที่สามารถเป็นหลักประกันในยามชราภาพของประชาชนได้จึงเป็นที่สิ่งสำคัญ อย่างเช่น การประกันสังคมกรณีชราภาพ ของสำนักงานประกันสังคม ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า ผู้ที่ประกันตนกับสำนักงานประกันสังคมนั้นมีลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพลักษณะการอยู่อาศัย รวมถึงการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณหรือไม่ อย่างไรโดยใช้วิธีแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุต่อไป

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยร้อยละ 52.3 อาจจะเป็นเพราะไม่มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน และมีบ้านเป็นของตนเองอยู่แล้ว จึงมองการเตรียมการที่อยู่อาศัยนั้นเป็นสิ่งที่ยังไม่จำเป็น ส่วนอีกกลุ่มที่มีความน่าสนใจคือ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยแต่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยร้อยละ 6.7 ซึ่งส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับขนาดของพื้นที่ใช้สอย เนื่องจากคนกลุ่มนี้มีรายได้ที่พอเพียงกับการใช้จ่ายในชีวิตปัจจุบันเท่านั้น คือ 25,001-35,000 บาท/เดือน ซึ่งรายได้ดังกล่าวไม่น้อยแต่ก็ไม่มากพอที่จะนำมาเตรียมการที่อยู่อาศัยด้านต่างๆในอนาคต จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยล่วงหน้า

ส่วนกลุ่มที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณร้อยละ 48 ส่วนใหญคิดว่าจะเตรียมที่อยู่อาศัยเกี่ยวกับ การปรับปรุง (ต่อเติม/ซ่อมแซม) ที่อยู่อาศัย รองลงมา คือ การย้ายที่อยู่อาศัย, สร้างใหม่ใน (พื้นที่ใหม่), และส่วนกำลังหาซื้อ ซึ่งได้งบประมาณมาจากการออม ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกที่อยู่อาศัยคือ ราคาที่เหมาะสม รองลงมาคือ พื้นที่ใช้สอยภายในบ้าน, สภาพแวดล้อม, ความปลอดภัย, และการเดินทาง โดยมีประเภท ทำเล และงบประมาณของที่อยู่ในอนาคต คือ ประเภทบ้านเดี่ยว บริเวณศรีนครินทร์-เทพารักษ์-สุวรรณภูมิ ขนาด 70 ตารางวา ราคาประมาณ 7,000,000 บาท ซึ่งสาเหตุในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตมาจากการขอบสภาพแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างเอง

ดังนั้นรัฐบาล/หน่วยงาน/ บริษัทต่างๆควรรณรงค์และให้ความรู้ ประโยชน์ของกองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพของสำนักงานประกันสังคม และกองทุนอื่นๆที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพราะ ในอนาคตประชากรสูงอายุจะมีอัตราที่สูงขึ้น ดังนั้นเงินที่ได้จากกองทุนต่างๆนี้ จะสามารถช่วยเหลือให้ผู้สุงอายุมีรายได้หลังเกษียณ และเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐที่จะต้องเข้ามาดูแลคนกลุ่มนี้

ภาควิชา เคหการ ลายมือชื่อนิสิต นิยุตรัตน์

สาขาวิชา เคหการ ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ไตรรัตน์

ปีการศึกษา 2549

4874135125 : MAJOR HOUSING

KEY WORD : HOUSING / SOCIAL SECURITY / ELDERLY / PREPARATION

NIYUTHTARAT CHAMAPUN : HOUSING PREPARATION OF ELDERLY SOCIAL SECURITY MEMBERS IN THE BANGKOK METROPOLITAN AREA : A CASE STUDY FOR MEMBERS IN THE BANKING INDUSTRY. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. TRIRAT JARUTHAT, 173 pp.

Nowadays with advances in medicine and technology, elderly citizens tend to live longer and thus increase in number, and this has resulted in more severe problems concerning this group of social members. While the population of the workforce remains somewhat static, the number of retirees is increasing. Families may not be able to guarantee stability to the retirees and this may require additional government spending. It is therefore crucial to set up a system that can provide stability for the elderly such as the elderly social welfare system by the Department of Social Welfare. This study aims at recognizing the social, economic and living conditions of those on the welfare, and whether they have prepared for their housing after retirement. The study was conducted by giving out questionnaires to 400 subjects and analyzing the findings based on the associated theories and principles so as to formulate guidelines on a development of housings for the elderly.

The findings showed that most of the subjects (52.3%) have not prepared for their housing. This may be because they currently have no problems and actually own housing. Another group of interest is a group of subjects who have not prepared for their retirement housing, yet have problems in this regard (6.7%). Most have problems with the size of utility space as they earn enough to use on a day-to-day basis (25,001-35,000 baht per month) which is not enough to prepare for future living housing. The questionnaire results thus show that most people have not planned for their housing after retirement.

As for the group that prepare for their housing after retirement (48%), most plan to renovate (repair/ build an extension) their housing, while some plan to relocate, and some plan to build a new housing on a new piece of land. Their buying power comes from their savings. Factors determining their selection of housing are a reasonable price followed by utility size, environment, safety, and travel convenience. As for the type, location and budget of their future housing, the subjects have chosen a single house in Sri Nakharin-Theparak-Suvannabhumi areas of 70 square metres costing about 7,000,000 baht. The reason for this is their personal preference of the environment.

Thus the government, government agencies as well as private companies should educate the people about the benefits of the social retirement fund of the Department of Social Welfare and other funds concerning the elderly. As the population of older citizens will increase in the future, these funds can be a financial support to the elderly after retirement, and help alleviate the government's burden.

Department : Housing Student's Signature : .....

Field of Study : Housing Advisor's Signature : .....

Academic Year : 2006

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ไตรรัตน์ จารุทัศน์และคณาจารย์ทุกท่าน ซึ่งเป็นผู้แนะนำและให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีตลอดมา และขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ คือ สำนักงานประกันสังคม, ธนาคารกรุงเทพ, ธนาคารกสิกรไทย, ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, ธนาคารทหารไทย, และธนาคารไทยพาณิชย์ ทุกท่านที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถาม ตอลดจนให้ข้อมูลรายละเอียดต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาและทุกคนในครอบครัว โดยเฉพาะนายอาชัญ จามพันธ์ ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจและคอยช่วยเหลือเสมอมาจนสามารถสำเร็จการศึกษา รวมทั้งขอบคุณเพื่อนทุกคนที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำงานมาโดยตลอด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... จ

กิตติกรรมประกาศ..... ฉ

สารบัญ..... ช

สารบัญตาราง..... ญ

สารบัญแผนผัง..... ณ

สารบัญแผนภูมิ..... ด

บทที่ 1 บทนำ..... **1**

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา..... 5

1.3 ขอบเขตของการวิจัย..... 6

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น..... 7

1.5 ข้อจำกัดของการวิจัย..... 8

1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย..... 8

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 9

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... **10**

2.1 สถานะและปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทย..... 10

2.2 แนวคิดการศึกษากระบวนการของภาวะสูงอายุ..... 11

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์..... 19

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ..... 22

2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ..... 24

2.6 ประเภทที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ..... 26

2.7 การเตรียมตัวสำหรับการเกษียณอายุ..... 28

2.8 แนวคิดการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ..... 32

2.9 การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 43

หน้า

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย..... 46
3.1 การกำหนดประชากรเป้าหมาย..... 46
3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง..... 46
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 48
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 50
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล..... 51

บทที่ 4 รายละเอียดองค์กร..... 54
4.1 ประวัติความเป็นมาของสำนักงานประกันสังคม..... 54
4.2 การประกันสังคมในประเทศไทย..... 54
4.3 หลักการ..... 54
4.4 ขอบข่ายความคุ้มครอง..... 55
4.5 กองทุนประกันสังคม..... 56
4.6 ประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ..... 58
4.7 วิธีการคำนวณประโยชน์ทดแทน..... 59

บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 64
5.1 ข้อมูลทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคม..... 74
5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบัน..... 81
5.3 ข้อมูลการเตรียมด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ..... 85
5.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์..... 92

บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ..... 138
6.1 สรุปข้อมูลทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคม..... 139
6.2 สรุปข้อมูลสภาพความเป็นอยู่..... 140
6.3 ข้อมูลการเตรียมด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ..... 141
6.4 ข้อค้นพบจากงานวิจัย..... 145
6.5 ข้อเสนอแนะ..... 147
6.6 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป..... 148

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน้า

รายการอ้างอิง..... 149
ภาคผนวก..... 152
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 173

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1.1	แสดงโครงสร้างประชากรโลกและประชากรไทย พ.ศ. 2543 – 2568.....	1
ตารางที่ 1.2	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยแบ่งเป็น 5 ธนาคาร.....	6
ตารางที่ 3.1	แสดงจำนวนผู้ประกันตนแบ่งตามบริษัท 10.....	47
ตารางที่ 3.2	แสดงจำนวนผู้ประกันตนแบ่งตามธนาคาร 5 อันดับ.....	48
ตารางที่ 4.1	แสดงอัตราการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน.....	57
ตารางที่ 4.2	แสดงตัวอย่างประโยชน์ทดแทนกรณีบำเหน็จชราภาพ กรณีที่จ่ายเงินสมทบกรณีชราภาพ ตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไป.....	60
ตารางที่ 4.3	แสดงวิธีคำนวณผลประโยชน์ตอบแทน.....	60
ตารางที่ 4.4	แสดงตัวอย่างรายงานตัวสรุปยอดเงินของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคารกรุงเทพ.....	62
ตารางที่ 5.1	แสดงเพศของกลุ่มตัวอย่าง.....	64
ตารางที่ 5.2	แสดงอายุของกลุ่มตัวอย่าง.....	65
ตารางที่ 5.3	แสดงสถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่าง.....	65
ตารางที่ 5.4	แสดงบุตรและจำนวนบุตร.....	66
ตารางที่ 5.5	แสดงระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง.....	67
ตารางที่ 5.6	แสดงสุขภาพ.....	67
ตารางที่ 5.7	แสดงโรคประจำตัว.....	68
ตารางที่ 5.8	แสดงประเภทโรคประจำตัว.....	68
ตารางที่ 5.9	แสดงรายได้บุคคลต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง.....	69
ตารางที่ 5.10	แสดงที่มาของรายได้เมื่อเกษียณอายุ.....	69
ตารางที่ 5.11	แสดงรายได้พิเศษ.....	70
ตารางที่ 5.12	แสดงค่าใช้จ่ายทั่วไปเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย.....	71
ตารางที่ 5.13	แสดงค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ.....	71
ตารางที่ 5.14	แสดงรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต.....	72
ตารางที่ 5.15	แสดงประเภทรายได้ที่คาดว่าจะได้ในอนาคต.....	72
ตารางที่ 5.16	แสดงประเภทเงินประกันสังคมที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต.....	72
ตารางที่ 5.17	แสดงความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง.....	73
ตารางที่ 5.18	แสดงความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง.....	74

หน้า

ตารางที่ 5.19	แสดงความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง.....	74
ตารางที่ 5.20	แสดงจำนวนสมาชิกของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง.....	75
ตารางที่ 5.21	แสดงบุคลที่อาศัยอยู่ด้วย.....	75
ตารางที่ 5.22	แสดงผู้ดูแลยามเจ็บป่วย.....	76
ตารางที่ 5.23	แสดงลักษณะที่อยู่อาศัย.....	77
ตารางที่ 5.24	แสดงกรรมสิทธิ์ในการครอบครอง.....	77
ตารางที่ 5.25	แสดงระยะเวลาการอยู่อาศัย.....	78
ตารางที่ 5.26	แสดงทำเลที่อยู่อาศัยปัจจุบัน.....	78
ตารางที่ 5.27	แสดงชั้นที่พัก.....	79
ตารางที่ 5.28	แสดงปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน.....	79
ตารางที่ 5.29	แสดงปัญหาของที่อยู่อาศัยปัจจุบัน.....	80
ตารางที่ 5.30	แสดงการเตรียมที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ.....	81
ตารางที่ 5.31	แสดงสาเหตุที่ไม่เตรียมที่อยู่อาศัยก่อนเกษียณอายุ.....	82
ตารางที่ 5.32	แสดงกลุ่มเตรียมที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ.....	82
ตารางที่ 5.33	แสดงสิ่งที่วางแผนที่จะปรับปรุงที่อยู่อาศัย.....	83
ตารางที่ 5.34	แสดงกรรมสิทธิ์ที่จะปรับปรุงที่อยู่อาศัย.....	83
ตารางที่ 5.35	แสดงงบประมาณที่จะปรับปรุงที่อยู่อาศัย.....	84
ตารางที่ 5.36	แสดงสัดส่วนอัตราการผ่อนต่อเดือน.....	84
ตารางที่ 5.37	แสดงเหตุผลและกรรมสิทธิ์ที่จะสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่)	85
ตารางที่ 5.38	แสดงเหตุผลและกรรมสิทธิ์ที่จะย้ายที่อยู่อาศัย.....	86
ตารางที่ 5.39	แสดงเหตุผลและกรรมสิทธิ์ที่กำลังหาซื้อ.....	86
ตารางที่ 5.40	แสดงเหตุผลและกรรมสิทธิ์ที่กำลังหาซื้อ.....	87
ตารางที่ 5.41	แสดงปัจจัยที่ ที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกที่อยู่ในอนาคต.....	88
ตารางที่ 5.42	แสดงประเภท ทำเล และงบประมาณของที่อยู่ในอนาคต.....	89
ตารางที่ 5.43	แสดงเหตุผลและกรรมสิทธิ์ที่กำลังหาซื้อ.....	90
ตารางที่ 5.44	แสดงการวางแผนในการใช้จ่ายบำเหน็จ/บำนาญ.....	90
ตารางที่ 5.45	แสดงงานที่คิดจะทำหลังเกษียณ.....	91
ตารางที่ 5.46	แสดงบุคลที่จะอยู่ด้วยในช่วงที่เกษียณอายุ.....	91
ตารางที่ 5.47	แสดงความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ/หน่วยงาน ที่เกี่ยวกับที่อยู่.....	92

หน้า

ตารางที่ 5.48 แสดงเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามเพศ..... 93

ตารางที่ 5.49 แสดงเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามอายุ..... 94

ตารางที่ 5.50 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามสถานภาพ..... 95

ตารางที่ 5.51 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามระดับการศึกษา..... 96

ตารางที่ 5.52 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามสุขภาพ..... 97

ตารางที่ 5.53 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามโรคประจำตัว..... 98

ตารางที่ 5.54 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามรายได้..... 99

ตารางที่ 5.55 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตและประเภทรายได้ที่คาดว่าจะได้ในอนาคต..... 100

ตารางที่ 5.56 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามประเภทเงินประกันสังคมที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต..... 101

ตารางที่ 5.57 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง และ ความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง..... 102

ตารางที่ 5.58 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามลักษณะที่อยู่อาศัย..... 103

ตารางที่ 5.59 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามกรรมสิทธิ์ในการครอบครอง..... 104

ตารางที่ 5.60 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัย..... 105

หน้า

ตารางที่ 5.61 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน..... 106
ตารางที่ 5.62 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามสาเหตุปัญหาของที่อยู่อาศัยปัจจุบัน..... 107
ตารางที่ 5.63 แสดงเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามเพศ.... 108
ตารางที่ 5.64 แสดงเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามอายุ.... 109
ตารางที่ 5.65 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามสถานภาพ..... 110
ตารางที่ 5.66 แสดงเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามระดับการศึกษา..... 111
ตารางที่ 5.67 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามสุขภาพ..... 112
ตารางที่ 5.68 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามโรคประจำตัว..... 113
ตารางที่ 5.69 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามรายได้..... 115
ตารางที่ 5.70 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต..... 116
ตารางที่ 5.71 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามประเภทรายได้ที่คาดว่าจะได้ในอนาคต..... 117

หน้า

ตารางที่ 5.72 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามประเภทเงินประกันสังคมที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต..... 118
ตารางที่ 5.73 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง..... 120
ตารางที่ 5.74 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามความเพียงพอของการออมของกลุ่มตัวอย่าง..... 121
ตารางที่ 5.75 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามตามลักษณะที่อยู่อาศัย..... 122
ตารางที่ 5.76 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามกรรมสิทธิ์ในการครอบครอง..... 124
ตารางที่ 5.77 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัย..... 125
ตารางที่ 5.78 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน..... 127
ตารางที่ 5.79 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง จำแนกตามปัญหาของที่อยู่อาศัย..... 129
ตารางที่ 5.80 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม) จำแนกตามปัญหาของที่อยู่อาศัย..... 130
ตารางที่ 5.81 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทย้ายจำแนกตามปัญหาของที่อยู่อาศัย..... 131
ตารางที่ 5.82 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทกำลังหาซื้อจำแนกตามปัญหาของที่อยู่อาศัย..... 132

หน้า

ตารางที่ 5.83 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามประเภท ทำเลขนาด และงบประมาณของที่อยู่ในอนาคต..... 134

ตารางที่ 5.84 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามแสดงเหตุผลและกรรมสิทธิ์ที่กำลังหาซื้อ..... 137

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนผัง

หน้า

แผนผังที่ 3.1 แสดงวิธีดำเนินการวิจัย…….. 52
แผนผังที่ 3.2 แสดงการกำหนดตัวแปรต่าง ๆ ในการวิจัย……. 53

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

		หน้า
แผนภูมิที่ 1.1	แสดงพีระมิดประชากรไทย ปี พ.ศ. 2543-2568…….……	2
แผนภูมิที่ 1.2	แสดงระบบการออมเพื่อวัยเกษียณที่แบ่งตามแนวทาง Multi-pillar.....	3
แผนภูมิที่ 1.3	แสดงพีระมิดผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ปี พ.ศ. 2548.....	4

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ประชากรที่กำลังได้รับความสนใจในสังคมโลกปัจจุบัน คงจะหนีไม่พ้นเรื่องโครงสร้างประชากรที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องเข้าสู่ "สังคมผู้สูงอายุ" (Aging Society) กล่าวคือประชากรวัยเด็กมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่ประชากรสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และคงปฏิเสธไม่ได้ว่าประเทศไทยก็กำลังประสบปัญหาดังกล่าวเช่นกัน หากย้อนดูข้อมูลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2543-2568

ตารางที 1.1 โครงสร้างประชากรโลกและประชากรไทย พ.ศ. 2543 – 2568

พ.ศ	ประชากรโลก (%)			ประชากรไทย (%)		
	จำนวนรวม	15 – 59 ปี	60 ปีขึ้นไป	จำนวนรวม (พันคน)	15 – 59 ปี	60 ปีขึ้นไป
2543	6,070,578	59.9	10.0	62,237	65.9	9.4
2548	6,453,627	61.3	10.4	64,765	66.7	10.3
2568	7,851,455	60.8	15.0	72,288	62.0	20.0

ที่มา : การคาดประมาณประชากรของประเทศไทยพ.ศ.2543-2568 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ World Population 2002, United Nations

จะพบว่าประชากรโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 6,070.6 ล้านคนในปี 2543 เป็น 7,851.4 ล้านคนในปี 2568 ในขณะที่ประชากรไทยก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกันจาก 62.2 ล้านคนในปี 2543 เป็น 72.3 ล้านคนในปี 2568 จะเห็นได้ว่า โครงสร้างของประชากรโลกและประชากรไทยมีการเปลี่ยนแปลงที่คล้ายคลึงกัน โดยที่ประชากรวัยสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นในอัตราที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10 ในปี 2543 เป็นร้อยละ15 ในปี 2568 ในขณะที่ประชากรวัยทำงานมีจำนวนค่อนข้างคงที่คือ ร้อยละ 59.9 และ ร้อยละ 60.8 ในปี 2543 และ ปี 2568 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างของประชากรกำลังเปลี่ยนเป็นประชากรวัยสูงอายุหรือสังคมผู้สูงอายุในอนาคต ทั้งนี้ก็เพราะว่าคนอายุยืนยาวขึ้นเนื่องจากการที่วิทยาการทางการ

แพทย์ที่ดีขึ้น และขณะเดียวกันจำนวนคนเกิดใหม่เพิ่มขึ้นไม่มาก เพราะมีการวางแผนครอบครัวที่ดีขึ้น ดังนั้นประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมวัยสูงอายุ และอาจประสบปัญหาด้านผู้สูงอายุอย่างรุนแรง

แผนภูมิที่ 1.1 แสดงพีระมิดประชากรไทย ปี พ.ศ. 2543-2568

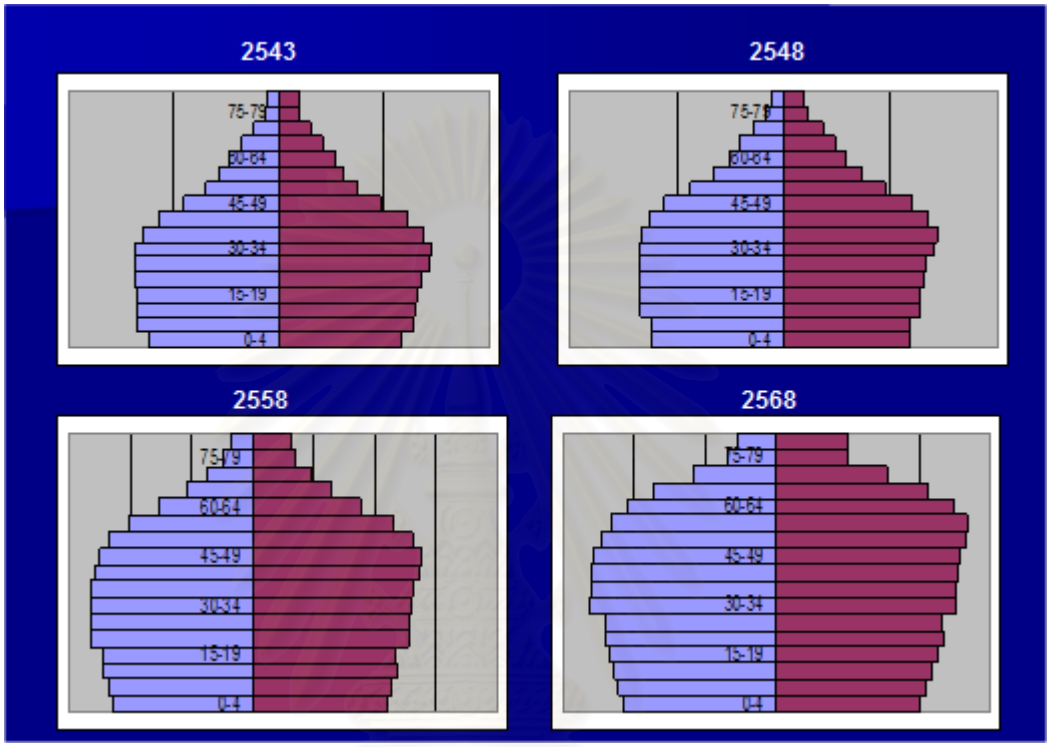

ที่มา : การคาดประมาณประชากรของประเทศไทยพ.ศ.2543-2568 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ World Population 2002, United Nations

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าปัจจุบันสัดส่วนวัยสูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคตซึ่งส่งผลกระทบต่อรัฐบาล และคนวัยทำงานที่ต้องเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่มีอัตราเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว ดังนั้นเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของภาครัฐและคนวัยทำงานในอนาคตในการเลี้ยงดูผู้ที่สูงอายุหรือผู้ที่ไม่มีงานทำจึงควรตระหนักถึงปัญหานี้พร้อมกับการรณรงค์ส่งเสริมการออมเพื่อให้ประชาชนมีเงินออมเพื่อสามารถช่วยเหลือเลี้ยงดูตัวเองได้เมื่อเกษียณอายุหรือเมื่อไม่มีงานทำ โดยระบบการออมเพื่อเกษียณอายุ (Old Age Income Security) หรือระบบบำนาญที่ธนาคารโลก (World Bank) นำมาเป็นแนวคิดและเสนอเป็นการทั่วไป สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ที่เรียกกันว่าทฤษฎีเสาหลัก 3 ต้น (multi-pillar system) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Pillar 1 คือ รูปแบบการออมภาคบังคับที่รัฐบาลเป็นผู้บริหาร (mandatory publicly managed pillar) เป็นรูปแบบที่ประยุกต์จาก pay as you go system โดยแรงงานต้องจ่ายเงิน

สมทบสู่กองทุนที่รัฐบาลเป็นผู้บริหารในรูปแบบที่กำหนดผลประโยชน์อย่างแน่นอนที่จะได้รับในวัยชรา

Pillar 2 คือ รูปแบบการออมภาคบังคับที่เอกชนเป็นผู้บริหาร (mandatory privately managed pillar) เป็นรูปแบบการออมที่บังคับให้แรงงานต้องออมเงินโดยผ่านกองทุนที่บริหารโดยภาคเอกชนโดยตั้งใจที่จะให้เป็นส่วนสนับสนุน Pillar 1 ในเรื่องผลตอบแทนเพิ่มเติม อย่างไรก็ตามพบว่าในหลายประเทศรัฐบาลจะเข้ามาเป็นผู้ดูแลการบริหารกองทุนนี้เอง

Pillar 3 คือ รูปแบบการออมเพื่อวัยชราภาพอย่างสมัครใจ (voluntary pillar) เป็นการออมที่ให้แรงงานออมอย่างสมัครใจควบคู่ไปกับการออมภาคบังคับแบบ Pillar 1 และ 2 ภาครัฐเพียงแต่ทำหน้าที่กำกับดูแลเพื่อวัตถุประสงค์ในการปกป้องผลประโยชน์ของผู้ออมโดยรัฐอาจให้สิ่งจูงใจในรูปแบบของการลดหย่อนภาษี

แผนภูมิที่ 1.2 **แสดงระบบการออมเพื่อวัยเกษียณที่แบ่งตามแนวทาง** Multi-pillar

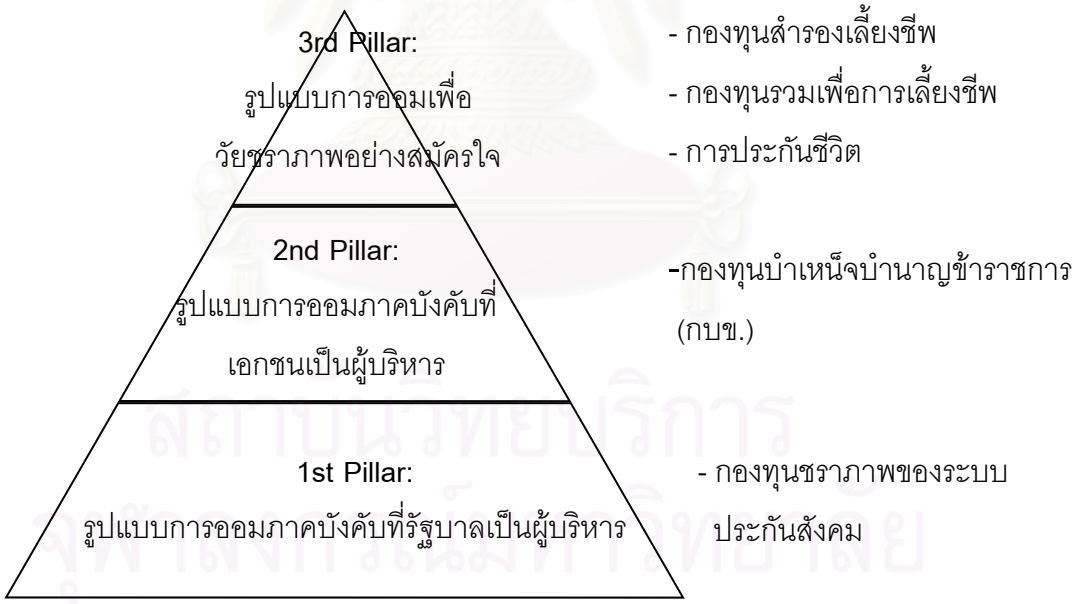

ทั้งนี้ จากข้อมูลต่าง ๆ ระบบการออมเพื่อวัยเกษียณที่แบ่งตามแนวทาง Multi-pillarในประเทศไทย ได้แก่ กองทุนชราภาพของระบบประกันสังคม สำนักงานประกันสังคม ที่รัฐบาลได้จัดตั้งขึ้นมาเป็นสวัสดิการเพื่อรองรับให้กับกลุ่มคนวัยชรา (1st Pillar) ในส่วนของลูกจ้างผู้ประกันตนที่สำนักงานประกันสังคมดูแลรับผิดชอบ ปี 2548 มีสถานประกอบการที่ขึ้นทะเบียน

กองทุนประกันสังคมจำนวน 362,559 แห่ง มีผู้ประกันตนที่อยู่ในความคุ้มครองของกองทุนประกันสังคมทั้งสิ้นจำนวน 8,225,477 คน เฉพาะในกรุงเทพมหานครมีสถานประกอบการที่ขึ้นทะเบียนกองทุนประกันสังคมจำนวน 139,787 แห่ง และ มีผู้ประกันตนที่อยู่ในความคุ้มครองของกองทุนประกันสังคมจำนวน 2,884,459 คน

แผนภูมิที่ 1.3 แสดงพีระมิดผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ปี พ.ศ. 2548

กองทุนประกันสังคมของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนประกันสังคม พ.ศ. 2533 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหลักประกันและความมั่นคงในการดำรงชีวิตให้แก่ประชาชน โดยมีสำนักงานประกันสังคมเป็นผู้ดูแลและบริหารเงินของกองทุนเพื่อให้เกิดดอกผล และนำไปจ่ายให้แก่ผู้ประกันตน มีความคุ้มครองภายใต้กองทุนประกันสังคมแบ่งเป็น 7 ประเภท คือ กรณีเจ็บป่วยหรือประสบอันตราย กรณีคลอดบุตร กรณีทุพพลภาพ กรณีเสียชีวิต กรณีสงเคราะห์บุตร กรณีชราภาพ และกรณีการว่างงาน ซึ่งกรณีชราภาพมีอัตราการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนจำนวนร้อยละ 3 ในร้อยละ 5 ของเงินที่หักจากเงินเดือน ตามกฎหมายประกันสังคม การประกันชราภาพเป็นการจัดการของภาครัฐวิธีหนึ่ง ทำให้ลูกจ้างได้รับการคุ้มครองทางรายได้เมื่อพ้นวัยทำงานไปแล้ว ซึ่งเงินจำนวนนี้มาจากการที่รัฐบังคับให้ลูกจ้างแบ่งรายได้จากการทำงานส่วนหนึ่งเพื่อเก็บออมไว้ใช้จ่ายใน ยามชรา ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับเงินทดแทนกรณีชราภาพ 2 แบบด้วยกัน คือ บำเหน็จที่เป็นเงินก้อน หรือบำนาญที่จ่ายให้ทุกเดือนไปตลอดชีวิต

ปัจจุบัน สปส.จัดเก็บเงินสมทบกรณีชราภาพจากนายจ้างและลูกจ้างฝ่ายละร้อยละ 3 ของค่าจ้าง ในกรณีที่ส่งเงินสมทบน้อยกว่า 180 เดือน (15 ปี) จะได้รับ เงินบำเหน็จชราภาพ โดยผู้

ที่ส่งไม่ครบ 12 เดือน มีสิทธิรับเงินบำเหน็จชราภาพเฉพาะส่วนของตนเองกลับคืนทั้งหมดเท่านั้น แต่ถ้าส่งเงินสมทบตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไปแต่ไม่ถึง 180 เดือน (15 ปี) จะได้รับเงินบำเหน็จชราภาพเฉพาะส่วนของลูกจ้างและนายจ้างที่จ่ายสมทบเข้ากองทุน ฯ พร้อมดอกผลตามอัตราที่ สปส. กำหนด หากส่งเงินสมทบครบ 180 เดือน (15 ปี) จึงได้รับ เงินบำนาญชราภาพ (รับทุกเดือนตลอดชีวิต) แต่ขณะนี้ยังไม่มีผู้ใดได้รับเงินบำนาญดังกล่าว เพราะสปส.เริ่มเก็บเงินสมทบกรณีนี้เมื่อ 31 ธ.ค.2541 และในปี 2557จะเป็นปีแรกที่เริ่มจ่ายบำนาญชราภาพ

หลักเกณฑ์รับเงินบำนาญชราภาพ คือ ผู้ประกันตนจะได้รับเงินร้อยละ 15 ของค่าจ้าง 60 เดือนสุดท้าย (ฐานค่าจ้าง 15,000 บาท/เดือน) และถ้าส่งเงินสมทบมากกว่า15 ปี จะได้รับเพิ่มอีกร้อยละ 1 ทุก ๆ ปี ในขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการปรับเพิ่มเงินบำนาญ จากอัตราร้อยละ 15 เป็นร้อยละ 20 ของค่าจ้าง และเพิ่มอัตราผลประโยชน์หลังปีที่ 15 จากเดิมร้อยละ 1 เป็นร้อยละ 1.5 เท่ากับจำนวนปีที่เพิ่มมาเป็นการปรับให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

ดังนั้นจากแนวโน้มข้างต้น จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกสำนักงานประกันสังคมที่มีการสร้างหลักประกันในการดำรงชีพหลังเกษียณอายุว่ามีการเตรียมพร้อมตัวเองก่อนเกษียณทางด้านที่อยู่อาศัยหรือไม่ เพราะที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยนึงที่มีความสำคัญในการดำเนินชีวิต เพื่อรองรับกับปัญหาประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งน่าจะทำให้สังคมไทยในอนาคตเป็น “สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ”

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะผู้ประกันตนทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกสำนักงานประกันสังคม
2. เพื่อศึกษาการเตรียมการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุของสมาชิกสำนักงานประกันสังคม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ขอบเขตประชากร คือ ผู้ที่ประกันตนเป็นสมาชิกสำนักงานประกันสังคม ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่มีรายได้สูง มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 322,575 คน (ณ เดือนมิถุนายน 2549)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ศึกษาจากกลุ่มบุคคลผู้ที่เป็นพนักงานธนาคารจำนวน 5 ธนาคารที่เป็นสมาชิกในสำนักงานประกันสังคม ในเขตกรุงเทพมหานคร คือ ธนาคารกรุงเทพ, ธนาคารกสิกรไทย, ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, ธนาคารทหารไทย, และธนาคารไทยพาณิชย์ ที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป รวมจำนวนทั้งหมด 2,802 คน โดยหากลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งตามสัดส่วนด้วยสูตรคำนวณของ Yamane ที่มีความคลาดเคลื่อน เท่ากับ ร้อยละ 5

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนสมาชิกประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

จากการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 400 ตัวอย่าง

ตารางที่ 1.2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยแบ่งเป็น 5 ธนาคาร ในสำนักงานประกันสังคมในเขตกรุงเทพมหานคร

ลำดับที่	ชื่อธนาคาร	จำนวนผู้ประกันที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป (คน)	กลุ่มตัวอย่าง
1	ธ. กรุงเทพ	1,801	257
2	ธ. กสิกรไทย	522	75
3	ธ. กรุงศรีอยุธยา	183	26
4	ธ. ทหารไทย	160	23
5	ธ. ไทยพาณิชย์	136	19
รวม		2,802	400

ที่มา: สำนักงานประกันสังคม (สิงหาคม พ.ศ. 2549)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปด้านเศรษฐกิจ, สังคม, และสภาพการอยู่อาศัยปัจจุบัน

2.2 ศึกษาข้อมูลการเตรียมด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ ได้แก่

- วัตถุประสงค์ของการเตรียมการที่อยู่อาศัย
- สาเหตุของการเตรียมการด้านต่างๆ ได้แก่ ปรับปรุง สร้างใหม่บนที่ดินที่มี การย้ายที่อยู่กำลังผ่อน และกำลังหาซื้อ
- แหล่งที่มาของงบประมาณในการเตรียมการที่อยู่อาศัย

2.3 ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ข้อมูลทั่วไป แบ่งเป็น

- ตัวแปรด้านสังคม ได้แก่ เพศ, อายุ สถานภาพ การศึกษา ขนาดของครอบครัว และสุขภาพ
- ตัวแปรด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ อาชีพ ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยและสุขภาพเฉลี่ยต่อเดือน และการออมเงิน

กลุ่มที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัย แบ่งเป็น

- สภาพการอยู่อาศัย ได้แก่ อยู่กับใคร จำนวนสมาชิกในครอบครัว และใครดูแลยามเจ็บป่วย
- สภาพที่อยู่อาศัย ได้แก่ ลักษณะที่อยู่อาศัย การครอบครอง ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และนอนอยู่ชั้นไหน

กลุ่มที่ 3 ข้อมูลการเตรียมด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ แบ่งเป็น

- กลุ่มเตรียม ประกอบด้วย ปรับปรุง สร้างใหม่บนที่ดินที่มีการย้ายที่อยู่ กำลังผ่อน กำลังหาซื้อ และแหล่งเงิน
- กลุ่มไม่เตรียม ได้แก่ สาเหตุของการไม่เตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลจากผู้ที่ประกันตนเป็นสมาชิกของสำนักงานประกันสังคม ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเจาะจงเฉพาะผู้ที่เป็นสมาชิกในกลุ่มของธนาคาร โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเพียง 5 ธนาคารแรกที่มีผู้ประกันตนมากที่สุดของสำนักงาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประกันสังคม ในกรุงเทพมหานคร คือ ธนาคารกรุงเทพ, ธนาคารกสิกรไทย, ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, ธนาคารทหารไทย, และธนาคารไทยพาณิชย์ เนื่องจากมีจำนวนผู้ประกันตนกับสำนักงานประกันสังคมเป็นจำนวนมาก จึงไม่สามารถทำการศึกษาได้ทั้งหมด จึงจำเป็นต้องศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเพียงบางส่วน ดังนั้นผู้วิจัยถือว่าตัวอย่างประชากรดังกล่าว เป็นตัวแทนของสมาชิกสำนักงานประกันสังคม ในเขตกรุงเทพมหานครทั้งหมด

1.5 ข้อจำกัดของการวิจัย

การสำรวจข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ ทางผู้วิจัยไม่มีโอกาสที่จะเข้าถึงตัวกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากทางธนาคารไม่สะดวกที่จะเปิดเผยรายชื่อและที่อยู่ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นจึงไม่สามารถกำหนดเวลาและจำนวนแบบสอบถามที่จะต้องส่งกลับได้แน่นอน ผู้วิจัยจึงสามารถติดต่อได้เพียงผู้ที่รวบรวมแบบสอบถามจากทางธนาคารเท่านั้น

1.6 คำจำกัดความของคำศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย หมายถึง การเตรียมตัวหรือการวางแผนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยเพื่อให้ที่อยู่อาศัยมีสภาพที่เหมาะสมแก่การอยู่อาศัย ซึ่งการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยในที่นี้จะหมายถึงการเตรียมด้านการเงิน ด้านการย้ายที่อยู่อาศัย ด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัย เป็นต้น

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและสัญชาติไทย (พระราชบัญญัติ ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546)*

การเกษียณอายุ หมายถึง การออกจากตำแน่งทางสังคมหรือหน้าที่การงานตามอายุเพราะเหตุอายุครบกำหนดตามที่หน่วยงานนั้น ๆ กำหนดไว้ เช่น ราชการไทย กำหนดให้ข้าราชการกำหนดเกษียณอายุเมื่ออายุครบ 60 ปี

การประกันสังคม หมายถึง การสร้างหลักประกันในการดำรงชีวิตในกลุ่มของสมาชิกมีรายได้และจ่ายเงินสมทบที่เข้าร่วม โครงการเพื่อรับผิดชอบในการเฉลี่ยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

* หมายเหตุ ในการเก็บข้อมูลจะเก็บกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป เพราะเป็นช่วงอายุที่เข้าสู่วัยสูงอายุแล้วและจากวัตถุประสงค์เน้นเพื่อการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ

จากการเจ็บป่วย คลอดบุตร ทุพพลภาพ ตาย สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และการว่างงาน เพื่อให้ได้รับการรักษาพยาบาล และมีรายได้อย่างต่อเนื่อง

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ
2. เพื่อเป็นแนวทาง หรือข้อมูลพื้นฐานในการเตรียมตัวด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะกลุ่มที่มีการประกันตน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิดและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุสมาชิกสำนักงานประกันสังคมในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาผู้ประกันตนที่ทำงานในธนาคาร เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาลักษณะผู้ประกันตนทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพลักษณะการอยู่อาศัย รวมถึงศึกษาการเตรียมการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุของสมาชิกสำนักงานประกันสังคม เพื่อให้การศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยตามแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมต่างๆ รวมทั้งได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

2.1 สถานะและปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทย
2.2 แนวคิดการศึกษากระบวนการของภาวะสูงอายุ
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ
2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ
2.6 ประเภทที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ
2.7 การเตรียมตัวสำหรับการเกษียณอายุ
2.8 แนวคิดการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ
2.9 การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 สถานะและปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทย

สถานการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทย[1] พบว่าโครงสร้างประชากรโดยรวมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ปิรามิดทางประชากรกลายเป็นรูปแจกัน สัดส่วนและจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้นในขณะที่เด็กลดลง ถึงแม้ประชากรวัยทำงานจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่จะเริ่มลดลงในอีก 10-15 ปีข้างหน้าและมีผลต่อภาวะพึ่งพา (Dependency Ratio) ทำให้เป็นผลสืบเนื่องต่อสถานะเศรษฐกิจ ขนาดและสัดส่วนของผู้สูงอายุมีอัตราเพิ่มที่เร็วมาก ในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้าหรือในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยจะได้ชื่อว่าเป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยกว่าร้อยละ 10 ของประชากรมีอายุมากกว่า 60 ปี ประชากรสูงอายุร้อยละ 54-55 เป็นผู้สูงอายุหญิง โดยสัดส่วนผู้สูงอายุหญิงจะ

[1] สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการผู้สูงอายุในประเทศไทย รายงานการทบทวนองค์ความรู้และสถานการณ์ปัจจุบันตลอดจนข้อเสนอทางนโยบายและการวิจัย. (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2544.)

ยิ่งมากในกลุ่มที่มีอายุมากขึ้น ผู้สูงอายุหญิงจะอยู่ในสถานะหม้ายและเป็นโสดมากกว่าชาย ในขณะที่แนวโน้มการหย่า-แยกเพิ่มขึ้น

2.2 แนวคิดการศึกษากระบวนการของภาวะสูงอายุ

1. ความหมายของผู้สูงอายุ

วัยสูงอายุจัดเป็นวัยที่อยู่ในระยะสุดท้ายของชีวิต ลักษณะและพัฒนาการในวัยนี้จะตรงข้ามกับวัยเด็ก คือมีแต่ความเสื่อมโทรมและสึกหรอ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จะดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป จึงเป็นการยากที่จะกำหนดว่าบุคคลใดอยู่ในวัยสูงอายุ เกณฑ์ที่สังคมจะกำหนดว่าบุคคลใดเป็นผู้สูงอายุนั้น จะแตกต่างกันไปตามสภาพสังคม การสูงอายุของบุคคลแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การสูงอายุตามวัย (Choronological Aging) หมายถึง การสูงอายุตามปีปฏิทิน โดยการนับจากปีที่เกิดเป็นต้นไป และบอกได้ทันทีว่า ใครมีอายุมากน้อยเพียงใด

2. การสูงอายุตามสภาพร่างกาย (Biological Aging) เป็นการพิจารณาการสูงอายุจากสภาพร่างกายและสรีระของบุคคลที่เปลี่ยนไป เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น เนื่องจากประสิทธิภาพการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายลดน้อยลง เป็นผลมาจากความเสื่อมโทรมตามกระบวนการสูงอายุซึ่งเป็นไปตามอายุขัยของแต่ละบุคคล

3. การสูงอายุตามสภาพจิตใจ (Psychological Aging) เป็นการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่ การรับรู้ แนวความคิด ความจำ การเรียนรู้ เชาว์ปัญญา และลักษณะบุคลิกภาพที่ปรากฏในระยะต่าง ๆ ของชีวิตแต่ละคนที่มีอายุเพิ่มขึ้น

4. การสูงอายุตามสภาพสังคม (Sociological Aging) เป็นการเปลี่ยนแปลงในบทบาทหน้าที่สถานภาพของบุคคลในระบบสังคม รวมทั้งความคาดหวังของสังคมต่อบุคคลนั้น ซึ่งเกี่ยวกับอายุ การแสดงออกตามคุณค่าและความต้องการของสังคม

สำหรับการกำหนดว่า ผู้สูงอายุเริ่มเมื่ออายุเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับความแตกต่างกันในแต่ละสังคม สำหรับสังคมไทยนั้นกำหนดว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทยและมีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป[2] ทั้งนี้ผู้สูงอายุมิได้มีลักษณะเหมือนกันหมดแต่จะมีความแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ องค์การอนามัยโลกจึงได้แบ่งเกณฑ์อายุตามสภาพของการมีอายุเพิ่มขึ้น ดังนี้

---

[2] กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2546.)

1. ผู้สูงอายุ (Elderly) มีอายุระหว่าง 60 –74 ปี
2. คนชรา (Old) มีอายุระหว่าง 75 –90 ปี
3. คนชรามาก (Very Old) มีอายุ 90 ปีขึ้นไป

การแบ่งผู้สูงอายุเป็น 3 ช่วงดังกล่าว สำหรับในสังคมไทยยังมิได้มีข้อสรุปว่าจะมีการจัดประเภทของผู้สูงอายุในลักษณะใด การจัดโดยใช้เกณฑ์อายุก็ยังมีข้อถกเถียงว่ายังไม่เหมาะสม นักวิชาการบางท่านจึงใช้เกณฑ์ความสามารถของผู้สูงอายุแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้ดี
2. กลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง
3. กลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เนื่องจากมีปัญหาสุขภาพ มีความพิการ

2. ทฤษฎีการสูงอายุ

ปรากฏการณ์ของความสูงอายุเกิดจากปัจจัยหลายประการไม่สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง ดังนั้น เพื่อให้ครอบคลุมจึงควรนำทฤษฎีหลาย ๆ ทฤษฎีมารวมกัน เพื่ออธิบายการสูงอายุนั้น ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 ทฤษฎี[3] ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีทางชีววิทยา (biological theory)
2. ทฤษฎีทางจิตวิทยา (psychological theory)
3. ทฤษฎีทางสังคมวิทยา (sociological theory)

1. ทฤษฎีทางชีววิทยา (Biological theory) ได้อธิบายถึงกระบวนการทางสรีรวิทยาและการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างของอวัยวะต่าง ๆ รวมทั้งการสูญเสียความสามารถในการต้านทานโรค พบว่า ในทุกระดับของชีววิทยาตั้งแต่ เซลล์ เนื้อเยื่อ อวัยวะ ระบบอวัยวะ จะต้องมีการเสื่อมและมีการตายเกิดขึ้น ดังนั้น ทฤษฎีที่จะตอบคำถามสาเหตุของการเป็นผู้สูงอายุจึงประกอบด้วย

1.1 ทฤษฎีโมเลกุล อธิบายถึงสาเหตุของการเป็นผู้สูงอายุว่าเกิดจากนิวเคลียส มีการถ่ายทอด DNA ที่เปลี่ยนไปจากเซลล์ปกติทำให้ได้เซลล์ใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม จึงทำหน้าให้หน้าที่เปลี่ยนไป

1.2 ทฤษฎีเซลล์ อธิบายไว้ว่าเซลล์ก่อนจะตายจะมีการสร้างเซลล์ใหม่ขึ้นมาแทนที่ ความสามารถนี้จะค่อย ๆ ลดลงเรื่อยๆ ในเซลล์ของคนที่มีอายุสูงขึ้น และการที่เซลล์จะมีอายุยืน

---

[3] จิราพร เกศพิชญวัฒนา, ทฤษฎีการสูงอายุ. (กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะพยาบาลศาสตร์, 2547.)

ยาวเท่าใดยังขึ้นอยู่กับกรรมพันธุ์และอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม เช่นอาหาร การออกกำลังกาย และความเครียดทางอารมณ์

1.3 ทฤษฎีสรีรวิทยา เชื่อว่า ระบบประสาทและต่อมไร้ท่อ จะเป็นตัวควบคุมที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการทำหน้าที่ของเนื้อเยื่อและอวัยวะต่าง ๆการที่ภูมิคุ้มกันจะทำหน้าที่ได้นานเพียงใดขึ้นอยู่กับกรรมพันธ์ สำหรับระบบประสาทและต่อมไร้ท่อเชื่อว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่าง รังไข่ ต่อมใต้สมอง สมอง โดยที่เชื่อว่า ถ้ามีการเปลี่ยนเซลล์ในสมองบางอย่างจะสามารถช่วยให้มีอายุยืนขึ้นได้

2. ทฤษฎีทางจิตวิทยา (Psychological Theory) เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้สูงอายุนั้น เป็นการพัฒนาและปรับตัวเกี่ยวกับสติปัญญาความนึกคิด ความจำและการรับรู้ แรงจูงใจ รวมทั้งสังคมที่อยู่อาศัย และประสบการณ์ในอดีตของแต่ละบุคคลจะผลักดันให้มีบุคลิกแตกต่างกันไป และมนุษย์จะมีช่วงการเปลี่ยนคือ ช่วงต่อของชีวิต (Life Span) ซึ่งล้วนแต่เป็นภาวะวิกฤต การที่บุคคลสามารถผ่านช่วงวิฤกตในชีวิตแต่ละระยะได้ดีเพียงใด ก็จะส่งผลถึงการพัฒนาบุคคลิกภาพในอนาคต คือการเป็นผู้สูงอายุด้วย

3. ทฤษฎีทางสังคมวิทยา (Sociologic Theory) เป็นทฤษฎีที่พยายามอธิบายสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุมีสถานะทางสังคมที่เปลี่ยนไป เพราะมนุษย์จะต้องมีการพัฒนาในแต่ละบุคคล และสิ่งแวดล้อมจะมีผลต่อการปรับตัว ทฤษฎีนี้เชื่อว่าถ้าสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจะทำให้สถานะของผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทฤษฎีทางสังคมแบ่งออกได้ดังต่อไปนี้

3.1 ทฤษฎีไร้ภาระผูกพัน (Disengagement Theory) อธิบายว่า การละบทบาททางสังคมซึ่งจะเป็นผลดีต่อทั้งสองฝ่าย คือ ได้ให้คนในวัยหนุ่มสาวที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำหน้าที่สำหรับผู้สูงอายุเองก็จะได้เตรียมตัวรับกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นกระบวนการต่อเนื่องและหลีกเลี่ยงไม่ได้ และความแตกต่างในบุคคลิกภาพไม่ใช่สิ่งที่สำคัญ

3.2 ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) กล่าวถึง การมีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างบุคคลการมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม และความพึงพอใจในชีวิต Barrow and Smith กล่าวว่า เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้นสถานะทางสังคมจะลดลง บทบาทเก่าจะถูกถอนตัวออกไป[4] ดังนั้ ผู้สูงอายุควรมีกิจกรรมต่อเนื่องจากวัยที่ผ่านมา ควรพอใจในการร่วมกิจกรรม สนใจและร่วมเป็นสมาชิกในกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ ทำให้มีสุขภาพดีทั้งใจและกาย กิจกรรมจึงมีความสำคัญต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ

[4] Barrow, G.M. and Smith, P.A., Aging, Ageism and Society, (St. Paul. Mim. West Publishing Co., 1979.)

3.3 ทฤษฎีความต่อเนื่อง (Continuity Theory) ได้มาจากการนำทฤษฎีไร้ภาระผูกพันและทฤษฎีกิจกรรม มาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปใหม่เป็นทฤษฎีความต่อเนื่องที่สามารถอธิบายชีวิตที่แท้จริงของผู้สูงอายุได้ คือ การที่ผู้สูงอายุจะมีความสุขในบั้นปลายชีวิตได้นั้นขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและรูปแบบการดำเนินชีวิตเดิมของผู้สูงอายุ เช่นผู้สูงอายุที่เคยมีบทบาทในสังคมจะมีความสุขเมื่อได้ร่วมกิจกรรมเหมือนในวัยหนุ่มสาว และผู้สูงอายุที่ไม่ชอบการเข้าร่วมสังคมมาก่อนก็จะมีความสุขในการแยกตัวเองในวัยสูงอายุ

3. การเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ

จากทฤษฎีการสูงอายุดังกล่าว ทั้งทฤษฎีทางชีววิทยา จิตวิทยา และสังคมวิทยา ได้อธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลง 3 ด้านด้วยกันคือ

1. การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย
2. การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ
3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

1. การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เป็นการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างและหน้าที่ของทุกระบบในร่างกายตามธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของผู้สูงอายุนั้น ขึ้นอยู่กับอิทธิพลทางด้านพันธุกรรม โภชนาการ การพักผ่อน การออกกำลังกาย และสิ่งแวดล้อม เป็นการเปลี่ยนแปลงในช่วงสุดท้ายของชีวิตที่มีลักษณะการพัฒนาการไปในทางตรงกันข้ามกับวัยเด็ก ผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายไปในทางเสื่อมมากกว่าในด้านการเสริมสร้าง

1.1 ระบบผิวหนัง เมื่ออายุมากขึ้นผิวหนังจะหนาหรือบางอาจพบว่ามีผิวหนังแห้งเป็นเกล็ด ลอก หลุด บวมได้ง่าย เนื่องจากขาดน้ำ ไขมันใต้ผิวหนังลดลง รวมทั้งมีเลือดมาเลี้ยงน้อยลง ถ้ามีบาดแผลเกิดขึ้น แผลจะหายช้ากว่าปกติ นอกจากนี้ ผิวหนังจะตกกระเนื่องจากมีความผิดปกติของการกระตุ้นการทำงานของเซลล์ ผิวหนังอาจมีการตึงตัวลดลงเป็นผลเนื่องมากจากเส้นใยอิลาสติกมีปริมาณลดลง ทำให้ผิวหนังเหี่ยวยน และพบว่าผู้สูงอายุจะมีการควบคุมอุณหภูมิของร่างกายไม่ดี การระบายความร้อนลดลง ทำให้การรับสัมผัสร้อน เย็น บริเวณผิวหนังลดลงด้วย

1.2 ระบบประสาท สมอง และประสาทสัมผัส เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในผู้สูงอายุ ส่วนหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการนึกคิดจากการเสื่อมสภาพของระบบประสาท ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของสมองลดลงเนื่องจากเซลล์สมองและเซลล์ประสาทมีจำนวนลดลง ทำให้เกิดความคิดสติปัญญาเสื่อมถอย ความจำเสื่อม เส้นประสาทเกี่ยวกับการ

เคลื่อนไหวลดลง ทำให้การเคลื่อนไหวของร่างกายและความรู้สึกตอบสนองต่อปฏิกิริยาต่าง ๆ ลดลง การทำงานของกล้ามเนื่อขาดการประสาทงานการเสื่อมถอยของระบบประสาทนี้ อาจแบ่งได้เป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1.2.1 ด้านความสูญเสียความจำ (Cognitive or Intellectual losses) มีการเปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้ คือ

- ความจำลดลง
- สูญเสียการรับรู้เกี่ยวกับเวลา
- การพิจารณาและการเลือกสิ่งต่าง ๆ ช้าลง
- การมีเหตุผลและการแก้ปัญหาลดลง
- การตัดสินใจลดลง
- การรับรู้เปลี่ยนไป

1.2.2 ด้านการสูญเสียความรู้สึกและบุคลิกภาพ (Affective or personality losses) มีการเปลี่ยนแปลงดังนี้

- แยกตัวออกจากสังคม
- มีการสูญเสียควมรู้สึกทางด้านอารมณ์ การแสดงออกของความรู้สึกต่าง ๆ ลดลง
- ความสนใจสิ่งแวดล้อมลดลง
- มีความรู้สึกสูญเสียอำนาจ
- มีความรู้สึกมุ่งอยู่กับตัวเอง
- มีพฤติกรรมที่ต่อต้านสังคม
- มีอาการทางจิต เช่น หวาดระแวง เห็นภาพหลอน มีเสียงแว่วในหู
- มีภาวะเครียดง่าย มีความวิตกกังวลสูง
- มีความรู้สึกอ่อนล้า อ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย
- บุคลิกภาพต่างๆ เปลี่ยนไปจากการเคลื่อนไหวของร่างกายลดลง การทำงานไม่ประสานกันของกล้ามเนื้อ

1.2.3 ด้านการสูญเสียการวางแผนงาน (Planning losses) มีการเปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้

- สูญเสียความสามารถทั่ว ไป ในการวางแผนงาน
- ความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ถึงเป้าหมายลดลง
- ความคิดริเริ่มในการจัดการเรื่องสำคัญ ๆ ลดลง เช่น การตัดสินใจเรื่องเงิน ด้านการตลาด การขนส่ง รวมทั้งการวางแผนติดต่อกิจกรรมต่าง ใน

ชีวิตประจำวันก็ลดลง เช่น การเลือกซื้อเสื้อผ้า การพูดคุยกับผู้อื่น การรับประทานอาหาร การเข้าห้องน้ำ เป็นต้น

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของเซลล์ประสาทและสมองยังทำให้ระบบประสาทสัมผัสมีการเสื่อมถอยด้วย ดังนี้

- การมอง ประสาทตาจะเสื่อมหน้าที่ลง รูม่านตาแคบ ปฏิกิริยาตอบสนองต่อแสงลดน้อยลง การยืดหยุ่นของเลนส์เสียหน้าที่ไป ความสามารถในการอ่านและลานสายตาลดลง มีการระคายเคืองต่อเยื่อบุตาได้ง่าย เพราะต่อมน้ำตาผลิตน้ำตาได้น้อยลง
- การได้ยิน ความสามารถในการได้ยินลดลง มีการเสื่อมของปลายประสาทช่องหูภายในร่วมกับการเสื่อมของเส้นประสาทสมองคู่ที่ 8 ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการได้ยิน
- การรับรสและการดมกลิ่น มีการเสื่อมของเยื่อบุในโพรงจมูก ทำให้สูญเสียการดมกลิ่นและการรับรสจะน้อยลง จากการที่ตัวรับรสมีจำนวนลดลง

1.3 ระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ กระดูกจะมีการเสื่อมเนื่องจากมีการสลายตัวของแคลเซียมออกจากกระดูก ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้สูงอายุมักจะขาดสารอาหารที่มีประโยชน์ และขาดวิตามินดี แคลเซียมที่สลายออกจากกระดูกไปเกาะที่บริเวณกระดูกอ่อนหรือเนื้อเยื่ออื่น เช่น บริเวณกระดูกอ่อนชายโครง ผนังหลอดเลือด จึงมักพบว่าผู้สูงอายุจะมีกระดูกผุ เปราะ และหักง่าย นอกจากนี้ยังพบว่า มีการเสื่อมของหมอนกระดูกสันหลังด้วยในคนที่มีรูปร่างผอมสูง อาจจะพบว่ามีหลังโกง เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงในข้อต่อของกระดูกสันหลัง ส่วนทางด้านกล้ามเนื้อจะพบว่า ในผู้สูงอายุจะเริ่มมีกล้ามเนื้อหย่อนยาน เพราะเส้นใยและมวลของกล้ามเนื้อจะลดลง โดยมีเนื้อเยื่อพังผืดและเนื้อเยื่อไขมันเข้ามาแทนที่มากขึ้นทำให้กล้ามเนื้ออ่อนกำลังลง การก้มตัวหรือการเคลื่อนไหวจะไม่ค่อยสะดวก

1.4 ระบบไหลเวียน การไหลเวียนของโลหิตจะไม่ดี เนื่องจากหลอดเลือดแข็งตัว ขาดความยืดหยุ่น มีแคลเซียมจับตามผนังเส้นเลือด ความกว้างของหลอดเลือดเล็กลง ทำให้หลอดเลือดแคบ โลหิตไหลเวียนไหวเวียนไม่สะดวก ทำให้จำนวนเลือดไปเลี้ยงอวัยวะต่าง ๆ ลดน้อยลง เช่น สมอง ไต หัวใจ เกิดการเสื่อมหน้าที่ และเพื่อชดเชยเพิ่มปริมาณเลือดให้เพียงพอในร่างกาย จึงทำให้ความดันในหลอดเลือดเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อความดันซีสโตลิกและไดแอสโตลิกด้วย เหตุนี้ผู้สูงอายุมักมีภาวะความดันโลหิตสูงร่วมด้วย และจากการมีระบบการดูดซึมของระบบทางเดินอาหารไม่ดีร่วมกับผู้สูงอายุรับประทานอาหารได้น้อย จึงทำให้ขาดสารอาหารที่จะช่วยในการสร้างเม็ดเลือด ทำให้พบว่าจำนวนเม็ดเลือดแดงและความเข้มข้นของฮีโมโกลบินลดลง ผู้สูงอายุจึง

วิงเวียนเป็นลมง่าย นอกจากนี้ การทำงานของหัวใจลดลง ทำให้อัตราการบีบตัวให้เลือดออกจากหัวใจลดลง กำลังสำรองของหัวใจก็ลดลง จึงควรระวังผู้สูงอายุ เพราะอาจเกิดภาวะหัวใจวายได้ง่าย

1.5 ระบบหายใจ ผู้สูงอายุจะเกิดติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจได้ง่าย จากกระบวนการกำจัดสิ่งแปลกปลอมในระบบทางเดินหายใจไม่ดี รวมทั้งรีเฟลกซ์การไอลดลง นอกจากนี้ยังพบว่าความจุของปอดลดลง และถุงลมมีจำนวนลดลง การยืดขยายและการหดตัวของปอดจึงทำได้ไม่ดี ทำให้การระบายอากาศไม่ดี เกิดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ คั่งค้างในปอดมาก แต่ก๊าซออกซิเจน ที่ได้กลับลดลง ในขณะที่ผนังหลอดเลือดฝอยหนาและแข็งตัวมากขึ้น ทำให้อัตราส่วนของการระบายอากาศและการกำซาบของเลือดไม่ได้สัดส่วนกัน จึงทำให้การอิ่มตัวของออกซิเจนในฮีโมโกลบินลดลง

1.6 ระบบทางเดินอาหาร ผู้สูงอายุจะมีปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินอาหารมาก ทั้งนี้เพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักมีปัญหาในเรื่องฟัน อาจต้องใช้ฟันปลอมหรืออาจมีแต่เหงือก ซึ่งขาดประสิทธิภาพในการเคี้ยวอาหาร ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงมักจะรับประทานเฉพาะอาหารอ่อน ย่อยง่าย ทำให้ขาดสารอาหาร เช่น โปรตีน นอกจากนี้ยังพบว่า การหลั่งน้ำย่อยภายในกระเพาะอาหารจะลดลง ทำให้การย่อยอาหารและการดูดซึมของสารอาหารบางประเภทในลำไส้เล็กไม่ดี ทำให้ผู้สูงอายุขาดสารอาหารบางอย่าง นอกจากนี้ อาจมีปัญหาเกี่ยวกับการขับถ่าย เช่น ท้องผูก จากการที่ลำไส้เล็กและลำไส้ใหญ่มีการเคลื่อนลดลง กำลังในการเบ่งถ่ายลดน้อยลง และมีกิจกรรมต่าง ๆ ลดลง จึงทำให้เกิดอาการท้องผูกได้ง่าย

2. การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจของผู้สูงอายุ มักจะมีผลมากจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและสังคมด้วย เพราะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ ปัญหาการออกจากงาน ต้องสูญเสียอำนาจ บทบาทหน้าที่ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความเครียดได้ง่าย ถ้าไม่สามารถจะปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้

เมื่อมีวัยสูงขึ้น พฤติกรรมของผู้สูงอายุจะเปลี่ยนแปลงไป เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้หลงลืม สับสนได้ง่าย ส่วนใหญ่ในวัยสูงอายุประมาณร้อยละ 42 พบว่าเป็นหม้าย[5] ดังนั้น ในวัยนี้จะต้องพบกับการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ในช่วงชีวิต คือการขาด

[5] บรรลุ ศิริพานิช และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง ชมรมผู้สูงอายุ: การศึกษารูปแบบและการดำเนินงานที่เหมาะสม. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิญญาณ, 2539.)

คู่ชีวิต ซึ่งเป็นผลทำให้ภาวะจิตใจของผู้สูงอายุได้รับการกระทบกระเทือน การอยู่โดยขาดคู่คิดจะทำให้จิตใจหดหู่ และเพื่อนฝูงในวัยเดียวกันก็มักจะล้มหายตายจากไป ที่เหลือก็ขาดการติดต่อเนื่องจากสุขภาพไม่อำนวย จึงต้องอยู่แบบเหงา ๆ ซึ่งภาระแบบนี้ผู้สูงอายุจะท้อแท้ มักมีอารมณ์ฉุนเฉียว โกรธง่าย สิ้นหวัง และอาจเป็นสาเหตุให้การทำงานของระบบต่าง ๆ อ่อนล้าลงอีกได้

นอกจากนี้ ในวัยผู้สูงอายุถ้าไม่สามารถรับสภาพความเป็นอยู่ได้ ก็จะทำให้จิตใจไม่สงบหาความสุขไม่ได้ วัยชราเป็นวัยสุดท้ายของชีวิต ถ้าบุคคลนั้นผ่านขั้นตอนของการพัฒนามาด้วยดีจะบังเกิดความพึงพอใจในชีวิตของตน รู้จักหาความสุขความสงบพึงพอใจกับการมีชีวิตอยู่ แต่ถ้าขั้นตอนการพัฒนาตอนต้นไม่เหมาะสม เมื่อมาถึงวัยนี้จะรู้สึกสิ้นหวังท้อแท้ ไม่มีเวลาที่จะทำให้ชีวิตมีความสุข จะรู้สึกเสียดายเวลาที่ผ่านมา ไม่ยอมรับสภาพความเป็นอยู่ จะหาความสุขและความสงบให้กับตนเองไม่ได้ มีแต่ความทุกข์ใจ

3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในปัจจุบันรูปแบบของครอบครัวได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบจากครอบครัวขยาย ซึ่งมี ปู่ ย่า ตา ยาย บุตร หลาน อยู่ร่วมกันไปเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วย สามี ภรรยา บุตรเท่านั้น ซึ่งไม่เอื้ออำนวยกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่เคยมีบุตรหลานคอยดูแล หรือคอยดูแลเลี้ยงบุตรหลานให้ และยังคอยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของครอบครัว ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถจะแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะในเรื่องการดูแลและให้คำปรึกษากับบุตรหลาน และการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว Stuart and Sundeen กล่าวว่า เมื่อผู้สูงอายุไม่สามารถแสดงบทบาทเหล่านี้ได้ จึงทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่าตนเองขาดคุณค่า ขาดความภาคภูมิใจในตัวเอง[6]

ปัจจุบันรูปแบบสังคมเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปเป็นอุตสาหกรรม มีการใช้เครื่องจักรแทนแรงงานมนุษย์ ทำให้บางครอบครัวต้องโยกย้ายถิ่นที่อยู่ เปลี่ยนอาชีพจากเกษตรกรรมมาทำงานโรงงานต่าง ๆ ซึ่งแรงงานเหล่านี้จะใช้เฉพาะคนหนุ่มสาว ผู้สูงอายุไม่สามารถประกอบการได้ ก็จะกลายเป็นภาระของครอบครัว และส่วนใหญ่จะพบว่าผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งไว้ข้างหลัง เพราะค่านิยมของสังคมแบบอุตสาหกรรม เห็นว่าผู้สูงอายุไม่มีคุณค่าในการทำงาน ทำให้หนุ่มสาวไม่เห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ เกิดปัญหาช่องว่างระหว่างวัยขยายกว้างขึ้น จึงทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับความเคารพยกย่อง พีระสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และคณะ ได้วิจัยเกี่ยวกับความทันสมัย ภาพพจน์เกี่ยวกับงาน และปัญหาบางประการของผู้สูงอายุในประเทศไทย ในกลุ่ม

---

[6] Gail Wiscarz Stuart and Sandra J. Sundeen, Principles and practice of psychiatric nursing, (2nd ed St. Louis, Mo.: C.V. Mosby, 1983.)

อายุ 60-80 ปี สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุไทยเชื่อว่าตนเองยังมีประโยชน์ต่อครอบครัวมากกว่าสังคม โดยรวมเพราะมีชีวิตผูกพันกับครอบครัวและรักจะอยู่กับครอบครัว ส่วนสถานภาพทางสังคมนั้น ผู้สูงอายุ เห็นว่าตนเองกำลังได้รับความเคารพนับถือ จากคนหนุ่มสาวในปัจจุบันลดน้อยลง[7]

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์

มนุษย์ทุกคนมีความต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีนำมาซึ่งความสุข ทั้งกายและใจ ความสุขทางกายคือ การมีหรือได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งด้านอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ พอสมควร และทางจิตใจคือ การมีความรัก ความอบอุ่นและความมั่นคงทางจิตใจ ได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่น[8]

ความสุขหรือความพึงพอใจในชีวิตของคนจะเกิดขึ้นได้เมื่อคนนั้นได้รับการตอบสนองความต้องการของตน[9] อ้างถึงทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์และความต้องการนั้นจะเพิ่มระดับขึ้นตามขั้นความต้องการ 5 ขั้น จากขั้นพื้นฐานสู่ขั้นสูงขึ้นประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ความต้องการเพื่อการอยู่รอดของมนุษย์ เช่น ความต้องการอากาศ น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค

ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคง ปลอดภัย

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรัก ความเป็นเจ้าของ

ขั้นที่ 4 ความต้องการการยอมรับนับถือ

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะบรรลุความสำเร็จสมหวังในชีวิต ต้องการที่จะเป็นคนโดยสมบูรณ์

ลำดับขั้นจากความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ได้จำแนกความต้องการของผู้สูงอายุออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ความต้องการพื้นฐาน คือความต้องการที่ผู้สูงอายุทุกคนแสวงหา ไม่ว่าจะอยู่ในสังคม วัฒนธรรมใด ได้แก่

1.1 ผู้สูงอายุพยายามมีชีวิตอยู่นานเท่าที่จะเป็นไปได้

---

[7] พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์ และคณะ, ความทันสมัย ภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง และปัญหาบางประการเกี่ยวกับคนชรา, (รายงานการวิจัย สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์, 2523.)

[8] นิศารัตน์ ศิลปะเดช, ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: พิศิษการพิมพ์, 2539.)

[9] สุรกุล เจนอบรม, วิทยาการผู้สูงอายุ, (กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.)

1.2 ผู้สูงอายุพยายามรักษาพลังและศักยภาพทางร่างกายและทางสมองให้คงอยู่มากที่สุดและใช้ประโยชน์จากพลังและศักยภาพดังกล่าวอย่างสูงสุดเท่าที่จะทำได้

1.3 ผู้สูงอายุพยายามป้องกันและธำรงไว้ซึ่งสิทธิพิเศษที่เคยเป็นในชีวิตวัยต้น เช่น ความรู้ ความชำนาญ ทรัพย์สมบัติ เกียรติคุณและอำนาจ

2. ความต้องการขั้นสูงคือความต้องการซึ่งมีลักษณะเปลี่ยนแปลงง่าย อาจเป็นความต้องการเฉพาะหน้าหรือระยะยาว หรือเป็นจุดหมายปลายทางของผู้สูงอายุและเป็นความต้องการที่สอดคล้องกับลักษณะสังคมวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ เช่น ในสังคมตะวันตก ผู้สูงอายุอาจจะมีความต้องการงานที่เหมาะสมกับวัย มีรายได้พอใช้จ่าย มีบริการสุขภาพที่รัฐจัดให้ มีบ้านพักอาศัย ฯลฯ ขณะที่ในสังคมไทย ความต้องการเหล่านี้อาจจะไม่ใช่สิ่งสำคัญเท่ากับการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลานและครอบครัว เป็นต้น

ความต้องการขั้นสูงนี้เทียบเท่ากับความต้องการระดับที่ 4 และ 5 ของความต้องการ 5 ขั้นของมาสโลว์ ซึ่งเป็นความต้องการการเคารพยกย่อง และความต้องการที่จะเป็นคนโดยสมบูรณ์ ซึ่งสำหรับผู้สูงอายุ ความต้องการนี้ควรจะเป็นการได้มีโอกาสและสิทธิที่จะศึกษาและค้นพบคุณค่าของชีวิต ให้ผู้สูงอายุได้ใช้ชีวิตที่เหลืออยู่อย่างมีความหมาย จะทำให้เกิดความพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ เมื่อความตายมาถึงก็จะเป็นความตายที่น่ายินดีและเหมาะสมกับรูปแบบชีวิตของเขา[10]

ความต้องการของผู้สูงอายุ[11] สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ความต้องการสนับสนุนจากครอบครัว ผู้สูงอายุเมื่อถูกปล่อยให้อยู่โดดเดี่ยวหรือแยกอยู่คนเดียว จะขาดความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจรวมทั้งทางเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุจึงมีความต้องการการสนับสนุนจากครอบครัวดั่งเดิมควบคู่ไปกับความช่วยเหลือจากภายนอก

2. ความต้องการด้านการประกันรายได้ โดยเฉพาะการประกันสังคมด้านประกันชราภาพได้เลิกประกอบอาชีพแล้วและได้รับบำนาญ เพื่อช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมั่นคงปลอดภัย ไม่เป็นภาระของบุตรหลาน และสังคม

---

[10] สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, สังคมวิทยาผู้สูงอายุ : ความเป็นจริงและการคาดการณ์ในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.)

[11] สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และคณะ, ปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุไทย, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสาธารณสุขไทย มูลนิธิสารณสุขแห่งชาติและสำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข, 2542.)

3. ความต้องการมีชีวิตร่วมในชุมชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางประการในสังคม สังคมจึงควรให้โอกาสแก่ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วม ในการปรับปรุงชีวิตให้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในการพัฒนาตนเอง

4. ความต้องการที่จะลดการพึ่งพาตนเองให้น้อยลง ถ้าครอบครัวและสังคมได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมต่างๆ จะเป็นการช่วยผู้สูงอายุให้รู้จักพึ่งตนเอง จะไม่เป็นภาระแก่สังคมในบั้นปลายของชีวิต

5. ความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุ

- ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว และกลุ่มของสังคม
- ต้องการความยอมรับและความเคารพยกย่องนับถือจากบุคคลในครอบครัวและสังคม
- ต้องการเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในสายตาของสมาชิกในครอบครัวของกลุ่มชุมชนและของสังคม
- ต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลในครอบครัวและสังคมได้

นอกจานี้ผู้สูงอายุยังมีความต้องการด้านต่าง ๆ[12] ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physical Needs) ซึ่งได้แก่ ปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค หรือ การรักษาพยาบาล โดยเฉพาะผู้สูงอายุควรจะได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษต่อเรื่องสุขภาพอนามัย เพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะประสบกับปัญหาสุขภาพกาย อันเนื่องมาจากระบบอวัยวะต่าง ๆ เสื่อมลงตามอายุขัยที่มากขึ้น

2. ความต้องการด้านจิตใจ (Phychological Needs) ซึ่งได้แก่ความรัก ความมั่นคงทางจิตใจ การได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากครอบครัว และกลุ่มสังคม

3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว กลุ่มและสังคม ความต้องการการเคารพยกย่อง ต้องการเป็นบุคคลสำคัญต้องการมีชีวิตหรือทำกิจกรรมร่วมในชุมชน และต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีและสามารถปรับตนให้เข้ากับสังคมได้ ความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญหากได้รับการตอบสนองจะทำให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้สูงอายุไม่ได้รับการตอบสนองจะก่อให้เกิดปัญหาทางด้านจิตใจ คือ หดหู่ใจ เศร้าใจ ว้าเหว่ ไม่สดชื่นรื่นเริง และไม่มีความสุข

4. ความต้องการทางเศรษฐกิจ (Economical Needs) ความต้องการทำงานและมีรายได้ ผู้สูงอายุมักจะประสบปัญหาเชิงเศรษฐกิจ จึงส่งผลต่อการดำรงชีวิต ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ไม่ดีซึ่ง

---

[12] สิริสมร สุขสวัสดิ์, "ผู้สูงอายุกับความคาดหวังในการเข้ารับการสงเคราะห์ประเภทเสียค่าบริการ," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.)

จะส่งผลต่อสุขภาพอนามัย จากการวิจัยของนภาพร ชโยวรรณ และมาลินี วงษ์สิทธิ์ พบว่าครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุที่มีงานทำต้องการทำงาน ที่ไม่ต้องการทำเพราะสุขภาพไม่เอื้ออำนวยและครอบครอบไม่ให้ทำ[13] จะเห็นว่า แม้จะสูงอายุแต่ผู้สูงอายุก็มีความต้องการในการทำงานเพื่อเลี้ยงชีพโดยเฉพาะในครอบครัวที่ยากจน สุวรรณี พลับพลาทอง ได้กล่าวถึงความต้องการของผู้สูงอายุ[14]ไว้ดังนี้

4.1 ความต้องการมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือของสังคม (Sense Of Belonging) มีความรู้สึกว่าตนเองยังไม่ถูกทอดทิ้ง

4.2 ความต้องการยอมรับและเชื่อถือจากบุคคลในสังคม (Acceptance and Recognition) โดยเฉพาะบุตรหลานผู้ใกล้ชิด เพราะถ้ามีคนยอมรับนับถือแสดงว่าตนเองยังมีประโยชน์ต่อบุตรหลานและสังคม

4.3 ความต้องการมีสัมพันธ์ภาพทางสังคมกับบุคคลอื่นเป็นรายบุคคล (Individual Friendship) ต้องการเพื่อนคุยที่ถูกใจ เห็นอกเห็นใจในเรื่องที่จะคุยด้วย

4.4 มีความสนใจในประสบการณ์ใหม่ ๆ ในสังคม

จะเห็นได้ว่า ความต้องการของผู้สูงอายุดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมด เน้นเรื่องของสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น การเป็นที่ยอมรับและยกย่องนับถือจากบุคคลในสังคมโดยเฉพาะผู้ใกล้ชิด ดังนั้น ถ้าสามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้เพียงพอ ผู้สูงอายุย่อมจะเกิดความพึงพอใจและมีความสุข มีชีวิตที่ยืนยาวและเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคม

2.4. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

สำหรับการเลือกที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุได้ให้ข้อพิจารณาในการเลือก[15] ดังนี้

1. ด้านความต้องการพื้นที่ใช้สอย

ควรพิจารณาว่า มีความต้องการพื้นที่ขนาดเท่าใดและที่อยู่ปัจจุบันมีพื้นที่ใดบ้างที่ไม่ได้ใช้ พิจารณาถึงโถงทางเดิน และประตูอาจต้องมีการปรับให้ใหญ่ขึ้นเพื่อให้รถเข็นเข้า-ออกได้ พิจารณา

---

[13] นภาพร ชโยวรรณ และมาลินี วงษ์สิทธิ์, ปัญหาผู้สูงอายุในประเทศไทย: ผลการวิจัยเบื้องต้นการประชุมวิชาการประชากรศาสตร์แห่งชาติ, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.)

[14] สุวรรณี พลับพลาทอง, "ความทันสมัยและภาพพจน์ที่เกี่ยวกับตนเองของคนชราในกรุงเทพมหานคร," (วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.)

[15] บัญชา บูรณสิงค์, "ความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยเกษียณอายุของผู้ทำงานบริษัทชั้นนำในกรุงเทพ," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.)

ถึงห้องรับแขก ซึ่งอาจจะมีไว้สำหรับเด็กและผู้มาเยือน พิจารณาถึงห้องสะสมและห้องสมุเล็กๆ ซึ่งอาจจะรวมอยู่ในห้องรับแขก พิจารณาถึงกิจกรรมที่ต้องใช้พื้นที่สำหรับความบันเทิง พิจารณาถึงพื้นที่ที่เป็นส่วนตัวและพิจารณาแก้ไขสิ่งต่างๆ ให้เหมาะสมกับสิ่งที่ตนต้องการ

2. ด้านวิถีการดำเนินชีวิต

ควรพิจารณาวิถีการดำเนินชีวิตในบ้านเป็นหลัก เพราะหลังจากเกษียณอายุจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บ้าน พิจารณาถึงการใช้เวลาหลังเกษียณ ถ้าชอบงานอดิเรกและสะสมสิ่งของก็ต้องมีพื้นที่สำหรับกิจกรรมเหล่านี้ พิจารณาถึงทำเลที่ตั้ง ที่มีส่วนสนับสนุนในการดำเนินชีวิต และพิจารณาถึงการถูกรบกวนจากสิ่งรอบข้าง ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งและความไม่พอใจ

3. ด้านความต้องการความเป็นส่วนตัว

ควรพิจารณาถึงความต้องการความเป็นส่วนตัวมีมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะกำหนดความยากง่ายในการเข้าถึงของเพื่อนบ้านพิจารณาถึงความต้องการในการพึ่งพิงผู้อื่น และพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างที่ว่างและวิถีการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความเป็นส่วนตัวที่เพียงพอที่ทำอะไรคนเดียว ในขณะที่เพื่อนบ้านสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย

4. ด้านทำเลที่ตั้ง

ควรพิจารณาในเรื่องความสามารถในการเข้าถึงบริการสาธาณะ เช่น การบริการขนส่งมวลชน พื้นที่จับจ่ายซื้อของ พื้นที่สันทนาการ โบสถ์และสถาบันทางวัฒนธรรม อีกทั้งควรพิจารณาในเรื่องความสะดวกในการเข้าถึงสำนักงาน แพทย์ รวมทั้งแหล่งการรักษาพยาบาลฉุกเฉิน

5. ด้านความปลอดภัย

ควรพิจารณาจากเพื่อนบ้าน จากการพูดคุย ดูความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของบ้าน ควรหลีกเลี่ยงบ้านที่อยู่ในบริเวณแหล่งเสื่อมโทรม พิจารณาเรื่องความสะดวกของชุมชน ถนนและทางเท้า สวน บริเวณพื้นที่เปิดโล่งและการควบคุมดูจากตำรวจ

6. ด้านการออกแบบที่พักอาศัยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

จะพิจารณาได้โดยอาศัยข้อมูลจากนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ ควรพิจารณาถึงบ้านชั้นเดียวเพราะสามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่าควรพิจารณาถึงกิจกรรมประจำวันที่ต้องง่ายต่อการเข้าถึงในพื้นที่ต่างๆ ของบ้าน ดูเรื่องความยากง่ายในการทำความสะอาด การบำรุงรักษาและซ่อมแซม และพิจารณาถึงพื้นที่ที่ใช้ในการออกกำลังกายภายในบ้าน

2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

แนวความคิดเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่อาศัย[16] ได้บอกถึงสาเหตุในการย้ายที่อยู่อาศัยไว้ ซึ่งสาเหตุหนึ่ง คือ ช่วงวัยของชีวิต ซึ่งจากการศึกษาเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่นั้น ส่วนมากเห็นความสัมพันธ์ระหว่างจังหวะของวัยแห่งชีวิต เริ่มตั้งแต่ครอบครัวขยาย ครอบครัวเติบโต จนถึงขั้นอยู่ตัว และแยกครอบครัว ล้วนแต่ทำให้เกิดการย้ายที่อยู่อาศัย เช่น ตอนแต่งงานจะมีแนวโน้มการแยกครอบครัวมากที่สุด ช่วงที่ลูกอยู่ในวัยเรียน และหัวหน้าครอบครัวกำลังมีความก้าวหน้าและมีความมั่นคงในอาชีพ จะไม่มีการย้ายที่อยู่ และเมื่อลูกเติบโตแยกย้ายครอบครัว จะมีการเปลี่ยนที่อยู่อาศัยใหม่อีกครั้ง อย่างไรก็ดีสามารถสรุปสาเหตุหลักของการย้ายที่อยู่อาศัยหลักได้จากแรงกระตุ้นที่ไม่พึงปรารถนา และแรงกระตุ้นที่พึงปรารถนา[17] ดังนี้

แรงกระตุ้นที่ไม่พึงปรารถนา ได้แก่

1. ขนาดของที่อยู่อาศัยที่ไม่เหมาะสมกับจำนวนสมาชิก โดยเฉพาะในช่วยวัยชรา สมาชิกค่อยๆ ลดน้อย จึงต้องปรับขนาดของบ้านให้พอดีกับความต้องการราคาบ้านที่ไม่เหมาะสมกับฐานะ
2. สภาพตัวบ้านและละแวกที่อยู่อาศัยที่ไม่ดี
3. ความไม่สะดวกในการเข้าถึงสาธารณูปโภคสาธารณูปการ

แรงกระตุ้นอันพึงปรารถนา ได้แก่

1. ความหวังในเรื่องการอยู่ดีกินดีขึ้น มีความสะดวกสบาย ใกล้แหล่งสาธารณูปโภคสาธารณูปการ
2. ความหวังเกี่ยวกับครอบครัว เพื่อสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเด็ก

นอกจากนี้ ยังพบแรงต้านการย้ายที่อยู่อาศัยอีกด้วย เช่น ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย ซึ่งผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยจะมีแนวโน้มในการย้ายที่อยู่อาศัยน้อยกว่าผู้ที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย หรือเรื่องระยะเวลาอยู่อาศัยก็เช่นเดียวกัน ซึ่งผู้ที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยที่ใดที่หนึ่งนาน ๆ จะมีโอกาสที่จะย้ายน้อยลงเพราะเกิดความเคยชิน

---

[16] จารุวรรณ จินดานิล, "สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในอาคารสูง: กรณีศึกษาอาคารสวางคนิเวศ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.)

[17] ฉัตรชัย พงศ์ประยูร, ภูมิศาสตร์เมือง, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญกิจ, 2531.)

ดังนั้น การวางแผนที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุจึงต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดการย้ายที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองและมีระยะเวลาการอยู่อาศัยค่อนข้างนาน[18] ซึ่งทำให้เกิดความรักความผูกพันกับที่อยู่อาศัยเดิม และการวิจัยเรื่องความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ พบว่า ผู้สูงอายุยังคงต้องการอยู่ในที่อยู่อาศัยเดิมกับลูกหลาน อย่างไรก็ดี ความจำเป็นต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่ลำพังมากขึ้น ทำให้ต้องมีการวางแผนที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดทางเลือกสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้การวางแผนจะต้องคำนึงถึงแรงกระตุ้นที่จะทำให้เกิดการย้ายดังที่กล่าวข้างต้นประกอบด้วย เช่นการปรับขนาดที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับความต้องการ การจัดสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ การจัดเตรียมสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่จำเป็น เป็นต้น

ปัญหาการย้ายถิ่นของผู้สูงอายุยังคงได้รับความสนใจจากนักวางแผนและนักวิจัยน้อยมาก ผู้สูงอายเป็นกลุ่มประชากรที่มีการเคลื่อนย้ายจำกัดด้วยสาเหตุต่างๆ เช่น ปัญหาสุขภาพ ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุมีการเดินทางเพื่อประกอบการด้านเศรษฐกิจน้อยมาก ดังนั้นผู้สูงอายุจึงอาศัยอยู่ในเขตภูมิศาสตร์ที่ค่อนข้างแคบกว่าประชากรกลุ่มอื่น การดูแลและเกื้อหนุนผู้สูงอายุจึงเป็นภาระขององค์กรในระดับท้องถิ่นและระดับชุมชนมากกว่าที่จะเป็นภาระขององค์กรในระดับประเทศ โครงสร้างของอายุของกลุ่มประชากรในชุมชนท้องถิ่นจะผันแปรออกไปจากโครงสร้างของอายุของประชากรทั้งประเทศอย่างมาก นอกจากนั้นในเขตต่างๆ ของแต่ละท้องถิ่นยังมีประชากรอายุ 65 ปีและมากกว่าในสัดส่วนที่แตกต่างกัน ประเทศต่างๆ ส่วนมากจะใช้แนวโน้มของภาวะเจริญพันธุ์และภาวะการตายในอดีตและอนาคต ในการสร้างโครงสร้างอายุของประชากร แต่การย้ายถิ่นก็สามารถเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุในชุมชนได้ กล่าวคือ

1. การไหลเข้าของผู้สูงอายุสามารถเพิ่มสัดส่วนของจำนวนประชากรทั้งหมดที่มีอายุ 65 ปีและมากกว่า

2. การไหลของคนหนุ่มสาวก็จะมีผลเช่นเดียวกัน ในทางกลับกันจำนวนผู้สูงอายุในชุมชนจะลดลงเมื่อมีการไหลออกของผู้สูงอายุและมีการไหลเข้าของคนหนุ่มสาว การย้ายถิ่นของผู้สูงอายุที่มีผลกระทบต่อชุมชนมี 2 แบบคือ

1. ผู้สูงอายุย้ายถิ่นเมื่อมาอาศัยอยู่กับบุตรหลาน โดยเฉพาะสตรีสูงอายุที่เป็นหม้าย จะย้ายถิ่นมาอาศัยอยู่กับบุตรเมื่อสามีเสียชีวิตแล้ว สัดส่วนของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นจะอยู่ในชุมชนเมือง

[18] ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, สวัสดิการผู้สูงอายุ. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.)

และมีข้อมูลเล็กน้อยที่แสดงให้เห็นว่าสตรีสูงอายุจะมีบทบาทในการดูแลบ้านและเลี้ยงบุตรหลาน ชุมชนเมืองจะดึงดูดความสนใจของผู้สูงอายุเพศหญิงมากกว่าผู้สูงอายุเพศชาย

2. การย้ายถิ่นของคู่สมรสสูงอายุ เป็นรูปแบบการย้ายถิ่นจากเมืองสู่ชนบท และมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ เป็นการย้ายถิ่นกลับจากเมืองสู่ชนบทที่เป็นการย้ายถิ่นหลังการเกษียณอายุ สาเหตุสำคัญได้แก่ บำนาญ ซึ่งเป็นเงินที่ได้รับภายหลังการเกษียณอายุ จะทำให้ผู้สูงอายุใช้จ่ายในเขตชนบทได้มากกว่าในเขตเมือง ผู้สูงอายุที่เคยมีบ้านพักในเมืองต้องสูญเสียบ้านพักและไม่สามารถเช่าหรือซื้อที่อยู่อาศัยในเมืองซึ่งมีราคาแพงได้ ผู้สูงอายุบางรายอาจมีมรดกอยู่ในชนบท และการกลับสู่บ้านเกิดในชนบทจะทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย การย้ายถิ่นกลับชนบทของผู้สูงอายุจึงทำให้องค์กรในระดับท้องถิ่นและชุมชนต้องรับภาระในการดูแลและเกื้อหนุนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น

2.6 ประเภทที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ

ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในต่างประเทศนั้นมีหลากหลายประเภท ซึ่งสามารถสรุปได้ตามลักษณะความต้องการการพึ่งพิงบุคคลอื่น[19] ดังนี้

ประเภทที่อยู่อาศัยที่ผู้สูงอายุต้องการพึ่งพิงบุคคลอื่น

1.1 ปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิม การปรับปรุงที่อยู่อาศัย แต่ที่ไม่สามารถเปลี่ยนไปได้คือทำเล ถ้าบ้านห่างไกลจากสถานที่ที่จำเป็น การปรับปรุงบ้านก็ไม่ใช่ทางเลือกที่ดี

1.2 หาผู้อยู่อาศัยร่วม เมื่อผู้สูงอายุบางคนเสียคู่สมรสไป และยังคงมีบ้านที่ใหญ่เกินความต้องการ ก็สามารถให้ผู้อื่นเข้าอยู่ร่วมได้ ซึ่งการจ่ายค่าเช่า อาจจ่ายเป็นเงินสดหรือแลกเปลี่ยนกับการบริการในบ้านก็ได้ ซึ่งมักมีปัญหาในการเลือกคนอยู่ร่วม

1.3 การเปลี่ยนแปลงทรัพย์สิน การเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินมี 2 วิธีคือ Home Equity Loan และ Reverse Annuity Mortgage สำหรับ Home Equity Loan เป็นการเปลี่ยนค่าของบ้านโดยลบกับเงินกู้ที่มีอยู่ โดยที่ตนเองยังอาศัยอยู่ในบ้านและยังมีสภาพคล่องทางการเงินโดยนำบ้านไป refinance ใหม่ ส่วน reverse annuity mortgages หรือการกู้เงินแล้วจ่ายคืนเป็นรายปี ซึ่งจะบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายเป็น

---

[19] จารุวรรณ จินดานิล, “สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในอาคารสูง: กรณีศึกษาอาคารสวางคนิเวศ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ.”

รายเดือน และสามารถที่จะใช้ส่วนเกินเป็นรายได้เสริม โดยวิธีนี้ทรัพย์สินจะเป็นผลต่างระหว่างมูลค่าตลาดกับจำนวนเงินที่เป็นหนี้เกี่ยวกับบ้าน

1.4 การขายแล้วเช่ากลับ (Sale and Lease-Back) คือ การที่เจ้าของทรัพย์สินขายสิทธิครอบครองออกไปให้กับผู้มีกำลังซื้อ แล้วผู้ขายก็ทำสัญญาเช่ากลับมาใช้ประโยชน์ตามที่ต้องการ

1.5 การย้ายเข้าไปอยู่ในบ้านที่เล็กกว่าเดิม ซึ่งมีประโยชน์ คือ ทำให้ค่าครองชีพต่ำลง มีพื้นที่ในการดูแลเล็กลง โดยการซื้ออาจจะไปซื้อ ห้องชุด หรือ co-operation unit ก็ได้ (เป็นการซื้อหุ้นในที่พักอาศัย เป็นรูปแบบหนึ่งของการเป็นเจ้าของและการจัดการกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยของสหรัฐอเมริกา) นอกจากนี้อาจจะย้ายเข้าไปอยู่ในบ้านเช่า ซึ่งก่อให้เกิดสภาพคล่องทางการเงิน ไม่ต้องกังวลกับการซ่อมแซม สามารถเปลี่ยนที่อยู่ได้เมื่อต้องการ และมีที่ให้เลือกเช่าได้หลายแห่ง

1.6 การซื้อบ้านร่วมกับเพื่อน การอยู่อาศัยประเภทนี้เหมาะกับบุคคลที่เป็นหม้ายหรือเป็นโสด แต่ควรมีการตกลงเบื้องต้นในขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายและข้อกำหนดอื่น ๆ ด้วย

1.7 การอยู่ในบ้านพักตากอากาศ (Resort) ควรซื้อบ้านพักตากอากาศในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ หรือบ้านในเมืองที่มีคุณภาพแบบ Resort หรือไม่ก็ไปซื้อบ้านพักตากอากาศนอกสหรัฐ ซึ่งจะทำให้ค่าใช้จ่ายถูกกว่า

1.8 ที่อยู่อาศัยในชุมชนผู้สูงอายุ เป็นการจัดสร้างชุมชนสำหรับผู้เกษียณอายุในทำเลต่างๆ โดยปกติมักจะเป็นโครงการขนาดใหญ่ มีทั้งที่เป็นบ้านขนาดใหญ่ อยู่ได้ 1-2 คน หรือเป็นการเช่าห้องพักในอาคารชุด ที่มีกิจกรรมต่าง ๆ มีการดูแลสุขภาพและอาหาร

1.9 Mobile Home ข้อเสีย คือ ไม่สามารถควบคุมค่าเช่าและที่ตั้งได้ ถูกจำกัดด้วยกฎหมายท้องถิ่น โครงสร้างของบ้านมีความทนทานน้อย

1.10 ที่อยู่อาศัยในบ้านสงเคราะห์ (Subsidized Housing หรือ Public Housing) เป็นโครงการที่รัฐบาลจัดให้เพื่อเป็นการช่วยเหลือ ในบางกรณีอาจมีการเสียค่าใช้จ่ายบ้างแต่ในราคาถูก

2. ประเภทที่อยู่อาศัยที่ผู้สูงอายุต้องการพึ่งพิงหรือกึ่งพึ่งพิงบุคคลอื่น

1.1 การอยู่กับครอบครัว อาจสูญเสียความเป็นส่วนตัวและการเป็นอิสระของผู้สูงอายุ

1.2 การปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะกับอาการเจ็บป่วย ไม่ต้องย้ายออกจากบ้านเดิม เช่น ขจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคกีดขวางออกไป จัด Ramp สำหรับรถเก้าอี้เข็น หรือติดตั้งลิฟต์ จัดให้ให้มีราวจับในห้องน้ำ หรือที่อื่น ๆ ที่เหมาะสม การจัดให้มี Remote control หรือ การเปลี่ยนเตียงให้เป็นแบบเดียวกับโรงพยาบาล

1.3 Senior Citizen Care ผู้สูงอายุจะได้รับการดูแล มีกิจกรรมในแต่ละวัน โดยผู้สูงอายุไม่ต้องย้ายออกจากบ้าน

1.4 Foster Care เป็นการดูแลพิเศษโดยพยาบาล โดยที่ผู้สูงอายุยังคงอาศัยอยู่ในบ้านของตนเอง ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายในการบริการสูง

1.5 การดูแลโดยผู้ดูแลอิสระ เป็นโปรแกรมการดูแลผู้สูงอายุ โดยการรวมกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อเข้ารับการดูแลร่วมกันในสถานที่แห่งหนึ่ง โดยวิธีนี้ผู้สูงอายุไม่ต้องย้ายออกจากบ้าน

1.6 Nursing Home เป็นการดูแลผู้สูงอายุในระดับที่เข้มข้นที่สุด โดยมีระดับการควบคุมและบริการที่ดี เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการปกป้องด้านสุขภาพ และความปลอดภัย ซึ่งเป็นสถานที่อยู่อาศัยแหล่งสุดท้ายที่ผู้สูงอายุปรารถนาเข้าไปอยู่

1.7 Congregate Housing มีลักษณะเป็นการเช่า มีการบริการอย่างดี ผู้สูงอายุที่เข้าไปอยู่ไม่จำเป็นต้องเจ็บป่วย ซึ่งรวมถึงการบริการต่าง ๆ เช่น อาหาร การดูแลสุขภาพอนามัยและกาขนส่ง

1.8 การเช่า อพาร์ตเม้นท์ มีลักษณะเช่นเดียวกับ Congregate Housing จนแทบแยกกันไม่ออก ทั้งในด้านการดูแลสุขภาพ อาหารและกิจกรรม แต่โดยทั่วไปจะแยกกันที่ว่า apartment จะมีการบริการอาหารให้เพียง 1 มื้อ ส่วน congregate housing จะมีบริการอาหารให้ครบทั้ง 3 มื้อ

2.7 การเตรียมตัวสำหรับการเกษียณอายุ

การเกษียณอายุ เป็นการเปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคม พร้อมกับการเปลี่ยนวัยของมนุษย์จากวัยผู้ใหญ่เข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่าเป็นวัยวิกฤตสุดท้ายของชีวิต วัยวิกฤตเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปกติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ วัยวิกฤตจะค่อยเป็นค่อยไปเมื่อบุคคลเปลี่ยนจากวัยหนึ่งไปอีกวัยหนึ่ง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จิตใจและสภาพสังคมเปลี่ยนจากวัยเด็กสู่วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุ ดังนั้นวัยวิกฤตจึงเกิดจาการที่บุคคลไม่สามารถเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองให้เหมาะสมกับวัยใหม่ของตนเอง

เนื่องจากช่วงก่อนการเกษียณอายุเป็นช่วงที่บุคคลส่วนใหญ่จะมีความเจริญถึงขีดสูงสุดในทุกด้าน แต่เมื่อถึงช่วงเกษียณอายุ บุคคลจะมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปมาก กล่าวคือ บุคคลจะสูญเสียทุกสิ่งทุกอย่างที่เคยมี นับตั้งแต่บทบาททางการงาน การสูญเสียอำนาจ การมีรายได้ลดลง การมีสถานะทางสังคมตกต่ำ การรู้สึกว่าตนเองไร้ประโยชน์ต่อสังคมไปจนถึงการมีเวลาว่างมากเกินไป ความรู้สึกดังกล่าวจะมีมากหรือน้อยย่อมขึ้นอยู่กับการเตรียมตัวและการปรับตัวของแต่ละบุคคล[20]

การวางแผนหรือการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ มีความสำคัญพอๆ กับการวางแผนในการประกอบอาชีพหรือการวางแผนในการแต่งงาน การเกษียณอายุจะเป็นสิ่งที่น่าพอใจสำหรับคนที่เต็มใจที่จะเกษียณและมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณ บุคคลที่เตรียมตัวก่อนการเกษียณไว้เป็นอย่างดีแล้ว จะมองการเกษียณอายุว่าเป็นเพียง “ระบบตีจาก” เท่านั้น เป็นการถอนตัวออกจากงานหนึ่งเพื่อไปทำอีกงานหนึ่ง คือ เป็นเพียงการถอนตัวเองออกจากอาชีพนั้นๆ เท่านั้น ไม่ได้ถอนตัวเองออกจากกิจการอื่น ๆ แต่อย่างใด หากได้มีการเตรียมตัววางแผนล่วงหน้าไว้ก่อนแล้ว วัยหลังเกษียณอายุไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นวัยแห่งการสิ้นสุดของการเดินทางเสมอไป สามารถจะเป็นวัยแห่งการเริ่มต้อนของการเดินทางบนถนนอีกสายหนึ่งและอาจเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในชีวิตเลยก็ได้จัดเรียงลำดับเงื่อนไขที่ทำให้ชีวิตหลังเกษียณมีความสุขไว้[21] ดังนี้

- สุขภาพดีทั้งกายและใจ
- รายได้เพียงพอ ไม่ต้องดิ้นรน
- สถานที่อยู่อาศัย มีความสุขสบาย
- อยู่ในบรรยากาศทางสังคมที่ดี มีเพื่อนบ้านที่ดี
- มีความสนใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างลำ้ลึก หรือมากกว่าหนึ่งอย่าง
- มีความเข้าใจชีวิตเพียงพอ

การเกษียณอายุ นับเป็นจุดหักเหที่สำคัญอันหนึ่งในการพัฒนาวัยผู้ใหญ่ด้วยเหตุที่ว่าการเกษียณอายุเป็นเหตุการณ์การทางสังคมที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงจากวัยกลางคนมาสู่วัยชรา แต่ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวิกฤตการณ์เสมอไปหากบุคคลมีการเตรียมตัวล่วงหน้าและการมีการปรับตัวที่ดี เพื่อเป็นการช่วยให้บุคคลที่จะเกษียณอายุได้รอบรู้เกี่ยวกับสภาวะต่าง ๆ ที่บุคคล

---

[20] ศิรางค์ ทัพสายทอง, จิตวิทยาผู้ใหญ่, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.)

[21] วิจิตร บุณยโหตระ, คู่มือเกษียณอายุ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสาร, 2535.)

จะต้องเผชิญเสียแต่เนิ่น ๆ จะได้ไม่ต้องประสบปัญหาในการปรับตัวอย่างกะทันหัน ดังนั้น ผู้ที่จะเกษียณอายุจึงควรจะวางแผนหรือเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุในด้านต่าง ๆ[22] ดังนี้

1. การเตรียมตัวในด้านสุขภาพ โดยหมั่นหาความรู้เรื่องสุขศึกษา การตรวจสุขภาพตามกำหนดเวลาแพทย์ ส่วนมากมักจะแนะนำให้ผู้สูงอายุไปตรวจสุขภาพเป็นครั้งคราว การตรวจสุขภาพประจำสม่ำเสมอเป็นสิ่งที่ดีโดยเฉพาะถ้าได้มีโอกาสซักถามแพทย์ผู้ตรวจให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าสุขภาพของตนเวลานี้เป็นอย่างไร และถ้าได้มีโอกาสซักถามถึงธรรมชาติของผู้สูงอายุ ก็จะช่วยให้การใช้ชีวิตมีความสุขยิ่งขึ้นเพราะคนจำนวนไม่น้อยเมื่ออายุมากขึ้น ก็มักจะวิตกเกี่ยวข้องกับเรื่องอาหารการกินหรือการเปลี่ยนแปลงในด้านหนึ่งของการทำงานของร่างกาย ตลอดจนถึงเรื่องเพศ ซึ่งถ้าได้รับคำแนะนำที่ถูกต้อง ความกังวลต่าง ๆ ก็จะหายไป นอกจากนี้ควรศึกษาความรู้เรื่องโภชนาการและการออกกำลังกายโดยสม่ำเสมอ ซึ่งนอกจากการเตรียมตัวเรื่องสุขภาพกายแล้ว ควรเตรียมสุขภาพจิตด้วย โดยการหาตำราเรื่องการเกษียณอายุมาอ่านทำความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของชีวิตเพื่อให้มีทัศนคติที่ดีต่อโลกและชีวิต

2. การเตรียมตัวในด้านเศรษฐกิจ โดยทั่วไปผู้เกษียณอายุการงานหรือผู้สูงอายุจะมีรายได้ลดลงจากเดิม ทำให้ต้องลดมาตรฐานการครองชีพ เพื่อให้สมกับสถานภาพทางการเงินทางที่ดีควรจะได้มีการวางแผนเตรียมการด้านการเงินไว้โดยรอบคอบ เพื่อจะได้กระทำสิ่งที่ต้องการเมื่อเกษียณอายุการงานแล้ว โดยมีสภาพการครองชีพอยู่อย่างที่เคยเป็นและไม่มีปัญหาภายหลังเกษียณอายุ ผู้ที่มีอายุมากขึ้นจึงควรสำรวจรายได้รายจ่ายของตนว่า มีทรัพย์สิน ที่ดิน พันธบัตร และเงินสดมากน้อยเพียงไร รายได้ที่ได้จะยังเป็นเช่นนั้นต่อไปภายหลังจากปลดเกษียณหรือไม่และจะสม่ำเสมอต่อไปอีกเท่าไร รายได้ลดลงจะเพียงพอกับรายจ่ายภายหลังปลดเกษียณหรือไม่ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่คู่สามีภรรยาควรจะคำนึงถึง สามีภรรยาหลายคู่ที่กำลังจะเกษียณอายุได้ทดลองใช้ชีวิตในวงเงินที่คิดว่าจะใช้เมื่อถึงเกษียณอายุแล้ว แต่ก็ไม่อาจจะทำเช่นนั้นได้ การเตรียมตัวไปพร้อม ๆ กันจึงเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งการทราบถึงงบประมาณรายรับรายจ่ายน่าจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรเมื่อถึงเวลาเกษียณอายุ ก็สามารถหาคำตอบได้จากคำแนะนำต่อไปนี้

- ควรทำงบประมาณรายรับ รายจ่ายเป็นปีต่อปี
- ถ้าผลการทำงบประมาณ พบว่ารายจ่ายเกินรายรับ การดำเนินการต่อไป คือ การเพิ่มรายรับหรือลดรายจ่าย

[22] บรรลุ ศิริพานิช, คู่มือผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์, (กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์, 2536.)

3. การเตรียมตัวในด้านที่อยู่อาศัย เมื่อใกล้จะเกษียณอายุการงาน ควรจะต้องตกลงใจว่าจะอยู่บ้านที่ไหน ชนิดใดเหมาะสมกับสุขภาพของตนหรือไม่ อยู่ใกล้ย่านชุมชน และใกล้โรงพยาบาลหรือไม่ เพราะบ้านอยู่ไกลแหล่งบริการมากๆ จะเป็นปัญหาสำหรับผู้สูงอายุ ถ้ายังคงอยู่ที่บ้านเก่าที่เคยอยู่ก็คสรปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสมกับสุขภาพของตนเอง นอกจากนี้การเตรียมในเรื่องที่อยู่ควรจะนึกถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวด้วยเพราะยหลังการเกษียณอายุ แบบฉบับในการดำเนินชีวิตประจำวันย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปผู้สูงอายุย่อมจะมีเวลาอยู่บ้านมากขึ้น ลูกหลานคนที่อาศัยอาจทำความรำคาญใจให้เกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะในกรณีที่พ่อแม่อาศัยอยู่กับลูกหรือลูกอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ถ้าเป็นไปได้ควรจะมีการเตรียมตัว เพื่อให้มีที่อยู่ของตนเองเป็นสัดส่วน เพื่อจะได้มีความเป็นอิสระและใช้เวลาในชีวิตที่ยังเหลือได้ตามความประสงค์[23]

การตัดสินใจในเรื่องที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง สำหรับบุคคลที่เกษียณแล้ว การตัดสินใจที่จะพักอาศัยอยู่ที่เดิมหรือย้ายไปหาที่อยู่ใหม่นั้น ควรคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการ คือ

1. ลักษณะของที่อยู่อาศัยและงบประมาณในการซื้อ การก่อสร้าง
2. ความสะดวกสบายในการเดินทางไปทำงาน
3. ขนาดของบ้านมีความเหมาะสมพอดีกับครอบครัว
4. ความสะดวกในการเดินทางไปโรงเรียนของลูกๆ หลานๆ
5. สภาพเพื่อนบ้าน

ก่อนที่จะคิดเตรียมการหาที่อยู่ใหม่ ควรจะสำรวจที่อยู่อาศัยในปัจจุบันว่ามีสภาพอย่างไร เหมาะสมที่จะอยู่อาศัยในชีวิตภายหลังเกษียณหรือไม่ ถ้าบ้านที่อยู่อาศัยอยู่เดิมนี้มีความเหมาะสมแล้ว มีความสะดวกเพียงพอที่จะทำกิจกรรมในอนาคตได้ และตัวเราเองสามารถมีความสุขก็ไม่จำเป็นต้องย้าย แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องย้าย ก็ต้องเตรียมพร้อมทั้งด้านการเงิน ทำเลบ้านพักอาศัยต่างๆ และลักษณะของบ้านที่จะย้ายไปอยู่ ที่สำคัญบ้านที่จะย้ายไปอยู่ใหม่จะช่วยทำให้ชีวิตมีความสุขกว่าอยู่ในที่เดิมด้วย

4. การเตรียมตัวในด้านการใช้เวลาว่าง หมายถึง การเลือกทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจจากภายในของบุคคลอย่างแท้จริงและช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและบุคคลอื่น แต่ไม่เกี่ยวข้องกับการตามใจตนเองอย่างปราศจากความรับผิดชอบ หมายถึง การรู้จักเติมคุณค่า

[23] บัญชา บูรณสิงค์, "ความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยเกษียณอายุของผู้ทำงานบริษัทชั้นนำในกรุงเทพ," อ้างแล้ว, หน้าที่ 22

และความพลิดเพลินให้แก่ชีวิตของตนเอง ซึ่งแตกต่างจากการใช้เวลาให้หมดอย่างไร้สาระ[24] เมื่อวัยผ่านเข้าสู่ระยะเกษียณอายุการงาน เวลามีมากขึ้น และหาได้ง่ายขึ้นกิจกรรมยามว่างไม่ว่าเพื่อนสันทนาการ หรือการเรียนรู้สิ่งใหม่หรือบริการผู้อื่น เป็นเรื่องสำคัญที่จะนำความพึงพอใจมาให้ทำมีชีวิตชีวาและความหมาย[25]

2.8 แนวคิดการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

1. แนวคิดการจัดบริการสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐาน

การจัดบริการสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ จุลเทพ ธีระธาดา[26] อธิบายถึงบริการที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุและสามารถบรรเทาปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี ต้องมีลักษณะดังนี้

1. เป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวเข้าสู่วัยสูงอายุ (Adjustive and Integrative Service) เป็นการจัดบริการที่มีจุดมุ่งหมายไปที่ผู้กำลังเข้าสู่วัยที่จะต้องเข้ามาอยู่ในสังคมใหม่ และปรับตัวต่อบทบาทและสถานการณ์ใหม่ กิจกรรมต่าง ๆ ของบริการด้านนี้ได้แก่ การให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับรายได้และความทุกข์ใจ กังวลใจต่าง ๆ และการชักชวนผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เป็นต้น

2. บริการที่ให้การสนับสนุน (Supportive Service) บริการประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายไปที่ผู้สูงอายุที่อายุมากแล้ว เพื่อช่วยเหลือให้สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ เช่น การเยี่ยมเยียนบ้านเพื่อให้บริการดูแลรักษาสุขภาพ ให้คำปรึกษาแนะนำในเรื่องต่างๆและการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นต้น

3. บริการด้านที่พักอาศัย (Congregate and Shelter Care Service) เป็นการจัดที่พักอาศัยและให้การดูแลอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตในชุมชนได้อย่างมีความสุข

4. บริการทางด้านการป้องกันและรักษาความปลอดภัย (Protective Service) เป็นการจัดบริการทางด้านการป้องกันรักษาความปลอดภัย รักษาสิทธิและสวัสดิการ กิจกรรมบริการ

---

[24] ศิรางค์ ทัพสายทอง, จิตวิทยาผู้ใหญ่, อ้างแล้ว, หน้าที่ 29

[25] บรรลุ ศิริพานิช และคณะ, พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุไทยที่อายุยืนยาวและแข็งแรง, (กรุงเทพมหานคร: สามดีการพิมพ์. 2531.)

[26] จุลเทพ ธีระธาดา, แนวทางการวัดบริการสุขภาพและสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ, (กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2537.)

ประเภทนี้ ได้แก่ บริการด้านกฎหมาย การให้ความช่วยเหลือในเรื่องการจัดการด้านการเงิน เป็นต้น

5. บริการทางด้านอำนวยความสะดวกในการดูแลรักษา (Care Facilities and Service) บริการประเภทนี้จะมีจุดมุ่งหมายที่ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยให้ได้รับความสะดวกในด้านการรับบริการรักษาพยาบาล

จากแนวคิดการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ได้จำแนกการให้บริการตามลักษณะกิจกรรมที่จะจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งดำเนินการอยู่ในประเทศไทย เป็นด้านต่างๆ เช่น

- บริการด้านสุขภาพอนามัย เช่น บริการคลินิกผู้สูงอายุ บริการอาสาสมัครสาธารณสุข บริการส่งเสริมสุขภาพ การออกกำลังกาย บริการฟื้นฟูสุขภาพด้านกายภาพบำบัด บริการบัตรสุขภาพ รักษาพยาบาลฟรี เป็นต้น

- บริการด้านการศึกษา เช่น การจัดสัมมนาและบรรยายเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ การฝึกอาชีพเพื่อเป็นรายได้ หรือเพื่อเป็นกิจกรรมเวลาว่าง ฯลฯ

- บริการด้านนันทนาการ วัฒนธรรมและสังคม เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อความบันเทิง การแสดง การร้องรำทำเพลง การจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา การจัดกิจกรรมพัฒนาสังคม ฯลฯ

- ด้านการบริการให้การช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุในด้านต่างๆ เป็นศูนย์บริการทางสังคมสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ฯลฯ

- ด้านบริการที่พักอาศัย เป็นกิจกรรมด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เช่น การจัดสถานสงเคราะห์ หรือบ้านพักฉุกเฉิน เป็นต้น

บริการสังคมที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุในสังคมไทยที่กล่าวมาบางด้าน ได้มีการจัดให้บริการมายาวนานแล้ว บางด้านเพิ่งเริ่มให้บริการเมื่อไม่นานมานี้ ส่วนใหญ่เป็นบริการที่จัดโดยภาครัฐ นอกจากด้านสุขภาพและที่พักอาศัยที่เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน

2. การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของต่างประเทศและไทย

มัทนา พนานิรามัย สังเคราะห์รายงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 5 ประเทศในอาเซียน คือ มาเลเซีย เกาหลี ฮ่องกง สิงคโปร์ และไทย ในเรื่องนโยบายและทิศทางนโยบายด้านผู้สูงอายุ ใน

อนาคต (National Policy And Future Direction) และการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long-Term Care For The Elderly) โดยมีรายละเอียด[27] ดังนี้

- ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียมีสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดราว 6.4 จะไม่มีนโยบายด้านผู้สูงอายุที่แน่ชัด บริการที่รัฐเป็นผู้จัดหาให้ เช่น การดูแลภายในสถาบัน มีจำนวนน้อยมากเพราะถือว่าการดูแลผู้สูงอายุควรเป็นหน้าที่ของครอบครัวโดยมีสังคมเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ต่อมาในปี ค.ศ. 1995 รัฐบาลได้ประกาศนโยบายแห่งชาติว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความพึงพอใจและความรู้สึกมีศักดิ์ศรีและมีโอกาสได้รับหลักประกันและบริการอย่างทั่วถึง

ทั้งนี้เนื่องจากหลักประกันได้รายได้ของผู้สูงอายุ รัฐได้จัดให้มีขึ้นเฉพาะในกลุ่มข้าราชการ พลเรือนและทหาร ในรูปของเงินบำนาญรายเดือน โดยที่ข้าราชการเหล่านี้ไม่ต้องจ่ายเบี้ยประกันและกองทุนสำรองเลี้ยงชีพในกลุ่มลูกจ้างเอกชนซึ่งลูกจ้างต้องจ่ายเงินสมทบร้อยละ 12 เงินสมทบจะถูกนำไปออมไว้ในนามของลูกจ้างในระบบบัญชี 3 ประเภท โดยมีวัตถุประสงค์ของการออมเพื่อการลงทุน การซื้อบ้านและการรักษาพยาบาล ส่วนเงินที่เหลือจากกิจกรรมทั้งสามประเภทผู้ประกันตนสามารถถอนออกไปได้เมื่อเกษียณอายุ แต่โครงการดังกล่าวยังครอบคลุมลูกจ้างเอกชนได้ไม่มากนัก

ระบบประกันสุขภาพยังไม่แพร่หลายในประเทศมาเลเซียมากนัก ผู้สูงอายุจะเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายของตนเองถึงร้อยละ 75 ดังนั้นนโยบายของประเทศในอนาคตจึงมุ่งเน้นการเพิ่มหลักประกันด้านรายได้และการแก้ปัญหาด้านการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อผู้สูงอายุเป็นสำคัญ

- ประเทศเกาหลี

นโยบายการพัฒนาประเทศเกาหลีในอดีตมุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากกว่าด้านสังคม ประกอบกับวัฒนธรรมประเพณีในประเทศเกาหลีเองที่เคารพนับถือบรรพบุรุษ ดังนั้นสังคมและบุตรหลานจึงมีหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุ มาตรการและนโยบายของรัฐบาลจึงมุ่งเน้นการ

---

[27] มัทนา พนานิรามัย, หลักประกันผู้สูงอายุไทย: บทเรียนจากบางประเทศในอาเซีย, (ในวารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.)

จัดบริการเพื่อผู้สูงอายุที่ยากจน และเป็นโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ามากกว่าการมุ่งเน้นการป้องกันหรือแผนระยะยาว จึงส่งผลให้ปัญหาผู้สูงอายุทวีความรุนแรงขึ้นในปัจจุบัน รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุใน 4 ลักษณะคือ การประกันรายได้ การบริการด้านสุขภาพ หลักประกันด้านที่อยู่อาศัย และบริการอื่นๆ

หลักการประกันรายได้ของเกาหลีมีอยู่ 5 ประเภทคือ (1) บำนาญของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยบำนาญที่จ่ายให้แก่ข้าราชการทั่วไปและครูโรงเรียนเอกชน และเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระสามารถเข้าสู่การประกันดังกล่าวได้โดยการจ่ายเงินสมทบเป็น 2 เท่าของลูกจ้างทั่วไป และลูกจ้างในภาคเกษตรและประมงจะจ่ายเงินสมทบร่วมกับรัฐในอัตราคงที่อัตราหนึ่ง (2) โครงการความช่วยเหลือของรัฐ เพื่อช่วยเหลือชาวเกาหลีให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำ โดยผู้สูงอายุที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐจะต้องเป็นผู้ขาดการอุปการะหรือผู้อุปการะมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน โดยจะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลกลางร้อยละ 80 รัฐบาลท้องถิ่นร้อยละ 20 (3) บำนาญแสดงความเคารพต่อผู้สูงอายุ โดยจะให้ความช่วยเหลือเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้ต่ำเท่านั้น (4) โครงการให้เกียตริผู้สูงอายุ โดยให้นายจ้างต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนเกษียณอายุปีละหนึ่งเดือนของค่าจ้างทุกปีสำหรับลูกจ้างที่ทำงานเต็มเวลาไม่ต่ำกว่า 1 ปี และจะจ่ายเงินก้อนนี้ให้แก่ลูกจ้างเมื่อเกษียณอายุ (5) โครงการเพื่อสร้างรายได้ เป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสทำงานต่อไปได้ เช่น การสร้างศูนย์อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานเป็นต้น

บริการสวัสดิการสังคมที่จัดขึ้นในประเทศเกาหลีมักมุ่งเน้นการบริการไปที่ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน เช่น โครงการประกันสุขภาพแห่งชาติ โครงการสงเคราะห์ซึ่งมีตั้งแต่การให้บริการฟรีจนถึงการให้กู้เงินโดยไม่คิดอัตราดอกเบี้ย เป็นต้น โครงการตรวจสุขภาพ เป็นต้น โดยยังไม่มีหลักประกันสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะระดับปานกลาง ซึ่งมักจะประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัย เนื่องจากขนาดของครอบครัวที่เล็กลงและความเสื่อมลงของคุณค่าของความกตัญญูต่อครอบครัวและผู้สูงอายุ

- ประเทศสิงคโปร์

ปรัชญาพื้นฐานของสิงคโปร์คือ การเน้นการพึ่งพาตนเองมากกว่ารัฐ ดังนั้นโยบายด้านผู้สูงอายุจึงมุ่งเน้นความมีศักดิ์ศรีและการดูแลผู้สูงอายุจากครอบครัว โดยการออกกฎหมายและส่งเสริมให้บุตรต้องดูแลพ่อแม่ ผู้สูงอายุต้องอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกับบุตรหรือคู่สมรสของบุตร

ให้มากที่สุด และสนับสนุนให้บุตรได้มีบ้านพักอาศัยที่อยู่ในละแวกเดียวกับพ่อแม่ โดยรัฐจะเป็นผู้จ่ายเงินอุดหนุนให้แก่บุตรที่ดูแลพ่อแม่ ลดภาษีให้กับผู้ที่ดูแลผู้สูงอายุ และลดค่าเช่าบ้านให้แก่บุตรที่พักอยู่ละแวกเดียวกับพ่อแม่เป็นต้น

ในด้านหลักประกันด้านรายได้ของผู้สูงอายุคือ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยแรงงานชาวสิงคโปร์จะต้องสะสมเงินในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพใน 3 บัญชี คือ บัญชีทั่วไป บัญชีเฉพาะและบัญชีเพื่อการรักษาพยาบาล ซึ่งเงินสะสมใน 2 บัญชีแรกจะสามารถแบ่งถอนออกมาเพื่อใช้ในการลงทุน ซื้อที่อยู่อาศัยและเพื่อการศึกษาของบุตรได้บางส่วน และสามารถถอนออกได้หมดเมื่อมีอายุ 55 ปี ส่วนในบัญชีรักษาพยาบาลนั้นมักไม่เพียงพอกับค่ารักษาพยาบาลที่ต้องจ่ายจริง นอกจากนี้รัฐบาลยังให้ความช่วยเหลือโดยการจัดตั้งโครงการช่วยเหลือทางสังคมแก่ผู้ที่มีรายได้ต่ำและคนยากจนที่ไม่สามารถจ่ายค่ารักษาพยาบาลได้อีกด้วย

การเข้าถึงบริการพื้นฐานที่จำเป็นของสิงคโปร์จะเน้นให้มีการนำเงินออมของตนเองออกมาใช้ก่อน หากไม่เพียงพอก็สามารถใช้ประกันสุขภาพและการสงเคราะห์ได้ตามลำดับและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการอิสระสามารถออมเข้ากองทุนค่ารักษาพยาบาลได้โดยสมัครใจ

เนื่องจากโครงการสร้างประชากรผู้สูงอายุในอนาคตของสิงคโปร์มีแนวโน้มจะเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูงขึ้น ฐานะดีและความคาดหวังในคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น นโยบายด้านผู้สูงอายุในอนาคตจึงหันมามุ่งเน้นการสร้างระบบ ตลอดจนบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และการจัดสวัสดิการที่ตรงกับผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมายให้เพิ่มมากขึ้น และจำนวนบุตรที่จะดูแลผู้สูงอายุจะมีจำนวนลดลงจึงต้องพิจารณาการให้น้องดูแลพี่หรือญาติดูแลญาติแทนการดูแลผู้สูงอายุจากบุตรให้เพิ่มมากขึ้น

- ประเทศฮ่องกง

นโยบายด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุเมื่อครั้งฮ่องกงอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ มักมุ่งเน้นการจัดบริการในเรื่องที่ผู้สูงอายุขาดแคลน แต่ขาดการประสานงานในการจัดบริการดังกล่าวในเชิงการบูรณาการ และเมื่อฮ่องกงกลับไปอยู่ใต้การปกครองของจีนในปี ค.ศ. 1997 จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุขึ้น โดยมุ่งเน้นการจัดบริการเรื่องที่อยู่อาศัยและด้านการรักษาพยาบาลเป็นสำคัญ โดยรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตบริการด้านสาธารณสุขรายใหญ่ของประเทศ และให้บริการในราคาถูก ประกอบกับผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักมีการศึกษาต่ำ มีเงินออม

น้อย ไม่ได้ทำงานและไม่มีเงินบำนาญ แม้จะได้รับเบี้ยยังชีพจากรัฐบาลอยู่บ้างก็ยังมีจำนวนผู้ได้รับบริการเพียงเล็กน้อยและเงินที่ได้ก็มีจำนวนไม่เพียงพอ จึงส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่หันมาใช้บริการสุขภาพจากโรงพยาบาลของรัฐจนก่อให้เกิดการขาดแคลนบริการด้านสาธารณสุขอย่างมากในฮ่องกง

ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุชาวฮ่องกงมีความมั่นคงในชีวิต มีสุขภาพที่ดีและมีคุณค่า นโยบายด้านผู้สูงอายุในอนาคตจึงมุ่งเน้นให้ตนเองและครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงดังกล่าว โดยมีรัฐเป็นผู้สนับสนุนโดยการบังคับให้มีการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเพื่อเป็นหลักประกันด้านรายได้ และการให้เงินอุดหนุนแก่ครอบครัวที่ดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น

3. การจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทย

การเป็นผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่คาดการณ์ได้ค่อนข้างแน่นอน แม้ว่าจะไม่สามารถคาดการณ์ระยะเวลาทั้งหมดของการเป็นผู้สูงอายุ แต่ปัจจุบันสังคมยังไม่สามารถสร้างหลักประกันให้ผู้สูงอายุพ้นจากความไม่สามารถช่วยตนเองได้ในเรื่องรายได้ และสุขภาพ ซึ่งสองประเด็นนี้เป็นปัญหาสำคัญที่สุดของผู้สูงอายุ คือ ปัญหาสุขภาพเป็นปัญหาที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่สามารถบรรเทาลงได้จากการสร้างสุขภาพที่ดีตั้งแต่ก่อนวัยผู้สูงอายุ และปัญหาด้านรายได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้หากสังคมมีการสร้างหลักประกันด้านรายได้ และจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสุขภาพให้ง่ายขึ้นอีกด้วย

ปัจจุบันปัญหาของผู้สูงอายุทั้งสองปัญหามีแนวโน้มจะรุนแรงยิ่งขึ้น เพราะจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและผู้สูงอายุมีชีวิตยืนยาวขึ้น และโครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนไป กล่าวคือการที่จำนวนลูกจ้างเพิ่มมากขึ้นทำให้มีแนวโน้มว่าประชากรจะมีช่วงเวลาที่ไม่มีรายได้ยาวนานขึ้น และการที่สถาบันครอบครัวอาจไม่สามารถทำหน้าที่เป็นหลักประกันให้ผู้สูงอายุได้ ดังนั้นการสร้างระบบที่สามารถเป็นหลักประกันในยามชราภาพของประชาชนได้จึงเป็นที่สิ่งสำคัญ

การศึกษาเรื่องการสร้างหลักประกันด้านรายได้เพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย[28] กล่าวถึงการสร้างหลักประกันรายได้เพื่อผู้สูงอายุ คือ

[28] มัทนา พนานิรมัย, การสร้างหลักประกันด้านรายได้เพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย, อ้างแล้ว, หน้าที่ 34

3.1 **หลักประกันด้านรายได้เพื่อผู้สูงอายุ: ระบบทางการ** ปัจจุบันประเทศไทยมีระบบทางการ อยู่ 3 ระบบคือ

1. โครงการบำเหน็จบำนาญเพื่อข้าราชการ ซึ่งเป็นโครงการที่ภาระการจ่ายเงินทั้งหมดเป็นงบประมาณแผ่นดิน แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาใช้ระบบสะสมเงินล่วงหน้าที่ข้าราชการต้องจ่ายเงินสมทบ แต่ผู้ที่เป็นข้าราชการอยู่ก่อนสามารถเลือกได้ว่าจะอยู่ในระบบเก่าหรือระบบใหม่

2. พระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ได้มีการพยายามที่จะสร้างหลักประกันและสวัสดิการของลูกจ้างในภาคเอกชนขึ้น จึงได้มีการสร้างระบบที่ลูกจ้างและนายจ้างนำเงินมาสะสมร่วมกันเพื่อคืนเงินต้นและดอกผลให้ในยามที่ออกจากงานหรือเกษียณอายุการทำงาน

3. โครงการประกันสังคมกรณีชราภาพ มีลักษณะเงินสมทบเพื่อการจ่ายบำนาญชราภาพจากลูกจ้างและนายจ้าง ส่วนรัฐบาลไม่ได้เข้าร่วมสมทบเงิน แต่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประกันสุดท้ายและดำเนินการให้โครงการดำเนินงานตามสัญญา

3.2 **หลักประกันด้านรายได้เพื่อผู้สูงอายุ: ระบบไม่ใช่ทางการ** ประกอบด้วยสองระบบคือ

1. การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ โดยปัจจุบันกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการรับผิดชอบดำเนินการสงเคราะห์ผู้สูงอายุใน 4 รูปแบบคือ สถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ศูนย์บริการทางสังคม การสงเคราะห์ทั่วไป และเบี้ยยังชีพ

2. การเพิ่มรายได้ด้วยการทำงาน โดยอาจจะมีการเพิ่มอายุเกษียณ และส่งเสริมผู้สูงอายุที่ต้องการริเริ่มอาชีพใหม่

อย่างไรก็ตามเมื่อสำรวจโครงการต่างๆที่มุ่งสร้างหลักประกันด้านรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุของประเทศไทยพบปัญหาเรื่องความไม่มั่นคงของโครงการ และปัญหาความไม่เพียงพอของรายได้จากโครงการในการยังชีพของผู้สูงอายุ ดังนั้นการศึกษานี้จึงเสนอแนวทางการปฏิรูปในอนาคตดังนี้

3.3 แนวทางการปฏิรูปในอนาคต

1. โครงการบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

สำหรับหลักประกันชั้นแรก ควรพิจารณาจากรายได้เฉลี่ยตลอดชีวิตเป็นฐานการคิดเงินบำนาญมากกว่าจะใช้เพียงเงินเดือนเฉลี่ย 5 ปีสุดท้าย เพราะว่าสะท้อนให้เห็นถึงผลงานของข้าราชการคนนั้นได้ดีกว่า และสำหรับกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ควรให้ข้าราชการเลือกอัตราเงินสะสมเข้ากองทุนได้เอง โดยเฉพาะสำหรับข้าราชการเงินเดือนน้อย ซึ่งจะได้รับบำนาญจากชั้นแรกไม่เพียงพอ

2. กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

ควรปรับเปลี่ยนการถอนเงินออกเป็นระบบบางส่วนตามวัตถุประสงค์ที่ระบุ ไว้แทนที่จะถอนคราวเดียวหมด เพราะจากประสบการณ์ที่ผ่านมาพบว่าผู้สูงอายุมีปัญหาในการจัดการเงินจำนวนนี้ในการใช้จ่ายยังชีพและรักษาพยาบาลสุขภาพ และควรนำเงินส่วนหนึ่งจากกองทุนไปซื้อกระแสรายได้ตลอดชีวิต (Annuity) จากบริษัทประกัน เนื่องจากในปัจจุบันบริษัทประกันในไทยยังไม่มีผลิตภัณฑ์กระแสรายได้ตลอดชีวิตเพราะกำไรน้อย ดังนั้นรัฐควรออกกฎหมายบังคับให้บริษัทประกันออกผลิตภัณฑ์ตัวนี้

3.โครงการประกันสังคม กรณีชราภาพและสงเคราะห์บุตร

เป็นโครงการที่มีการศึกษากันมาก ดังนั้นจึงเป็นโครงการที่มีข้อเสนอแนะมากที่สุด เช่น การเพิ่มเงินสมทบ การเพิ่มอายุเกษียณ การลดอัตราการเพิ่มสิทธิต่ออายุการทำงานให้ช้าลง และควรกำหนดบำนาญขั้นต่ำที่เส้นความยากจน

4. การเพิ่มขอบข่ายการครอบคลุมและการเสริมให้มีความมั่นคงจากหลักประกันหลาย ๆชั้นอย่างเท่าเทียมกัน

มีสองแนวทาง คือ รวมโครงการสำหรับลูกจ้างทั้งหมดไว้ภายใต้โครงการเดียวกัน หรือปรับปรุงแต่ละโครงการให้มีความมั่นคงอย่างเป็นอิสระต่อกัน โดยในแนวทางแรกนั้นจะสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างลูกจ้างประเภทต่างๆทั้งของรัฐและเอกชน และทำให้มีความคล่องตัวสูงขึ้นใน

ตลาดแรงงาน แต่ถ้าหากใช้ในแนวทางที่สอง จำเป็นต้องมีการให้สามารถโยกย้ายสิทธิการประกันไปมาระหว่างกันได้ระหว่าง กบข. กับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและโครงการบำนาญของลูกจ้าง

สำหรับข้อเสนอแนะข้อนี้ต้องเสริมด้วยโครงการที่สร้างขึ้นเพื่อเกษตรกรหรือผู้ประกอบการส่วนบุคคล ซึ่งรัฐต้องอุดหนุนให้กับผู้ที่มีฐานะยากจน แต่สำหรับผู้ที่มีรายได้พอสมควรควรให้จ่ายเงินสะสมและสมทบทั้งหมด

5. การเสริมสร้างรายได้ด้วยการเพิ่มโอกาสการทำงานของผู้สูงอายุ

ซึ่งสามารถกำหนดได้ในเชิงการป้องกันมากกว่าการแก้ปัญหา เช่น การฝึกอบรมระหว่างทำงาน การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการทำงานของผู้สูงอายุไม่ให้ได้รับความกดดันมากกว่าปกติ เป็นต้น

6. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดบริการสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

- **ปัจจัยทางการเมือง**

มนุษย์เกิดมาพร้อมกับสิทธิและหน้าที่ของการเป็นพลเมืองของประเทศ โดยทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานทางการเมืองและสิทธิของการมีโอกาสประกอบอาชีพอย่างสุจริตและมีศักดิ์ศรี ดังนั้นเมื่อบุคคลไม่สามารถที่จะดำรงชีวิตได้อย่างปกติไม่ว่าจะเกิดจากเหตุผลใด จึงมีการเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยแก้ไขความทุกข์เหล่านั้นให้หมดไป โดยมาตรการแก้ไขความเดือดร้อนมักถูกกำหนดขึ้นในรูปแบบของสวัสดิการสังคมเพื่อสร้างหลักประกันทางสังคมให้แก่ประชาชน โดยการกดดันทางการเมืองจากกลุ่มผู้เรียกร้องทั้งจากภายในประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ ในส่วนของสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ มักถูกจัดขึ้นด้วยเหตุผลทางการเมือง 2 ประการ[29] คือ

[29] บรรลุ ศิริพานิช, ผู้สูงอายุไทย, (พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน, 2542.)

- **ด้านมนุษยธรรม**

ผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสและขาดสิ่งจำเป็นในการยังชีพควรได้รับความช่วยเหลือในด้านของปัจจัยที่จำเป็นแก่การดำรงชีพหรือมีโอกาสเข้าถึงความช่วยเหลือต่างๆ ตามสมควร และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ในการจัดบริการสวัดิการสังคมในรูปแบบของการสงเคราะห์ให้แก่ผู้สูงอายุ

รูปแบบของสวัสิการสังคมที่สอดคล้องกับหลักมนุษยธรรมนี้ควรมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างและคงไว้ซึ่งบทบาทของผู้สูงอายุและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุจากบุคคลในวัยต่างๆ ส่งเสริมและสร้างความมั่นคงและหลักประกันด้านรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ ตลอดจนการกระตุ้นให้เกิดการศึกษาและการถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ จากผู้สูงอายุไปยังกลุ่มเยาวชนของชาติและผู้ด้อยโอกาสกลุ่มอื่น ๆ

- **ด้านการพัฒนา**

การจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองและสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศได้ในระดับหนึ่งเพื่อมิให้เป็นภาระแก่สังคมและการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในการพัฒนาประเทศ การจัดบริการสวัสดิการสังคมเพื่อตอบสนองด้านการพัฒนาจึงมุ่งประเด็นไปที่การหาทางช่วยเหลือ การป้องกันปัญหาและการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น การลดหย่อนภาษีให้แก่ผู้ที่อุปการะผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวของตนเอง การส่งเสริมให้เกิดการออกกำลังกายและการดูแลสุขภาพในผู้สูงอายุ เป็นต้น

- **ปัจจัยทางเศรษฐกิจ**

ถึงแม้ในอดีตประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีอัตราการเติบโตในระดับสูง แต่การพัฒนาดังกล่าวส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการกระจ่าย รายได้จนเกิดช่องว่างแห่งความยากจนและการเหลื่อมล้ำกันทางรายได้ มัทนา พนานิรามัย และ สมชาย สุขสิริเสรีกุล พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจะมีภาวะความยากจนต่ำที่สุดและผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจะมีภาวะความยากจนสูงสุด โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนของประชากรยากจนสูงที่สุด รองลงไปคือภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร[30] และเมื่อทำการศึกษาถึงสภาพปัญหาของผู้สูงอายุของประเทศไทยจากผลการวิจัยของ นภาพร ชโยวรรณ

[30] มัทนา พนานิรามัย และสมชาย สุขสิริเสรีกุล, การศึกษารูปแบบการจัดสรรงบประมาณเพื่อหลักประกันทางสังคม: อดีต ปัจจุบัน และ อนาคต, (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2540.)

และจอห์น โนเดล[31] พบว่าปัญหาสำคัญลำดับแรกของผู้สูงอายุคือปัญหาด้านรายได้ อันเป็นผลสืบเนื่องจากสภาพความยากจนและการไม่มีเงินออมและการขาดหลักประกันด้านรายได้ ส่งผลให้ผู้สูงอายุซึ่งไม่สามารถประกอบอาชีพได้เนื่องจาก ความชราประสบกับปัญหาด้านรายได้และต้องพึ่งพาเงินรายได้จากบุตรเป็นสำคัญ

- ปัจจัยทางสังคม

ผลของความสำเร็จด้านนโยบายประชากรในประเทศไทยที่สามารถควบคุมอัตราการเพิ่มของประชากรได้ในระยะเวลาอันสั้นได้ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุของประชากร โดยมีการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุในอัตราที่สูงและมากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างมาก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรทั้งในด้านสังคมและสุขภาพของประเทศโดยรวม นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมทางสังคมของประเทศ ที่เดิมเคยเป็นสังคมชนบทที่มีความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติและชุมชนที่แน่นแฟ้น อันเป็นรากฐานสำคัญของหลักประกันส่วนบุคคลในยามเดือดร้อนและการดูแลเอาใจใส่ผู้พิการ เจ็บป่วย คนไม่มีงานทำและผู้สูงอายุ ล้วนเป็นภาระรับผิดชอบของครอบครัวหรือชุมชนโดยไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายมารองรับ แต่เมื่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรม การประกอบอาชีพอุตสาหกรรมขยายตัวเข้าทดแทนอาชีพเกษตรกรรม ส่งผลให้เกิดการล่มสลายของวัฒนธรรมชนบทและการสูญเสียระบบสายสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชน อันจะนำมาซึ่งความด้อยความสามารถในการดำรงอยู่ของชุมชนและการพึ่งพาตนเอง

การเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของประชากรวัยแรงงานเพื่อเข้ามาประกอบอาชีพอุตสาหกรรมที่กระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ของประเทศ ส่งผลให้ความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของตนเองลดลง ก่อให้เกิดปัญหาการขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูแล ขาดการดูแลเอาใจใส่และการถูกทอดทิ้งในผู้สูงอายุ ดังสะท้อนให้เห็นจากภาวะความกังวลใจในผู้สูงอายุภายใต้ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ ที่กังวลว่าจะถูกทอดทิ้งจากลูกหลานถึงร้อยละ 14.5 จากการสำรวจของศูนย์วิจัยกสิกรไทย ในปี 2541

บริการสวัสดิการสังคมที่จัดขึ้นเพื่อสนองตอบต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวควรมุ่งเน้นการสร้างหลักประกันด้านการดำรงชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อให้ได้รับการดูแลตามสมควร เช่น บริการเยี่ยมเยียนตามบ้าน บริการสถานสงเคราะห์คนชราและบริการด้านการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย

---

[31] นภาพร ชโยวรรณ และจอห์น ชโนเดล, รายงานการสำรวจสภาวะผู้สูงอายุในประเทศไทย, (เอกสารสถาบันหมายเลข 246/39 กรุงเทพมหานคร: สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, 2539.)

และสนุบสนุนให้ชุมชนและครอบครัวมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดบริการที่สนองตอบต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้องและทันท่วงที่

2.9 การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ระพีพรรณ คำหอม และคณะ ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท[32] ได้กล่าวถึงลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจของประชากรผู้สูงอายุว่ามีลักษณะต่างๆกันไม่ได้เป็นกลุ่มที่มีลักษณะเดียวกันทั้งหมด ในปัจจุบันผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 50 อยู่ในครัวเรือนขยายที่มีสามรุ่นอายุคน คือ ผู้สูงอายุ ลูก และหลาน และอีกหนึ่งในสามอยู่ใน 2 รุ่นอายุโดยส่วนใหญ่ คือ ผู้สูงอายุกับลูกที่สมรส ดังนั้นโดยรวมแล้วกว่าร้อยละ 80 ของผู้สูงอายุในปัจจุบันอาศัยอยู่ในครอบครัวขยายและที่เป็นครอบครัวเดี่ยวก็จะมีบ้านของลูกหลานอยู่ใกล้กัน โดยทั่วไปราวร้อยละ 36 ของผู้สูงอายุจะมีบุตรหลานที่ไม่ได้อยู่ด้วยกันมาเยี่ยมทุกสัปดาห์และเกือบทั้งหมดร้อยละ 96มาเยี่ยมทุกปี อย่างไรก็ตามการอยู่คนเดียวในประชากรสูงอายุมีราวร้อยละ 4 ในปัจจุบันและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ปัจจุบันผู้สุงอายุมีบุตรมากเพราะเคยอยู่ในวัยเจริญพันธุ์ที่สูงมาก่อน โดยมีบุตรเฉลี่ย 5 คน แต่สำหรับผู้สูงอายุในอนาคตจำนวนเฉลี่ยของบุตรจะลดลงเป็น 2 คน ดังนั้นโอกาสการเป็นครอบครัวขยายในอนาคตจะลดลงและมีแนวโน้มที่ผู้สูงอายุจะอยู่ในลักษณะครอบครัวเดี่ยวสูงขึ้น ในขณะเดียวกันการเกื้อกูลภายในครอบครัวในลักษณะปัจจุบันจะลดความเข้มแข็ง ผู้สูงอายุที่มีคู่สมรสจะมีรายได้และสถานภาพเศรษฐกิจ ดีที่สุด ในขณะที่หญิงที่ไม่มีคู่สมรส เช่น ม่าย โสด หย่าร้าง มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำที่สุด หนึ่งในสามของผู้สูงอายุในปัจจุบันมีรายได้ไม่เพียงพอ โดยผู้สูงอายุชายมีรายได้ไม่เพียงพอสูงกว่าผู้สูงอายุหญิง และผู้หญิงพอใจกับรายได้ของตนเองมากกว่าชายและบุตรเป็นแหล่งรายได้และการเกื้อหนุนที่สำคัญที่สุด ในทางกลับกัน ผู้สูงอายุให้การเกื้อหนุนแก่ครอบครัวและบุตรหลานในระดับสูงโดยร้อยละ 80 ของบ้านที่อาศัยเป็นของผู้สูงอายุและครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุช่วยออกค่าใช้จ่ายในบ้าน นอกเหนือจากการทำงานเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวบางส่วนแล้วผู้สูงอายุยังเกื้อกูลครอบครัวในการช่วยทำกิจกรรมต่าง ๆในบ้านโดยเฉพาะผู้สูงอายุหญิง

---

[32] ระพีพรรณ คำหอม และคณะ, ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท: รายงานฉบับสมบูรณ์, (กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.)

ด้านการทำงาน เมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วผู้สูงอายุมีการทำงานที่ค่อนข้างสูง โดยราวหนึ่งในสามยังทำงานเพื่อรายได้ คาดว่าผู้สูงอายุในอนาคตน่าจะมีสัดส่วน การทำงานที่สูงขึ้น ผู้สูงอายุในอนาคตอาจต้องมีการย้ายเพื่อติดตามอยู่กับลูกหลานหรือใกล้ลูกหลานมากขึ้นตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคมและการจ้างงาน

โรคและปัญหาทางสุขภาพที่สำคัญในประชากรสูงอายุของไทยคือ โรคไม่ติดต่อ โดยเฉพาะโรคที่มีผลต่อการเคลื่อนที่ เช่น โรคหลอดเลือดสมอง โรคข้อ อุบัติเหตุ เป็นต้น โรคที่มีผลต่อประสาทสัมผัส เช่น การมองเห็น การได้ยิน เป็นต้น นอกจากนี้โรคเรื้อรังต่างๆ เช่น โรคกระดูกพรุน โรคความดันโลหิตสูง โรคข้อและกระดูก โรคเบาหวาน และกลุ่มอาการโรคสมองเสื่อม เป็นโรคที่เป็นปัญหาสำคัญในผู้สูงอายุไทย โดยพบว่าเป็นปัญหาในเขตเมืองมากกว่าเขตชนบท โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ปัญหาการกลั้นปัสสาวะไม่ได้ การหกล้ม และโรคซึมเศร้าเป็นปัญหาที่พบบ่อยและมีความสำคัญเช่นเดียวกันทั้งต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ผู้สูงอายุร้อยละ 40 มีโรคหรือปัญหาสุขภาพมากกว่า 2 ชนิดขึ้นไป ร้อยละ 19 มีโรคที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติกิจที่เคยและควรจะทำได้ (ทุพพลภาพระยะยาว) และร้อยละ 7 ต้องพึ่งพาผู้อื่นในการดูแลกิจส่วนตน เช่น การอาบน้ำ การสวมเสื้อผ้า หรือการรับประทานอาการ เป็นต้น

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา รายได้ การมีอาชีพก่อนวัย 60 ปี การมีอาชีพในปัจจุบัน เพศ สถานภาพทางสังคม บุตรหลานที่ให้ความช่วยเหลือและสภาพอารมณ์ แต่ผลการวิจัยที่สำคัญในประเทศไทย พบว่า ผู้สูงอายุที่ทำงานหรือมีงานรับผิดชอบจะมีอัตราการตายต่ำกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีงานรับผิดชอบโดยไม่ขึ้นอยู่กับสถานะสุขภาพ แนวโน้มของปัญหาสุขภาพทั้งโรค ภาวะทุพพลภาพ และภาวะพึ่งพาจะสูงขึ้นในอนาคต ทำให้การใช้จ่ายทางทรัพยากรด้านการแพทย์ การสาธารณสุขและด้านอื่นๆในอนาคตอีก 20 ปีข้างหน้าจะมากอย่างมหาศาลและมีความจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างเหมาะสมและเร่งด่วน

<u>ด้านความต้องการที่อยู่อาศัย</u>

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยเกษียณอายุของผู้ทำงานบริษัทชั้นนำในกรุงเทพ ของ คุณบัญชา บูรณาสิงห์[33] ความต้องการที่อยู่อาศัยใหม่ ในกลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่งคิดที่จะซื้อที่อยู่อาศัยใหม่สำหรับเป็นบ้านพักผ่อน (บ้านหลังที่สอง) เพื่อใช้ชีวิตนอกเหนือจาก

[33] บัญชา บูรณสิงค์, "ความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยเกษียณอายุของผู้ทำงานบริษัทชั้นนำในกรุงเทพ," อ้างแล้ว, หน้าที่ 22

บ้านหลังปัจจุบันและใช้ชีวิตเมื่อถึงวัยเกษียณอายุซึ่งเป็นความต้องการที่ไม่จำเป็นมากนัก (Housing Want) ลักษณะบ้านที่ต้องการคือ บ้านเดี่ยวหรือสวนเกษตรในต่างจังหวัดโดยทำเลที่ตั้งเป็นปัจจัยหลักในการเลือกซื้อและมีความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะมีการจัดสร้างชุมชนผู้สูงอายุโดยเฉพาะ และคิดว่าจะไปอยู่ถ้ามีชุมชนผู้สูงอายุที่ตนเองพึงพอใจ โดยมีข้อพิจารณาโดยเรียงตามลำดับ ได้แก่ การดูแลสุขภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ สภาพแวดล้อมที่สงบสุขและปลอดภัย สังคมเพื่อนบ้านที่อยู่ด้วยกัน และราคาค่าบริการที่สมเหตุสมผล ลักษณะของชุมชนควรเป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียวอยู่ในเขตปริมณฑล ควรซื้อเป็นกรรมสิทธิ์และอยู่คนเดียวโดยไม่มีผู้อยู่อาศัยร่วม ควรมีบริการด้านการแพทย์ พยาบาล อาหาร ทำความสะอาดที่พัก ซักรีดเสื้อผ้า และรถรับส่งไปยังที่ต่างๆ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรมี ได้แก่ โรงพยาบาล คลีนิก สวนสุขภาพ ศูนย์กายภาพบำบัดและห้องปฏิบัติธรรม

<u>ด้านการเตรียมที่อยู่อาศัย</u>

คุณวิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณ[34] ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุได้ โดยมีกลุ่มประชากรเป้าหมายที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป ที่เป็นสมาชิกชมรมอยู่ร้อยปี ผลการศึกษาพบว่า ที่อยู่ปัจจุบันอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นลักษณะบ้านเดี่ยวโดยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ อยู่กับลูกหลานและคู่สมรส ยังคงพักอยู่ชั้นบนของที่อยู่อาศัย และพบว่าไม่มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยทั้งด้านพื้นที่ใช้สอย สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะผู้สูงอายุกลุ่มนี้ยังสามารถดูแลตัวเองได้ และอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยมาค่อนข้างนาน มีความเคยชินกับที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นผลทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่เคยคิดแยกจากลูกหลานไปอยู่ที่อื่น เนื่องจากรักและผูกพันกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน ส่วนทางด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีผู้อยู่อาศัยหลากหลายวัย ที่ตั้งควรอยู่ในเขตปริมณฑลหรือต่างจังหวัดที่มีสภาพแวดล้อมดี ลักษณะเป็นหลัง ๆ ห่างหรือติดกันบ้าง ไม่ใช่อาคารสูง ควรมีผู้อยู่อาศัยร่วมอาศัยด้วย และผู้สูงอายุควรมีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยไม่ใช่การเช่า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรจัดให้มีส่วนใหญ่เน้นเรื่องสุขภาพ เช่นอาหาร กิจกรรมด้านสุขภาพ แพทย์ตรวจเป็นระยะ ๆ สวนสุขภาพและห้องปฏิบัติธรรม ทั้งนี้กลุ่มที่สใจจะไปอยู่ชุมชนผู้สูงอายุนั้นมีลักษณะเฉพาะ เป็นโสด มีการศึกษาดี แต่อาจมีกำลังซื้อไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างมีความสนใจการไปอยู่ชั่วคราวในชุมชนผู้สูงอายุคล้ายการพักผ่อนในโรงแรม ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งของการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยชั่วคราวสำหรับผู้สูงอายุ

---

[34] วิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณ, "แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาชมรมอยู่ร้อยปี," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุสมาชิกสำนักงานประกันสังคมในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาผู้ประกันตนที่ทำงานในธนาคาร เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะผู้ประกันตนทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพลักษณะการอยู่อาศัย รวมถึงศึกษาการเตรียมการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุของสมาชิกสำนักงานประกันสังคม โดยมีรายละเอียดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษา ดังนี้

3.1 การกำหนดประชากรเป้าหมาย

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ กลุ่มผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่เป็นสมาชิกสำนักงานประกันสังคม ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลุ่มที่น่าสนใจเพราะ

1. โครงสร้างของประชากรกำลังมีการเปลี่ยนแปลงเป็นประชากรวัยสูงอายุ หรือสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ในอนาคตอย่างต่อเนื่อง

2. กลุ่มบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่กำลังก้าวเข้าสู่การเกษียณอายุ

3. กลุ่มบุคคลดังกล่าว มีการจ่ายเงินสวัสดิการการออมจากเงินร้อยละ 5 ที่หักจากเงินเดือน ซึ่งจำนวนร้อยละ 3 ในร้อยละ 5 ที่หักไปนั้นจะเป็นเงินชราภาพ ให้แก่สำนักงานประกันสังคมทุกเดือน

3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

มีขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. นำรายชื่อบริษัทที่เป็นสมาชิกสำนักงานประกันสังคมทั้งหมด 139,787 บริษัท เฉพาะในกรุงเทพมหานคร มาเรียงตามจำนวนพนักงานที่ประกันตนจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

2. เลือกบริษัทที่มีจำนวนพนักงานประกันตนมากที่สุด 10 อันดับแรก ดังตารางที่ 3.1

3. เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ จึงไม่สามารถทำการศึกษาได้ทั้งหมด จึงจำเป็นต้องศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเพียงบางส่วน ซึ่งกลุ่มธนาคารเป็นครึ่งนึงของทั้งหมด และยังมีลักษณะอาชีพที่คล้ายคลึงกัน จึงเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มธนาคาร 5 ธนาคาร ดังตารางที่ 3.2

4. ทำจดหมายจากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปแต่ละบริษัท เพื่อขอทำแบบสอบถามจากพนักงานที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป ของแต่ละบริษัทและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังตารางที่ 3.2

5. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ อิงตามการกำหนดของตาราง YAMANE ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนร้อยละ ±5 ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนผู้ประกันตนแบ่งตามบริษัท 10 อันดับแรกของสำนักงานประกันสังคมในเขตกรุงเทพมหานคร

ลำดับที่	ชื่อสถานประกอบการ	จำนวนผู้ประกัน ที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป(คน)
1	ธ. กรุงเทพ	1,801
2	ธ. กสิกรไทย	522
3	อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์	463
4	องค์การ ค้าของคุรุสภา	350
5	ธ. กรุงศรีอยุธยา	183
6	ธ. ทหารไทย	160
7	ธ. ไทยพาณิชย์	136
8	อัสสัมชัญ	126
9	บางกอกเอ็นเตอร์เทนเม้นต์	125
10	อุตสาหกรรมสิ่งทอนำชัย	120
รวม		3,986

ที่มา: สำนักงานประกันสังคม (สิงหาคม พ.ศ. 2549)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนผู้ประกันตนแบ่งตามธนาคาร 5 อันดับ ของสำนักงานประกันสังคมในเขตกรุงเทพมหานคร

ลำดับที่	ชื่อสถานประกอบการ	จำนวนผู้ประกันที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป (คน)	กลุ่มตัวอย่าง
1	ธ. กรุงเทพ	1,801	257
2	ธ. กสิกรไทย	522	75
3	ธ. กรุงศรีอยุธยา	183	26
4	ธ. ทหารไทย	160	23
5	ธ. ไทยพาณิชย์	136	19
รวม		2,802	400

ที่มา: สำนักงานประกันสังคม (สิงหาคม พ.ศ. 2549)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) คำถามลักษณะแบบปลายปิด (Close-Ended) มีจำนวนทั้งหมด 42 ข้อ โดยมีรายละเอียดในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1. กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบัน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมการที่อยู่อาศัย

2. กำหนดตัวแปรในแต่ละประเด็นหลัก โดยวิเคราะห์และคัดเลือกจากแนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถจำแนกตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ข้อมูลทั่วไป แบ่งเป็น

1.1 ด้านสังคม ประกอบด้วย

- เพศ

- อายุ
- สถานภาพ
- จำนวนบุตร
- การศึกษา
- สุขภาพ

1.2 ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

- รายได้
- ที่มาของรายได้ปัจจุบัน
- ค่าใช้จ่ายในเรื่องที่อยู่อาศัย
- เงินออม
- เงินบำเหน็จ บำนาญ
- การวางแผนเงินบำเหน็จ บำนาญ
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสุขภาพ
- โครงสร้างรายจ่าย

กลุ่มที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัย แบ่งเป็น

2.1 สภาพการอยู่อาศัย ประกอบด้วย

- อยู่กับใคร
- จำนวนสมาชิกในครอบครัว
- ใครดูแลยามเจ็บป่วย

2.2 สภาพที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย

- ลักษณะที่อยู่อาศัย
- การครอบครอง
- ระยะเวลาที่อยู่อาศัย
- นอนอยู่ชั้นไหน

กลุ่มที่ 3 ข้อมูลการเตรียมด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ แบ่งเป็น

3.1 กลุ่มเตรียม ประกอบด้วย

- ปรับปรุง(ส่วนที่ปรับปรุง, กรรมสิทธิ์, งบประมาณ)
- สร้างใหม่บนที่ดินที่มี (กรรมสิทธิ์, งบประมาณ)
- การย้ายที่อยู่ (สถานที่, งบประมาณ)
- กำลังผ่อน (ราคา, อัตราผ่อน)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- กำลังหาซื้อ (ราคา, ปัจจัยในการเลือกซื้อ)
- แหล่งเงิน

3.2 กลุ่มไม่เตรียม ประกอบด้วย

- สาเหตุ

3. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย เมื่อกำหนดตัวแปรเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้องเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ของเครื่องมือที่สร้างขึ้นว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย

4. สร้างข้อคำถามและตัวเลือก แล้วจัดพิมพ์

5. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Pilot Test) กับกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามให้เกิดความชัดเจนเข้าใจตรงกัน และปรับตัวเลือกให้สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์มากที่สุด แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ทำการศึกษารวบรวมจากหนังสือ, เอกสารทางวิชาการ, งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยได้เข้าไปยังธนาคารทั้ง 5 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขอหนังสือแนะนำตนเองจากภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในขอข้อมูลและการทำแบบสอบถาม

2.2 ติดต่อธนาคารนัดเวลานำจดหมายเข้าไปพบ โดยผู้วิจัยนำจดหมายจากคณะเข้าไปพบกับผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรบุคคลของแต่ละธนาคารที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลพร้อมทั้งนำตัวอย่างแบบสอบถามแนบไปด้วย

2.3 เมื่อทางธนาคารตอบตกลงที่จะให้ความร่วมมือจึงนำแบบสอบถามไปให้ โดยทางธนาคารแต่ละธนาคารจะเป็นผู้แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างเอง จำนวนแบบสอบถามผู้วิจัยให้แต่ละธนาคารในจำนวนมากกว่าที่ต้องการจริงเล็กน้อย เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้คัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ที่สุดมาใช้ในการศึกษา

2.4 ขออนุญาตแจกแบบสอบถามกับพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2.5 กำหนดระยะเวลาในการรับแบบสอบถามคืน ส่วนใหญ่จะประมาณ 2-3 สัปดาห์ โดยมีการติดตามสอบถามทางโทรศัพท์และนัดวันเข้าไปรับแบบสอบถามคืน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทำการตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องของแบบสอบถามและคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ที่สุด

2. ลงรหัส ที่กำหนดไว้สำหรับคำถามปลายปิด นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติดังนี้

2.1 ค่าสถิติทั่วไป เป็นการวิเคราะห์เพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงทั่วไป โดยจะใช้ค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่(Frequency), ร้อยละ (Percentage), และค่าเฉลี่ย (Mean)

2.2 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในรูปตารางความสัมพันธ์ เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนผังที่3.1 แสดงการวิธีดำเนินการวิจัย

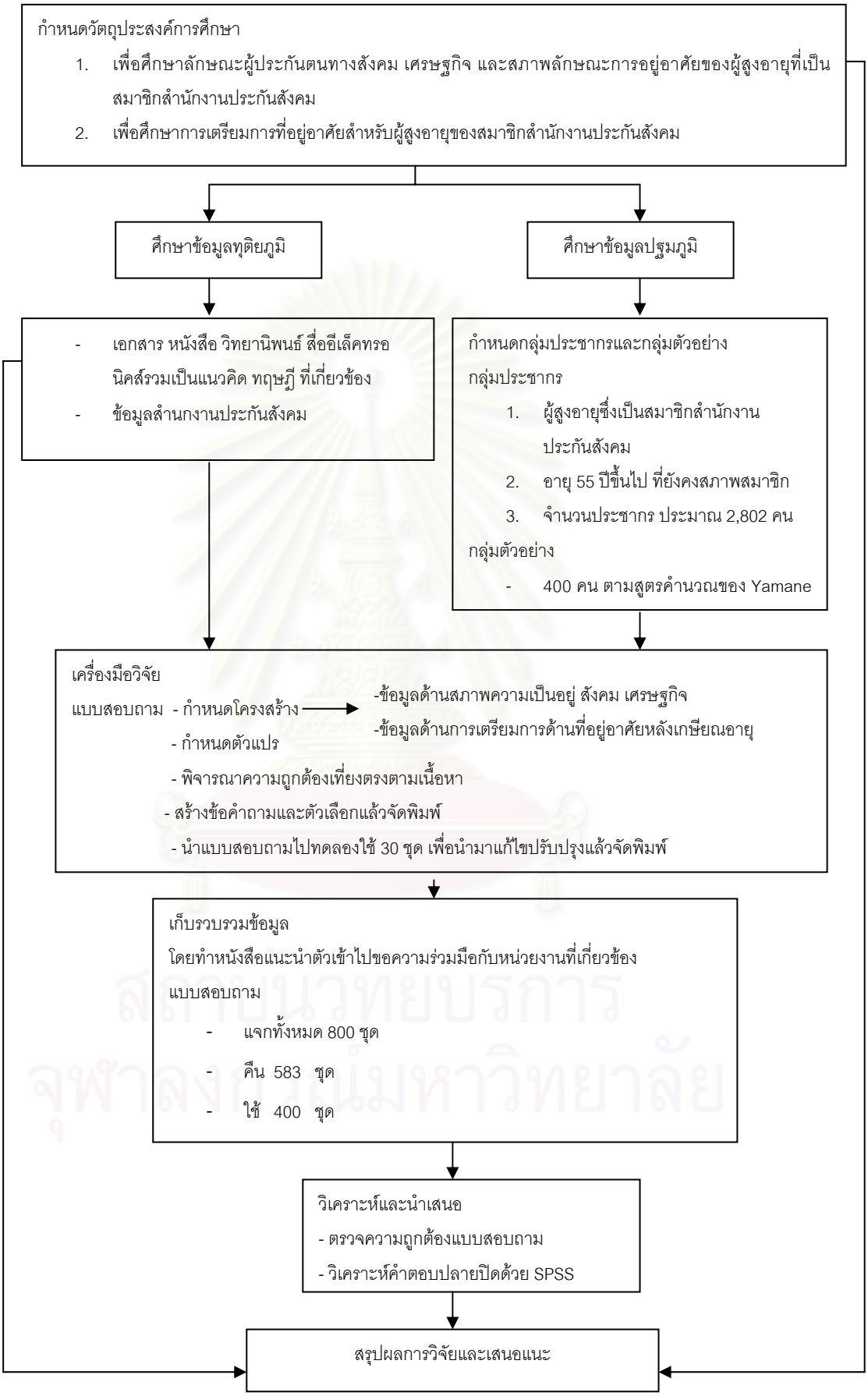

แผนผังที่ 3.2 แสดงการกำหนดตัวแปรต่าง ๆในการวิจัย

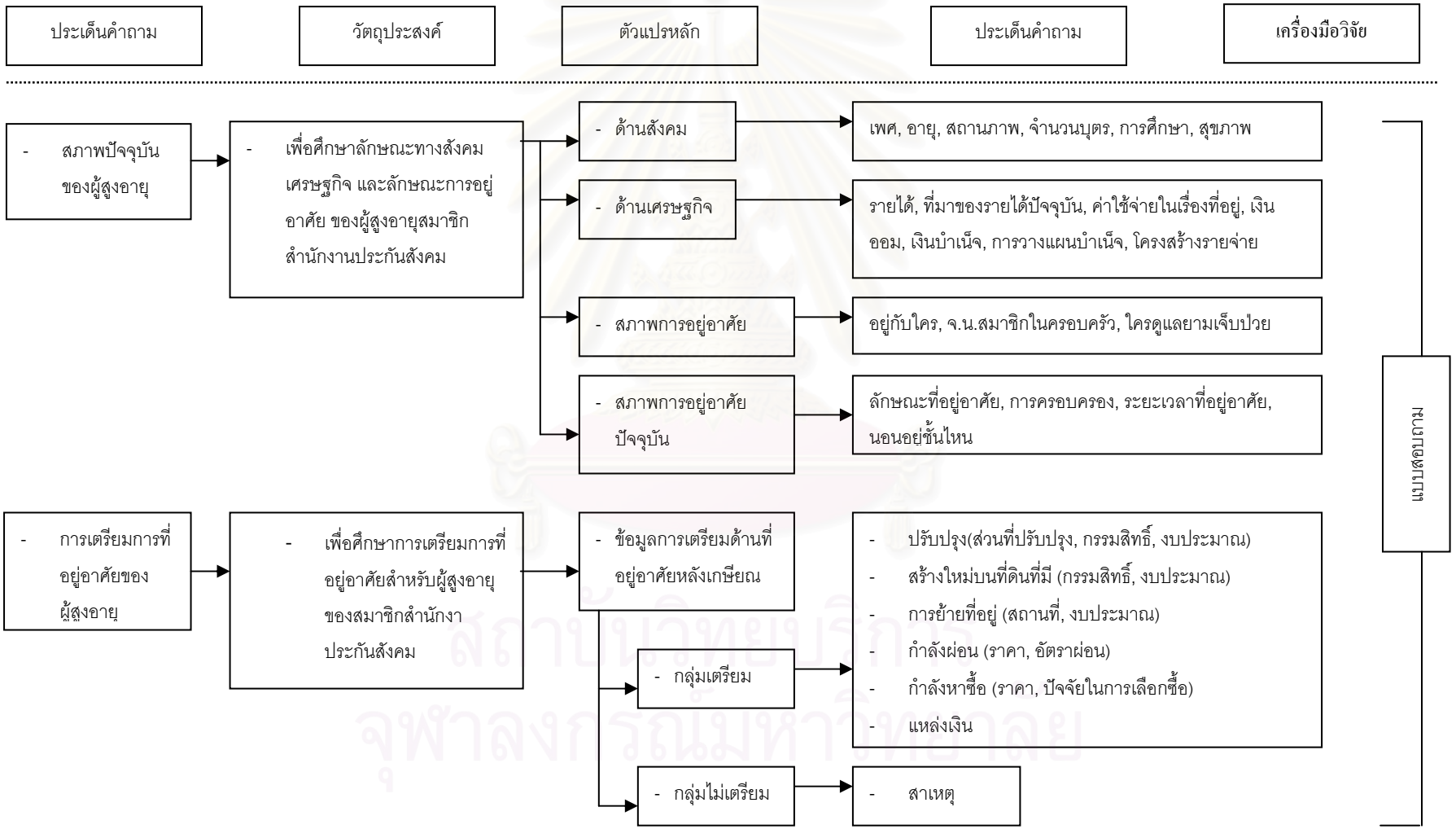

บทที่ 4

รายละเอียดองค์กร

4.1 ประวัติความเป็นมาของสำนักงานประกันสังคม

สำนักงานประกันสังคมเป็นหน่วยงานราชการ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2533 ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 โดยโอนงานของกรมประชาสงเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกันสังคมและงานสำนักงานกองทุนเงินทดแทนของกรมแรงงานมาอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานประกันสังคม สังกัดกระทรวงมหาดไทย ต่อมาสำนักงานประกันสังคมได้โอนมาอยู่ในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2536 ซึ่งกระทรวงฯ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงแรงงาน เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2545

4.2 การประกันสังคมในประเทศไทย

การประกันสังคมในประเทศไทย กองทุนเงินทดแทน เป็นการประกันสังคมที่ให้หลักประกันแก่ลูกจ้างกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยด้วยโรคอันเนื่องมาจากการทำงาน กองทุนเงินทดแทนเกิดขึ้นในประเทศไทยครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2515 ภายใต้การบริหารของสำนักงานกองทุนเงินทดแทนกรมแรงงานตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 103 วันที่ 16 มีนาคม 2515 โดยในปีแรกของการให้ความคุ้มครองจะครอบคลุมเฉพาะสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 20คนขึ้นไปที่อยู่ในเขต กรุงเทพฯแล้วจึง ค่อย ๆ ขยายความคุ้มครองออกไปจนครบทุกจังหวัดทั่วประเทศในวันที่ 1 กรกฎาคม 2531 จนกระทั่งได้มีพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 ให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 3 กันยายน 2533 เป็นต้นมา ประเทศไทยจึงมีการประกันสังคมอย่างเต็มรูปแบบโดยลูกจ้างจะได้รับ ความคุ้มครองทั้งในเรื่องการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ทุพพลภาพ และตาย ทั้งนี้เนื่องและไม่เนื่องจากการทำงาน รวมไปถึงการคลอดบุตรสงเคราะห์บุตร ชราภาพ และการว่างงาน เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ

4.3 หลักการ

การประกันสังคมที่ประเทศต่าง ๆ ใช้อยู่ในปัจจุบันจะมีหลักการที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการประกันสังคมเป็นโครงการการบริหารทาง สังคมในระยะยาวอีกระบบหนึ่งที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการจัดขึ้น ด้วยการให้ประชาชนผู้มีรายได้แต่ละคนได้มีส่วนช่วยตนเองหรือครอบครัว โดยร่วมกันเสี่ยง

ภัยหรือช่วยเหลือบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนซึ่งกันและกันระหว่างผู้มีรายได้ในสังคม ด้วยการออกเงินสมทบเข้ากองทุน เรียกว่า กองทุนประกันสังคม โดยมีนายจ้าง ลูกจ้างและในบางประเทศมีรัฐบาลร่วมออกเงินสมทบเข้ากองทุนนี้ด้วย กองทุนนี้จะจ่ายประโยชน์ทดแทนให้แก่ผู้ส่งเงินสมทบเมื่อเกิดความเดือนร้อน เช่น เจ็บป่วย คลอดบุคร ว่างงาน ชราภาพ เป็นต้น ดังนั้นการประกันสังคมจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ยึดหลักการพึ่งตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ของประชาชน โดยมีความมุ่งหมายที่จะเป็นหลักการพึ่งตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันของประชาชน โดยมีความมุ่งหมายที่จะเป็น หลักประกัน และคุ้มครองความเป็นอยู่ของประชาชน ให้มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตแม้มีเหตุการณ์ที่ทำให้ต้องขาดแคลนรายได้ก็ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ หรือ ILO (1989) ได้กำหนดหลักการของการประกันสังคมของการประกันสังคม ไว้ดังนี้

1. การประกันสังคมจะมีการบริหารทางการเงินโดยวิธีการจัดเก็บเงินสมทบ ซึ่งโดยปกติมักมาจากการสมทบของนายจ้างและลูกจ้าง ทั้งนี้รัฐจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจ่ายเงินสมทบหรือเงินอุดหนุนอื่น ๆ ด้วยหรือไม่ก็ได้
2. การเข้ามามีส่วนร่วมในการประกันสังคมนั้นจะเป็นลักษณะของการบังคับซึ่งมีข้อยกเว้นน้อยมาก
3. เงินสมทบที่จ่ายมานั้นจะจัดตั้งเป็นกองทุนพิเศษ ซึ่งต้องนำไปจ่ายเป็นประโยชน์ทดแทนตามที่กำหนด และนำไปใช้ในการบริหาร
4. ส่วนเกินของเงินสมทบจะนำไปลงทุนเพื่อให้กองทุนมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น
5. สิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตนขึ้นอยู่กับการได้จ่ายเงินสมทบ ที่เป็นไปตามเงื่อนไข โดยไม่ต้องมีการตรวจสอบความจำเป็น หรือการตรวจสอบรายได้แต่อย่าใด
6. อัตราเงินสมทบและอัตราประโยชน์ทดแทนจะมีความสัมพันธ์กับรายได้ของผู้ประกันตน
7. การประกันสังคมกรณีเจ็บป่วยจากการทำงานโดยทั่วไป จะมาจากการสนับสนุนทางการเงินจากนายจ้างแต่เพียงผู้เดียว โดยอาจมีรัฐช่วยจ่ายเงินอุดหนุน

4.4 ขอบข่ายความคุ้มครอง

การประกันสังคมในระยะเริ่มต้นดำเนินโครงการมักจะให้ความคุ้มครองกลุ่มเป้าหมายที่จำกัด เช่น ครอบคลุมเฉพาะผู้ใช้แรงงานบาง ประเภทหรือผู้ใช้แรงงานที่อยู่ในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างจำนวนมากกว่า 20 คน ฯลฯ หลังจากนั้นจึงจะค่อย ๆ ขยายความคุ้มครองออกไปให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อให้กระชาชนได้รับความคุ้มครองจากการประกันสังคมมากขึ้นโดยลำดับ ทั้งนี้

การประกันสังคมมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ประชาชนทุกคนที่อยู่ในวัยทำงานได้รับความคุ้มครองโดยทั่วถึง และคุ้มครอง ไปถึงครอบครัว ตลอดจนเมื่อไม่สามารถทำงานได้ หรือต้องออกจากงานเมื่อพ้นวัยทำงานดังกล่าวไปแล้ว

นอกจากนี้การประกันสังคมมักจะเริ่มด้วยโครงการบังคับกฎหมายและบังคับใช้กับลูกจ้างที่มีรายได้ประจำก่อน เมื่อโครงการประกันสังคมในรูปแบบบังคับได้ดำเนินการไปจนประสบผลดีและสามารถอำนวยประโยชน์ให้แก่ผู้ประกันตนได้เป็นอย่างดีแล้ว จึงจะสามารถขยายออกไปสู่โครงการประกันสังคมในรูปแบบสมัครใจซึ่งเท่ากับเป็นการให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระเข้ามาร่วมอยู่ในโครงการประกันสังคมด้วย

4.5 กองทุนประกันสังคม

1. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนประกันสังคม

เพื่อสร้างหลักประกันและความมั่นคงในการดำรงชีวิตให้แก่ประชาชน โดยการเฉลี่ยทุกข์เฉลี่ยสุข ร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการออมและเสียสละเพื่อส่วนรวมมีหลักการสำคัญ ที่มุ่งให้ประชาชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือตนเอง และครอบครัวในยามที่ไม่มีรายได้ รายได้ลดลงหรือมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น โดยไม่เป็นภาระให้ผู้อื่นและสังคม การประกันสังคมจึงเป็นมาตรการหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิต

2. กองทุนประกันสังคมให้ความคุ้มครองผู้ประกันตน 7 กรณี ได้แก่

- กรณีเจ็บป่วยหรือประสบอันตราย
- กรณีคลอดบุตร
- กรณีทุพพลภาพ
- กรณีเสียชีวิต
- กรณีสงเคราะห์บุตร
- **กรณีชราภาพ**
- กรณีว่างงาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.1 แสดงอัตราการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน*

กรณี	รัฐ	นายจ้าง	ลูกจ้าง
1. ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย	แต่ละฝ่ายสมทบในอัตราร้อยละ 1.5 ของค่าจ้าง		
2. คลอดบุตร			
3. ทุพพลภาพ			
4. ตาย			
5. สงเคราะห์บุตร	**ร้อยละ 1 ของค่าจ้าง**	**ร้อยละ 3 ของค่าจ้าง**	**ร้อยละ 3 ของค่าจ้าง**
6. ชราภาพ			
7. ว่างงาน	ร้อยละ0.25 ของค่าจ้าง	ร้อยละ 0.5 ของค่าจ้าง	ร้อยละ0.5 ของค่าจ้าง

3. บุคคลที่มีผลบังคับใช้

พ.ร.บ.ประกันสังคมเริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2533 กับสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 20 คนขึ้นไปและในภายหลังได้ขยายออกไปเป็นสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป เมื่อวันที่ 2 เดือนกันยายน 2536 และขยายไปยังสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2545

4. ผู้ที่ต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม

ผู้ที่มีหน้าที่ตามกฎหมาย ต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม ประกอบด้วย 3 ฝ่าย คือ รัฐบาล, นายจ้าง, และลูกจ้าง

นายจ้างและลูกจ้าง จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน ในอัตราร้อยละ 5 ของค่าจ้าง และรัฐบาลสมทบอีกส่วนหนึ่ง โดยนายจ้างเป็นผู้นำส่ง ในส่วนของลูกจ้าง และนายจ้างต้องนำส่งเงินสมทบภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดจากเดือนที่จ่ายค่าจ้าง (หักเงินสมทบ) ณ สำนักงานประกันสังคม

* หมายเหตุ: ค่าจ้างที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณเงินสมทบต้องไม่ต่ำกว่าเดือนละ 1,650 บาท และไม่เกิน 15,000 บาท

หรือสำนักงานประกันสังคมเขตพื้นที่ที่สถานประกอบการนั้นขึ้นทะเบียนไว้ โดยจ่ายเป็นเงินสดหรือจ่ายผ่านธนาคารกรุงไทย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนหรือจ่ายที่ทำการไปรษณีย์ ทางอินเตอร์เน็ตกับธนาคารซิตี้แบงค์ และทางธนาคารมิซูโอ คอร์ปอเรชั่น จำกัด และ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา

4.6 ประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ

1. เงินบำนาญชราภาพ

- กรณีจ่ายเงินสมทบครบ 180 เดือนให้ได้รับเงินบำนาญชราภาพ ในอัตราร้อยละ 15 ของค่าจ้างเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย ที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณเงินสมทบ ก่อนความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง
- กรณีที่จ่ายเงินสมทบเกินกว่า 180 เดือน ให้ปรับเพิ่ม อัตราเงินบำนาญชราภาพตามข้อที่ 1 จากอัตรา ร้อยละ15 เพิ่ม อีกร้อยละ 1 ต่อระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบ ทุก 12 เดือน

<u>เงื่อนไขการเกิดสิทธิ</u>

- จ่ายเงินสบทบไม่น้อยกว่า 180 เดือนไม่ว่าระยะเวลา 180 เดือนจะติดต่อกันหรือไม่ก็ตาม
- มีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์
- ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง

2. กรณีบำเหน็จชราภาพ

- กรณีจ่ายเงินสมทบต่ำกว่า 12 เดือน ให้จ่ายเงินบำเหน็จชราภาพเท่ากับจำนวนเงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่าย สมทบเข้ากองทุน
- กรณีจ่ายเงินสมทบ ตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไป ให้จ่ายเงินบำเหน็จชราภาพเท่ากับจำนวนเงินสมทบที่ผู้ประกันตนและนายจ้างจ่ายสมทบเข้ากองทุนพร้อมผลประโยชน์ตอบแทน ตามที่สำนักงานประกันสังคมประกาศกำหนด
- กรณีผู้รับเงินบำนาญชราภาพถึงแก่ความตายภายใน 60 เดือน นับแต่เดือนที่มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพ ให้จ่ายเงินบำนาญชราภาพจำนวน 10 เท่า ของเงินบำนาญชราภาพรายเดือนที่ได้รับคราวสุดท้ายก่อนถึงแก่ความตาย

เงื่อนไขการเกิดสิทธิ

- จ่ายเงินสมทบไม่ครบ 180 เดือน และ
- ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง และ
- มีอายุครบ 55 ปี บริบูรณ์หรือเป็นผู้ทุพพลภาพ หรือถึงแก่ความตาย

4.7 วิธีการคำนวณประโยชน์ทดแทน

4.7.1 กองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพ

1. ประโยชน์ทดแทนกรณีบำเหน็จชราภาพ (สำหรับผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบกรณีชราภาพไม่ถึง 180 เดือน)

1.1 กรณีที่จ่ายเงินสมทบกรณีชราภาพ ไม่ถึง 12 เดือน จะได้รับเงินบำเหน็จชราภาพมีจำนวนเท่ากับจำนวนเงินสมทบ ที่ผู้ประกันตนจ่ายสมทบ

ตัวอย่าง ผู้ประกันตนได้รับค่าจ้างเดือนละ 50,000 บาท ถูกหักเงินสมทบร้อยละ 5 ของค่าจ้างเท่ากับเดือนละ 2,500 บาท โดยแยกเป็นกรณีเจ็บป่วย คลอดบุตร ทุพพลภาพ ตาย ร้อยละ1.5 = 750 บาท กรณีว่างงานร้อยละ 0.50 = 250 บาท และกรณีสงเคราะห์บุตร และชราภาพร้อยละ 3 = 1,500 บาท ประกันตนอายุ 55 ปี และสิ้นสภาพการเป็นลูกจ้าง ขณะส่งเงินสมทบได้ 10 เดือน ประโยชน์ทดแทนกรณีบำเหน็จชราภาพจะได้รับ 1500 x 10 = 15,000 บาท

1.2 กรณีที่จ่ายเงินสมทบกรณีชราภาพ ตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไป จะได้รับเงินบำเหน็จชราภาพมีจำนวนเท่ากับจำนวนเงินสมทบ ที่ผู้ประกันตนและนายจ้างนำส่งพร้อมผลประโยชน์ตอบแทน ตามที่สำนักงานประกันสังคมประกาศกำหนด

ตัวอย่าง ผู้ประกันตนอายุ 55 ปี สิ้นสุดสภาพการเป็นลูกจ้างวันที่ 1 มิถุนายน 2547 ยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทน ในวันที่ 10 ธันวาคม 2547 เจ้าหน้าที่วินิจฉัยในวันเดียวกัน โดยมีรายการนำส่งเงินสมทบกรณีชราภาพของผู้ประกันตน ดังนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงตัวอย่างประโยชน์ทดแทนกรณีบำเหน็จชราภาพ กรณีที่จ่ายเงินสมทบกรณีชราภาพ ตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไป

ปี	จำนวนเงินสมทบ		
	นายจ้าง	ผู้ประกันตน	รวม
2542	850	850	1,700
2543	1,550	1,550	3,100
2544	2,300	2,300	4,600
2545	3,200	3,200	6,400
2546	4,100	4,100	8,200
2547	2,800	2,800	5,600
รวม	**14,800**	**14,800**	**29,600**

<u>วิธีคำนวณผลประโยชน์ตอบแทน</u>

ตารางที่ 4.3 แสดงวิธีคำนวณผลประโยชน์ตอบแทน

ปี	เงินสมทบ	เงินสมทบสะสม x อัตราดอกเบี้ย	= ผลประโยชน์ตอบแทน
2542	1,700	1,700 x 2.4%	= 40.80
2543	3,100	(1,700 + 3,100 = 4,800) x 3.7%	= 177.60
2544	4,600	(4,800 + 4,600 = 9,400) x 4.2%	= 394.80
2545	6,400	(9,400 + 6,400 = 15,800) x 4.3%	= 679.40
2546	8,200	(15,800 + 8,200 = 24,000) x 6.5%	= 1,560.00
2547	5,600	(24,000 + 5,600 = 29,600) x 6.5% x 11/12	= 1,763.66
รวม			**4,616.26**

เงินบำเหน็จชราภาพและผลประโยชน์ตอบแทนที่ผู้ประกันตนจะได้รับ คือ

29,600 + 4,616.26 = 34,216.26 บาท

2. ประโยชน์ทดแทนกรณีบำนาญชราภาพ (สำหรับผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบกรณีชราภาพ มาแล้วไม่น้อยกว่า 180 เดือน ครบอายุ 55 ปี และความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงจะได้รับเงินบำนาญชราภาพ ในอัตราร้อยละ 15 ของค่าจ้างเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย)

ตัวอย่าง สมมติผู้ประกันตนได้รับค่าจ้าง เฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย = 50,000 บาท

ร้อยละ15 ของค่าจ้างเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย = $\frac{15 \times 50{,}000}{100}$ = 7,500

ผู้ประกันตนจะได้รับเงินบำนาญชราภาพเดือนละ 7,500 บาท ไปจนตลอดชีวิต

การหาค่าเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย คือ นำค่าจ้าง 60 เดือนสุดท้าย รวมกันแล้วหารด้วย 60

$$\text{ค่าจ้างเฉลี่ย} = \frac{\text{ผลรวมของค่าจ้าง 60 เดือน}}{\text{จำนวนเดือน (60 เดือน)}}$$

กรณีที่จ่ายเงินสมทบเกิน 180 เดือน ให้ปรับเพิ่มอัตราเงินบำนาญชราภาพขึ้นอีกในอัตราร้อยละ 1 ต่อระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบครบทุก 12 เดือน สำหรับระยะเวลาที่จ่ายเงินสมทบเกิน 180 เดือน เช่น จ่ายเงินสมทบมาได้ 193 เดือน จะได้รับเงินบำนาญชราภาพในอัตราร้อยละ 16 ของค่าจ้างเฉลี่ย 60 เดือน สุดท้าย เป็นต้น

4.7.2 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพธนาคารกรุงเทพ

กองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคารกรุงเทพช่วยท่านให้ความมั่นคงทางการเงินแก่พนักงานในกรณีที่เสียชีวิต พิการ ลาออก หรือปลดเกษียณอายุ อีกทั้งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรและเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานให้กับพนักงานของท่าน

เงินในกองทุนได้มาจาก

- เงินสะสมของพนักงาน ซึ่งหักจากเงินเดือนพนักงานทุกเดือนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2 และไม่เกินร้อยละ 15 ของค่าจ้าง
- เงินสมทบจากนายจ้าง ซึ่งเท่ากับหรือสูงกว่าเงินสะสมจากพนักงาน
- เงินที่บริจาคให้กองทุน
- ผลประโยชน์ที่ได้จากการนำเงินกองทุนไปลงทุน

ผลประโยชน์ที่ได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

บริษัทนายจ้างจะได้รับสิทธิประโยชน์

- เงินสมทบที่บริษัทส่งเข้ากองทุนสามารถนำไปหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 15% ของค่าจ้าง ในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชีของบริษัท
- ลดภาระด้านการบริหารงานของนายจ้าง
- ทำให้การหมุนเวียนเงินสดของนายจ้างดีขึ้น

พนักงานจะได้รับสิทธิประโยชน์

- เป็นหลักประกันของชีวิต และส่งเสริมการออมทรัพย์
- พนักงานและครอบครัวมีสิทธิ์ได้รับเงินช่วยเหลือในกรณีเสียชีวิต ทุพพลภาพหรือเกษียณอายุ
- เงินสะสมที่พนักงานจ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ สามารถใช้เป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้สูงสุดถึง 300,000 บาท
- ได้รับเงินสมทบจากนายจ้างทุกเดือน
- ได้รับการยกเว้นภาษีจากรายได้ที่เกิดขึ้นจากการลงทุน โดยต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่กรมสรรพากรกำหนด
- ลดความเสี่ยงในการลงทุน ด้วยนโยบายการลงทุนที่มีความเสี่ยงต่ำ

ตัวอย่างรายงานตัวสรุปยอดเงินของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2541 (ณ เดือนสุดท้ายที่มีการนำส่งเงินเข้ากองทุน)

ตารางที่ 4.4 แสดงตัวอย่างรายงานตัวสรุปยอดเงินของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคารกรุงเทพ

รายการ	เงินส่วนหักจากพนักงาน		เงินส่วนหักจากบริษัท		รวม
	เงินสะสม	ผลประโยชน์	เงินสมทบ	ผลประโยชน์	
ยอดยกมา	3,775.50	211.99	93,968.85	8,381.38	106,337.72
เงินกองทุนระหว่างปี	2,762.55	326.43	6,445.95	7,425.55	16,960.48
รวม	6,538.05	538.42	100,414.80	15,806.93	123,298.20

จากตัวอย่างเอกสารข้างต้น

1. จำนวนเงินที่ได้รับจากกองทุนฯ ก่อนหักภาษี
   - กรณีอายุงานไม่ถึง 5 ปี = เงินในส่วนหักจากพนักงาน (เงินสะสม+ผลประโยชน์)
   - กรณีอายุงานตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป = จำนวนเงินรวม (เงินสะสม+ผลประโยชน์+เงินสมทบ+ผลประโยชน์)
2. เงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เพื่อใช้ลดหย่อน/ยกเว้นภาษี ประจำปี คือ เงินกองทุนระหว่างปี ในส่วนเงินสะสมที่หักจากพนักงานจากตัวอย่าง เงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพที่สามารถนำไปลดหย่อนภาษี ได้เท่ากับ 2,762.55 บาท

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุสมาชิกสำนักงานประกันสังคมในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาผู้ประกันตนที่ทำงานในธนาคาร ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป โดยแบบสอบถามจำนวน 400 ตัวอย่าง นำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แบ่งประเด็นของการศึกษาออกเป็นข้อมูลทั่วไปด้านสังคมและเศรษฐกิจ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัย ข้อมูลการเตรียมด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ ซึ่งผลการศึกษาในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบัน

5.3 ข้อมูลการเตรียมด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ

5.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์

5.1 ข้อมูลทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

1. เพศ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 59.3 และเพศชายมีจำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน (ตารางที่ 5.1)

ตารางที่ 5.1 แสดงเพศของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	163	40.8
หญิง	237	59.3
รวม	400	100.0

2. อายุ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในวัยก่อนเกษียณอายุซึ่งมีอายุระหว่าง 55-59 ปี มีจำนวนมากถึง 383 คน คิดเป็นร้อยละ 95.8 และรองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 60-64 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 (ตารางที่ 5.2)

ตารางที่ 5.2 แสดงอายุของกลุ่มตัวอย่าง

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
55-59 ปี	383	95.8
60-64 ปี	17	4.3
รวม	400	100.0

3. สถานภาพ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสจำนวน 261คน คิดเป็นร้อยละ 65.3 รองลงมาสถานภาพโสดจำนวน 105 คน และหย่าร้าง/แยกกันอยู่จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 และ 8.5 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.3)

ตารางที่ 5.3 แสดงสถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	105	26.3
สมรส	261	65.3
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	34	8.5
รวม	400	100.0

4. บุตรและจำนวนบุตร

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบุตรจำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 61.8 และไม่มีบุตรจำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 จำนวนบุตรพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างที่สมรสและหย่าร้างจำนวน

บุตรส่วนใหญ่ประมาณ 2 คน จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 รองลงมามีบุตรจำนวน 1 คน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 ส่วนบุตรจำนวน 3 คน มีจำนวน 56 และ บุตรจำนวน 4 มีจำนวน 38 คิดเป็นร้อยละ 14.0 และ 9.5 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.4)

ตารางที่ 5.4 แสดงบุตรและจำนวนบุตร

บุตร	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ไม่มีบุตร	153	38.3
มีบุตร	247	61.8
รวม	400	100.0
จำนวนบุตร	**จำนวน**	**ร้อยละ**
1 คน	70	17.5
2 คน	83	20.8
3 คน	56	14.0
4 คน	38	9.5
รวม	247	61.8

5. ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดจำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 62.8 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีจำนวน 15 คน และระดับสูงกว่าระดับปริญญาโทจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 และ 1.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.5)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.5 แสดงระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี	15	3.8
ปริญญาตรี	251	62.8
ปริญญาโท	130	32.5
สูงกว่าระดับปริญญาโท	4	1.0
รวม	400	100.0

6. **สุขภาพ**

จากการศึกษาสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากยังสามารถช่วยเหลือตัวเองได้จำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 95.5 และต้องการการดูแลบ้างจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 (ตารางที่ 5.6)

ตารางที่ 5.6 แสดงสุขภาพ

สุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ยังช่วยเหลือตัวเองได้	382	95.5
ต้องการการดูแลบ้าง	18	4.5
รวม	400	100.0

7. **โรคประจำตัว**

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่มีโรคประจำตัวจำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 68.5 และมีโรคประจำตัวจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 (ตารางที่ 5.7)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.7 แสดงโรคประจำตัว

โรคประจำตัว	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	274	68.5
มี	126	31.5
รวม	400	100.0

ซึ่งโรคประจำตัวส่วนใหญ่ คือ ความดัน โลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ 10.3 รองลงมา คือ ภูมิแพ้ คิดเป็นร้อยละ 7.0 ปวดข้อคิดเป็นร้อยละ 4.8 เบาหวาน คิดเป็นร้อยละ 3.8 กระดูกพรุน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 4.3 (ตารางที่ 5.8)

ตารางที่ 5.8 แสดงประเภทโรคประจำตัว

ประเภทโรคประจำตัว	จำนวน	ร้อยละ
ภูมิแพ้	28	7.0
ความดัน โลหิตสูง	41	10.3
กระดูกพรุน	6	1.5
ปวดข้อ	19	4.8
เบาหวาน	15	3.8
ไม่ระบุ	17	4.3
รวม	126	31.5

8. รายได้บุคคลต่อเดือน

รายได้ของบุคคลต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สูงกว่า 50,001 บาทซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมาอยู่ในช่วงระหว่าง 35,001-50,000 บาท จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 ส่วนรายได้ที่อยู่ระหว่าง 25,001-35,000 บาทมีจำนวน 100 คน และรายได้ที่อยู่ระหว่าง 15,00-25,000 บาท จำนวน 42 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.0 และ 10.5 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.9)

ตารางที่ 5.9 แสดงรายได้บุคคลต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง

รายได้ของบุคคลต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
15,00-25,000 บาท	42	10.5
25,001-35,000 บาท	100	25.0
35,001-50,000 บาท	118	29.5
สูงกว่า 50,001 บาท	140	35.0
รวม	400	100.0

9. ที่มาของรายได้เมื่อเกษียณอายุ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เมื่อเกษียณอายุจากการออม คิดเป็นร้อยละ 86.8 รองลงมา คือ เงินจากกองทุนของธนาคาร คิดเป็นร้อยละ 45.8 เงินประกันสังคมชราภาพจากสำนักงานประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 39.8 การประกอบอาชีพเสริมและมรดก คิดเป็นร้อยละ 19.8 และ 7.8 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.10)

ตารางที่ 5.10 แสดงที่มาของรายได้เมื่อเกษียณอายุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ที่มาของรายได้เมื่อเกษียณอายุ	จำนวน	ร้อยละ
การประกอบอาชีพเสริม	79	19.8
การออม	347	86.8
มรดก	31	7.8
เงินกองทุนธนาคาร	183	45.8
เงินประกันสังคมชราภาพจากสำนักงานประกันสังคม	159	39.8
จากลูกหลาน	30	7.5
รวม	400	207.5

10. รายได้พิเศษต่อเดือน

รายได้พิเศษของครอบครัวต่อเดือนพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 76.3 ไม่มีรายได้พิเศษต่อเดือน มีเพียงจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 ที่มีรายได้พิเศษ

ต่อเดือน สำหรับรายได้พิเศษในแต่ละเดือนนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับรายได้พิเศษอยู่ในช่วงระหว่าง 7001-10000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.8 รองลงมาอยู่ในช่วง 10001-20000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.3 และช่วงระหว่าง 5000-7000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.3 ช่วงระหว่าง 20001-30000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.8 ช่วงต่ำกว่า 5000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.5 และ ช่วง30001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.3 (ตารางที่ 5.11)

ตารางที่ 5.11 แสดงรายได้พิเศษ

รายได้พิเศษต่อเดือน	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ไม่มีรายได้พิเศษ	305	76.3
มีรายได้พิเศษ	95	23.8
รวม	400	100.0
รายได้พิเศษโดยประมาณต่อเดือน	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ต่ำกว่า 5000 บาท	10	2.5
5000-7000 บาท	17	4.3
7001-10000 บาท	27	6.8
10001-20000 บาท	21	5.3
20001-30000 บาท	15	3.8
30001 บาทขึ้นไป	5	1.3
รวม	95	23.8

11. ค่าใช้จ่ายทั่วไปเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

ค่าใช้จ่ายทั่วไปเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยประจำเดือนในด้านต่างๆ เช่น ค่าใช้จ่ายทั่วไป ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟ เป็นต้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีช่วงค่าใช่จ่ายระหว่าง 5001-10000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.8 รองลงมา คือ ช่วงระหว่าง 10001-20000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.8 และ ช่วงระหว่าง 1001-5000 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.3 (ตารางที่ 5.12)

ตารางที่ 5.12 แสดงค่าใช้จ่ายทั่วไปเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

ค่าใช้จ่ายทั่วไปเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
1001-5000 บาท	81	20.3
5001-10000 บาท	155	38.8
10001-20000 บาท	91	22.8
20001-30000 บาท	23	5.8
30001-40000 บาท	9	2.3
40001-50000 บาท	2	.5
50001 บาทขึ้นไป	10	2.5
ไม่ระบุ	29	7.3
รวม	400	100.0

12. ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ

ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีช่วงค่าใช่จ่ายระหว่าง 500-1000 บาทคิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมา คือ ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 21.5 ช่วงระหว่าง 1001-3000 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.8 ช่วงระหว่าง 3001-5000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.5 ช่วงระหว่าง 5000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.8 และต่ำกว่า 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.5 (ตารางที่ 5.13)

ตารางที่ 5.13 แสดงค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ

ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 500 บาท	10	2.5
500-1000 บาท	204	51.0
1001-3000 บาท	63	15.8
3001-5000 บาท	22	5.5
5000 บาทขึ้นไป	15	3.8
ไม่มี	86	21.5
รวม	400	100.0

13. รายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต

รายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการคาดการณ์ถึงรายได้ในอนาคตที่ตนจะได้รับจำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 68.5 ส่วนอีกจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 คาดว่าตนไม่มีรายได้ที่จะได้รับในอนาคต (ตารางที่ 5.14)

ตารางที่ 5.14 แสดงรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต

รายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต	จำนวน	ร้อยละ
มี	274	68.5
ไม่มี	126	31.5
รวม	400	100.0

จากกลุ่มตัวอย่างที่คาดว่าจะได้รับรายได้ในอนาคตจำนวน 274 คน โดยส่วนใหญ่คาดว่าจะได้รับเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพร้อยละ 40.3 และได้รับเงินจากเงินประกันสังคมร้อยละ 28.3 (ตารางที่ 5.15)

ตารางที่ 5.15 แสดงประเภทรายได้ที่คาดว่าจะได้ในอนาคต

ประเภทรายได้ในอนาคต	จำนวน	ร้อยละ
เงินประกันสังคม	113	28.3
กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	161	40.3
รวม	274	68.5

ประเภทรายได้ที่คิดว่าจะได้รับจากเงินประกันสังคมจำนวน 113 คน โดยส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าจะได้รับเงินประกันสังคมประเภทใดคิดเป็นร้อยละ 14.8 คาดว่าจะได้รับเงินบำเหน็จคิดเป็นร้อยละ 9.3 และ คิดว่าจะได้บำนาญคิดเป็นร้อยละ 4.3 (ตารางที่ 5.16)

ตารางที่ 5.16 แสดงประเภทเงินประกันสังคมที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต

ประเภทเงินประกันสังคม	จำนวน	ร้อยละ
บำเหน็จ	37	9.3
บำนาญ	17	4.3
ไม่ทราบ	59	14.8
รวม	113	28.3

14. ความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายต่อเดือน

จากการศึกษาถึงรายได้และรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 357 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 89.3 มีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายต่อเดือน ส่วนอีกจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 มีปัญหาด้านรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย (ตารางที่ 5.17)

ตารางที่ 5.17 แสดงความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง

รายได้เพียงพอกับรายจ่ายหรือไม่	จำนวน	ร้อยละ
เพียงพอ	357	89.3
ไม่เพียงพอ	43	10.8
รวม	400	100.0

กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายจำนวน 357 คน มีเงินออมจำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 และ ไม่มีเงินออมจำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 โดยกลุ่มที่มีเงินออมมีเงินออมส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 5000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 32.3 รองมาคือช่วงระหว่าง 3001-5000 บาท ร้อยละ 15.5 อยู่ในช่วงระหว่าง 1001-3000 บาท และ 500-1000 บาท ร้อยละ 6.0 และ 0.8 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.18)

ตารางที่ 5.18 แสดงความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง

เพียงพอ	จำนวน	ร้อยละ
มีเงินออม	218	54.5
ไม่มีเงินออม	139	34.8
รวม	357	89.3
เงินออมเดือนละ	**จำนวน**	**ร้อยละ**
500-1000 บาท	3	0.8
1001-3000 บาท	24	6.0
3001-5000 บาท	62	15.5
5000 บาทขึ้นไป	129	32.3
รวม	218	54.5

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ไม่เพียงพอจำนวน 43 คน มีวิธีแก้ปัญหาโยการกู้ยืมคิดเป็นร้อยละ 6.8 และไม่กู้ยืมร้อยละ 4.0 (ตารางที่ 5.19)

ตารางที่ 5.19 แสดงความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง

ไม่เพียงพอ	จำนวน	ร้อยละ
กู้ยืม	27	6.8
ไม่กู้ยืม	16	4.0
รวม	43	10.8

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบัน

1. จำนวนสมาชิกของครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยส่วนใหญ่มีขนาดปานกลางที่ไม่ใหญ่มากคือ จะมีสมาชิก 2-5 คน จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 68.3 รองลงมามีสมาชิก 5-10 คน จำนวน 63 คน และ

อยู่คนเดียว จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 และ 12.8 ตามลำดับ ส่วนครอบครัวที่มีสมาชิกมากที่สุดคือ มีสมาชิกตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 (ตารางที่ 5.20)

ตารางที่ 5.20 แสดงจำนวนสมาชิกของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนสมาชิกของครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
อยู่คนเดียว	51	12.8
2-5 คน	273	68.3
5-10 คน	63	15.8
10 คนขึ้นไป	13	3.3
รวม	400	100.0

2. บุคลที่อาศัยอยู่ด้วย

พบว่าบุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยส่วนใหญ่ คือ ภรรยา/สามี/บุตร จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 ญาติพี่น้อง จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 ภรรยา/สามี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 อยู่คนเดียวจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.8 และอยู่กับบุตรจำนวน 38 คิดเป็นร้อยละ 9.5 (ตารางที่ 5.21)

ตารางที่ 5.21 แสดงบุคลที่อาศัยอยู่ด้วย

บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย	จำนวน	ร้อยละ
คนเดียว	51	12.8
ภรรยา/สามี	66	16.5
บุตร	38	9.5
ภรรยา/สามี/บุตร	178	44.5
ญาติพี่น้อง	67	16.8
รวม	400	100.0

3. ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากยังมีความสามารถในการดูแลตัวเองจำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมาเป็นคู่สมรสดูแลจำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 บุตรหลานจำนวน 37 คน และ ญาติพี่น้องจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 และ 8.5 (ตารางที่ 5.22)

ตารางที่ 5.22 แสดงผู้ดูแลยามเจ็บป่วย

ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	จำนวน	ร้อยละ
ดูแลตัวเอง	168	42.0
คู่สมรส	161	40.3
บุตรหลาน	37	9.3
ญาติพี่น้อง	34	8.5
รวม	400	100.0

4. ลักษณะที่อยู่อาศัย

ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเดี่ยวจำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 65 รองลงมา คือ ทาวน์เฮ้าส์จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 คอนโดมิเนียมจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ตึกแถวจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 บ้านแฝดจำนวน 8 คน และ อพาร์ทเม้นท์ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2 (ตารางที่ 5.23)

5. กรรมสิทธิ์ในการครอบครอง

กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเอง จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0 รองลงมา คือ ไม่มีกรรมสิทธิ์ อาศัยอยู่กับญาติจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 และเช่ารายเดือนจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 (ตารางที่ 5.24)

ตารางที่ 5.23 แสดงลักษณะที่อยู่อาศัย

ลักษณะที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
บ้านเดี่ยว	260	65.0
บ้านแฝด	8	2.0
ทาวน์เฮ้าส์	67	16.8
คอนโดมิเนียม	34	8.5
อพาร์ทเมนท์	8	2.0
ตึกแถว	23	5.8
รวม	400	100.0

ตารางที่ 5.24 แสดงกรรมสิทธิ์ในการครอบครอง

กรรมสิทธิ์ในการครอบครอง	จำนวน	ร้อยละ
เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง	320	80.0
เช่ารายเดือน	5	1.3
ไม่มีกรรมสิทธิ์ อยู่กับญาติ ไม่เสียค่าใช้จ่าย	75	18.8
รวม	400	100.0

6. ระยะเวลาการอยู่อาศัย

จากการศึกษาส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาการอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปีขึ้นไป จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมา คือ ประมาณ 16-20 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ช่วงระยะเวลาระหว่าง11-15 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17 ช่วงระยะเวลาระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 และระยะเวลาที่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3 (ตารางที่ 5.25)

ตารางที่ 5.25 แสดงระยะเวลาการอยู่อาศัย

ระยะเวลาการอยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5 ปี	49	12.3
5-10 ปี	58	14.5
11-15 ปี	68	17.0
16-20 ปี	100	25.0
20 ปีขึ้นไป	125	31.3
รวม	400	100.0

7. ทำเลที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 76.5 มีทำเลที่อยู่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และอีกส่วนทำเลที่อยู่อาศัยอยู่บริเวณปริมณฑล จำนวน 94 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.5 (ตารางที่ 5.26)

ตารางที่ 5.26 แสดงทำเลที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

ทำเลที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพฯ	306	76.5
ปริมณฑล (นนทบุรี นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรปราการ ปทุมธานี)	94	23.5
รวม	400	100.0

8. ชั้นที่พัก

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ชั้นบน จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 74 รองลงมาคือ ชั้นล่าง จำนวน 68 คน และ พักคอนโดหรืออพาร์ทเม้นท์ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 17 และ 9.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.27)

ตารางที่ 5.27 แสดงชั้นที่พัก

ชั้นที่พัก	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นบน	296	74.0
ชั้นล่าง	68	17.0
พักคอนโดหรืออพาร์ทเม้นท์	36	9.0
รวม	400	100.0

9. ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 70.8 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน ส่วนอีกจำนวน 117 คนมีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 29.3 (ตารางที่ 5.28)

ตารางที่ 5.28 แสดงปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ
มี	117	29.3
ไม่มี	283	70.8
รวม	400	100.0

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย จำนวน 117 คน สามารถจำแนกลำดับของปัญหาได้โดยค่าคะแนนเฉลี่ยของสาเหตุปัญหาต่างๆ จากมากที่สุดจนถึงปัญหาน้อยที่สุด ได้ดังนี้

1. ขนาดและพื้นที่ใช้สอย 3.53
2. สภาพแวดล้อม 3.21
3. ด้านการเงิน 3.03
4. สิ่งอำนวยความสะดวก 2.78
5. การเดินทาง 2.45
6. สาธารณูปโภค 2.14

จะเห็นได้ว่า ปัญหาส่วนใหญ่ที่มีผลต่อที่อยู่อาศัย คือ ขนาดพื้นที่ใช้สอย มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 3.53 รองลงมา คือ สภาพแวดล้อม ด้านการเงิน สิ่งอำนวยความสะดวก การเดินทาง และ ปัญหาสาธารณูปโภค มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 3.21, 3.03, 2.78, 2.45 และ 2.14 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.29)

ตารางที่ 5.29 แสดงปัญหาของที่อยู่อาศัยปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ปัญหา	ระดับปัญหาที่อยู่อาศัย					รวม	เฉลี่ย	ลำดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)			
ขนาดและพื้นที่ใช้สอย	15 (12.8)	20 (17.1)	21 (17.9)	10 (8.5)	51 (43.6)	117 (100.0)	3.53	1
สภาพแวดล้อม	19 (16.2)	25 (21.4)	16 (13.7)	27 (23.1)	30 (25.6)	117 (100.0)	3.21	2
ด้านการเงิน	-	20 (17.1)	77 (65.8)	16 (13.7)	4 (3.4)	117 (100.0)	3.03	3
สิ่งอำนวยความสะดวก	34 (29.1)	6 (5.1)	46 (39.3)	14 (12.0)	17 (14.5)	117 (100.0)	2.78	4
การเดินทาง	38 (32.5)	28 (23.9)	20 (17.1)	22 (18.8)	9 (7.7)	117 (100.0)	2.45	5
สาธารณูปโภค	43 (36.8)	30 (25.6)	29 (24.8)	15 (12.8)	-	117 (100.0)	2.14	6

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.3 ข้อมูลการเตรียมด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ

1. การเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยจำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 52 และมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยจำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48 (ตารางที่ 5.30)

ตารางที่ 5.30 แสดงการเตรียมที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ

การเตรียมที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ	จำนวน	ร้อยละ
มี	191	47.8
ไม่มี	209	52.3
รวม	400	100.0

1.1 กลุ่มไม่เตรียมที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ

จากกลุ่มที่ไม่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยหลังการเกษียณมีจำนวน 209 คน มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากมีบ้านเป็นของตนเองแล้ว (ไม่ต้องทำอะไร) คิดเป็นร้อยละ 44.8 รองลงมา คือ อยู่บ้านญาติ/ พี่น้อง/ ลูกหลาน คิดเป็นร้อยละ 5.8 ภาระหนี้สินด้านอื่นสูง คิดเป็นร้อยละ 4.0 รายได้ไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 4.3 ค่าใช้จ่ายด้านอื่นสูงและกลับไปอยู่บ้านของบิดา/ มารดา คิดเป็นร้อยละ 4.0 และ 2.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.31)

1.2 กลุ่มเตรียมที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ

จากกลุ่มที่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยหลังการเกษียณมีจำนวน 191 คน ได้ที่คิดว่าจะมีการปรับปรุง (ต่อเติม/ซ่อมแซม) ที่อยู่อาศัยหลังเกษียณเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ15 รองลงมา คือ การย้ายที่อยู่ คิดเป็นร้อยละ 13 เพื่อสร้างใหม่ในพื้นที่ใหม่ คิดเป็นร้อยละ 10 อยู่ระหว่างกำลังผ่อน คิดเป็นร้อยละ 4.8 กำลังหาซื้อและสร้างใหม่ในพื้นที่เดิม คิดเป็นร้อยละ 3.8 และ 1.3 ตามลำดับ (ตารางที่5.32)

ตารางที่ 5.31 แสดงสาเหตุที่ไม่เตรียมที่อยู่อาศัยก่อนเกษียณอายุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

สาเหตุ	จำนวน	ร้อยละ
มีบ้านเป็นของตนเองแล้ว (ไม่ต้องทำอะไร)	179	44.8
อยู่บ้านญาติ/ พี่น้อง/ ลูกหลาน	23	5.8
รายได้ไม่เพียงพอ	17	4.3
กลับไปอยู่บ้านของบิดา/ มารดา	8	2.0
ภาระหนี้สินด้านอื่นสูง	19	4.8
ค่าใช้จ่ายด้านอื่นสูง	16	4.0
รวม	209	65.7

ตารางที่ 5.32 แสดงกลุ่มเตรียมที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ

กลุ่มเตรียมที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อปรับปรุง (ต่อเติม/ซ่อมแซม)	60	15.0
อยู่ระหว่างกำลังผ่อน	19	4.8
เพื่อสร้างใหม่	45	11.3
- พื้นที่เดิม	5	1.3
- พื้นที่ใหม่	40	10.0
ย้ายที่อยู่	52	13.0
กำลังหาซื้อ	15	3.8
รวม	191	47.8

1.2.1 เพื่อปรับปรุง (ต่อเติม/ซ่อมแซม)

สิ่งที่วางแผนจะปรับปรุงส่วนใหญ่ คือปรับปรุงภายในตัวบ้านให้ใหม่และดีขึ้น เช่น สีภายใน คิดเป็นร้อยละ 9.3 รองลงมาคือ ซ่อมแซมเฉพาะส่วนที่พัง คิดเป็นร้อยละ 7.0 ต่อเติมพื้นที่ใช้สอยคิดเป็นร้อยละ 5.8 ปรับปรุงบริเวณภายนอกรอบๆบ้านให้ดีขึ้น เช่น พื้นทางเดิน สีภายนอก ที่จอดรถ คิดเป็นร้อยละ 5.8 และ ปรับปรุงตัวบ้านให้แข็งแรงดียิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.8 (ตารางที่ 5.33)

ตารางที่ 5.33 แสดงสิ่งที่วางแผนที่จะปรับปรุงที่อยู่อาศัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

สิ่งที่วางแผนจะปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
ต่อเติมเพิ่มพื้นที่ใช้สอย	23	5.8
ซ่อมแซมเฉพาะส่วนที่พัง	28	7.0
ปรังปรุงตัวบ้านให้แข็งแรงดียิ่งขึ้น	15	3.8
ปรับปรุงภายในตัวบ้านให้ใหม่และดีขึ้น	37	9.3
ปรับปรุงบริเวณภายนอกรอบๆบ้านให้ดีขึ้น	23	5.8
รวม	60	31.7

กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ มีคิดเป็นร้อยละ 81.7 และเป็นของบิดา-มารดา-ญาติพี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 18.3 (ตารางที่ 5.34)

ตารางที่ 5.34 แสดงกรรมสิทธิ์ที่จะปรับปรุงที่อยู่อาศัย

กรรมสิทธิ์	จำนวน	ร้อยละ
ท่าน/ คู่สมรสเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์	49	81.7
บิดา-มารดา-ญาติพี่น้อง	11	18.3
รวม	60	100.0

จากตารางที่ 4.3.2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าจะใช้งบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่คือ 300,001-500,000 คิดเป็นร้อยละ 41.4 รองลงมาคือ มากกว่า 500,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.9 ช่วงระหว่าง 100,001-300,000 บาท และ ต่ำกว่า 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.4และ 10.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.35)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.35 แสดงงบประมาณที่จะปรับปรุงที่อยู่อาศัย

งบประมาณในการปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 100,000 บาท	6	10.3
100,001-300,000 บาท	13	22.4
300,001-500,000 บาท	24	41.4
มากกว่า 500,000 บาท	15	25.9
รวม	58	100.0

1.2.2 อยู่ระหว่างกำลังผ่อน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอัตราการผ่อนต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท มีจำนวนร้อยละ 47.4รองลงมาคือ มากกว่า 10,000 บาท และต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวนร้อยละ 31.6 และ 21.1 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.36)

ตารางที่ 5.36 แสดงสัดส่วนอัตราการผ่อนต่อเดือน

อัตราผ่อนต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	4	21.1
5,001 - 10,000 บาท	9	47.4
มากกว่า 10,000 บาท	6	31.6
รวม	19	100.0

1.2.3. เพื่อสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่)

เพื่อสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจาก ขนาดพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 22.4 รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมไม่ดี คิดเป็นร้อยละ 6.5 ไปอยู่ต่างจังหวัดหรือกลับภูมิลำเนาของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 4.7 ไม่สะดวกในการเดินทางและค่าใช้จ่ายสูง คิดเป็นร้อยละ 2.8 และ 0.9 ตามลำดับ

กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยที่เพื่อสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ มีคิดเป็นร้อยละ 36.4 และเป็นของบิดา-มารดา-ญาติพี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 0.9 (ตารางที่ 5.37)

ตารางที่ 5.37 แสดงเหตุผลและกรรมสิทธิ์ที่จะสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่)

เหตุผลที่จะสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่)	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ขนาดและพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ	24	22.4
สภาพแวดล้อมไม่ดี	7	6.5
ไม่สะดวกในการเดินทาง	3	2.8
ค่าใช้จ่ายสูง	1	0.9
อื่นๆ เช่น ไปอยู่ต่างจังหวัด, กลับภูมิลำเนา	5	4.7
รวม	40	37.4
กรรมสิทธิ์	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ท่าน/ คู่สมรสเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์	39	36.4
บิดา-มารดา-ญาติพี่น้อง	1	0.9
รวม	40	37.4

1.2.4 ย้ายที่อยู่อาศัย

กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการย้ายที่อยู่มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากขนาดและพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 20.6 รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมไม่ดี คิดเป็นร้อยละ 15.9 ไปอยู่ต่างจังหวัดหรือกลับภูมิลำเนา และ ไม่สะดวกในการเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 7.5 และ 4.7 ตามลำดับ

กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการย้ายที่อยู่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ มีคิดเป็นร้อยละ 44.9 และเป็นของบิดา-มารดา-ญาติพี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 3.7(ตารางที่ 5.38)

ตารางที่ 5.38 แสดงเหตุผลและกรรมสิทธิ์ที่จะย้ายที่อยู่อาศัย

เหตุผลที่จะย้ายที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดและพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ	22	20.6
สภาพแวดล้อมไม่ดี	17	15.9
ไม่สะดวกในการเดินทาง	5	4.7
อื่นๆ เช่น ไปอยู่ต่างจังหวัด, กลับภูมิลำเนา	8	7.5
รวม	52	48.6
กรรมสิทธิ์	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ท่าน/ คู่สมรสเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์	48	44.9
บิดา-มารดา-ญาติพี่น้อง	4	3.7
รวม	52	48.6

1.2.5 **กำลังหาซื้อ**

กำลังหาซื้อที่อยู่อาศัยใหม่ มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจาก ขนาดพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 7.5 รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมไม่ดี คิดเป็นร้อยละ 4.7 และไม่สะดวกในการเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 1.9ตามลำดับ (ตารางที่ 5.39)

ตารางที่ 5.39 แสดงเหตุผลและกรรมสิทธิ์ที่กำลังหาซื้อ

เหตุผลที่กำลังหาซื้อ	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดและพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ	8	7.5
สภาพแวดล้อมไม่ดี	5	4.7
ไม่สะดวกในการเดินทาง	2	1.9
รวม	15	14.0

กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยที่กำลังหาซื้อใหม่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ มีคิดเป็นร้อยละ 14.0 (ตารางที่ 5.40)

ตารางที่ 5.40 แสดงเหตุผลและกรรมสิทธิ์ที่กำลังหาซื้อ

กรรมสิทธิ์	จำนวน	ร้อยละ
ท่าน/ คู่สมรสเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์	15	14.0
รวม	15	14.0

1.3 ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกที่อยู่ในอนาคต

ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจในการเลือกที่อยู่ในอนาคตของกลุ่มตัวอย่างโดยเรียงลำดับความสำคัญ 5 อันดับ พบว่าปัจจัยอันดับที่ 1 คือ ราคาที่เหมาะสม อันดับ 2 คือ พื้นที่ใช้สอยภายในบ้าน อันดับที่ 3 คือ สภาพแวดล้อม อันดับที่ 4 คือ ความปลอดภัย และ อันดับที่ 5 คือ การเดินทาง (ตารางที่ 5.41)

1.4 ประเภท ทำเล และงบประมาณของที่อยู่ในอนาคต

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สนใจที่อยู่อาศัย ประเภทบ้านเดี่ยว บริเวณศรีนครินทร์-เทพารักษ์-สุวรรณภูมิ ขนาด 70 ตารางวา ราคาประมาณ 7,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.3 รองลงมา คือ อยู่ต่างจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 4.5 (ตารางที่ 5.42)

1.5 สาเหตุของการเลือกทำเลที่อยู่ในอนาคต

จากการศึกษาพบว่า สาเหตุส่วนใหญ่ในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคต คือ ชอบสภาพแวดล้อม ร้อยละ 9.3 รองลงมา คือ มีที่ดินอยู่แล้ว ร้อยละ 8.5 เดินทางกลับภูมิลำเนาสะดวก ร้อยละ 3.5 ต้องการบ้านที่ใกล้กับบิดา/มารดา/ญาติ ร้อยละ 2.5 ราคาเหมาะสม และมีเพื่อนบ้านรู้จักกัน ร้อยละ 2.3 และ 0.8 (ตารางที่ 5.43)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.41 แสดงปัจจัยที่ ที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกที่อยู่ในอนาคต

ปัจจัย	ระดับความสำคัญ					รวม	เฉลี่ย	ลำดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)			
ราคาเหมาะสม	4 (7.0)	2 (3.5)	20 (35.1)	4 (7.0)	27 (47.4)	57	3.84	1
พื้นที่ใช้สอยภายในบ้าน	6 (9.2)	6 (9.2)	10 (15.4)	23 (35.4)	20 (30.8)	65	3.69	2
สภาพแวดล้อม	13 (13.7)	15 (15.8)	6 (6.3)	37 (38.9)	24 (25.3)	95	3.46	3
ความปลอดภัย	3 (5.9)	13 (25.5)	20 (39.2)	2 (3.9)	13 (25.5)	51	3.18	4
การเดินทาง	19 (21.3)	17 (19.1)	19 (21.3)	22 (24.7)	12 (13.5)	89	2.9	5
สาธารณูปโภคต่างๆ	4 (16.0)	7 (28.0)	4 (16.0)	8 (32.0)	2 (8.0)	25	2.88	6
รูปแบบสวยงาม	14 (29.2)	14 (29.2)	12 (25.0)	8 (16.7)	-	48	2.29	7
สิ่งอำนวยความสะดวกของโครงการ	11 (31.4)	17 (48.6)	-	-	7 (20.0)	35	2.29	7
เงื่อนไขการชำระเงิน	6 (31.6)	9 (47.4)	2 (10.5)	-	2 (10.5)	19	2.11	8
อยู่ใกล้ลูกหลาน-ญาติพี่น้อง	27 (52.9)	7 (13.7)	14 (27.5)	3 (5.9)	-	51	1.86	9

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.42 แสดงประเภท ทำเล และงบประมาณของที่อยู่ในอนาคต*

ประเภท	ทำเล	ขนาด (ตร.วา.)	ราคา (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
บ้านเดี่ยว	รัตนาธิเบศร์-บางบัวทอง-ลาดหลุมแก้ว	50	3,000,000	2	0.5
		70	4,000,000	2	0.5
	ปิ่นเกล้า-ราชพฤกษ์-พุทธมณฑล	50	3,000,000	6	1.5
		70	6,000,000	2	0.5
		100	8,000,000	5	1.3
	จตุจักร-หลักสี่-เมืองนนท์	50	3,000,000	6	1.5
		70	4,000,000	3	0.8
	ศรีนครินทร์-เทพารักษ์-สุวรรณภูมิ	50	4,500,000	7	1.8
		70	7,000,000	21	5.3
		100	9,000,000	8	2.0
	บางกะปิ-รามอินทรา-สุวินทวงศ์	50	4,500,000	6	1.5
		70	7,000,000	5	1.3
		100	8,500,000	4	1.0
	รังสิต-ลำลูกกา-ธัญบุรี	50	3,000,000	2	0.5
		70	4,500,000	4	1.0
บ้านแฝด 2 ชั้น	ปริมณฑลและกรุงเทพฯ	20	1,500,000	3	0.8
คอนโดมิเนียม	ปิ่นเกล้า-ราชพฤกษ์-พุทธมณฑล	60 ตร.ม.	2,500,000	3	0.8
อื่นๆ	ไปอยู่ต่างจังหวัด	-	-	18	4.5

* หมายเหตุ การแบ่งประเภท ทำเล ขนาด และราคา ได้มาจากการเฉลี่ยราคาของตลาดทั่วไปโดยอ้างอิงจากเว็ป www.homedd.com เป็นฐานหลัก, พฤศจิกายน 2549

ตารางที่ 5.43 แสดงสาเหตุของการเลือกทำเลที่อยู่ในอนาคต

สาเหตุของการเลือกทำเลที่อยู่ในอนาคต	จำนวน	ร้อยละ
เดินทางกลับภูมิลำเนาสะดวก	14	3.5
มีเพื่อนบ้านรู้จักกัน	3	0.8
ชอบสภาพแวดล้อม	37	9.3
มีที่ดินอยู่แล้ว	34	8.5
ราคาเหมาะสม	9	2.3
ต้องการบ้านที่ใกล้กับบิดา/มารดา/ญาติ	10	2.5
รวม	107	26.8

2. การวางแผนในการใช้จ่ายบำเหน็จ/บำนาญ

การวางแผนในการใช้จ่ายบำเหน็จ/บำนาญ ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง คือ ค่าใช้จ่ายประจำยามเกษียณอายุ คิดเป็นร้อยละ 56.3 รองลงมาคือ ฝากธนาคารกินดอกเบี้ย คิดเป็นร้อยละ 47 ลงทุนในหลักทรัพย์และลงทุนค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 25.3 และ 23 ตามลำดับ
(ตารางที่ 5.44)

ตารางที่ 5.44 แสดงการวางแผนในการใช้จ่ายบำเหน็จ/บำนาญ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

การวางแผนในการใช้จ่ายบำเหน็จ/บำนาญ	จำนวน	ร้อยละ
ลงทุนค้าขาย	92	23.0
ลงทุนในหลักทรัพย์	101	25.3
ฝากธนาคารกินดอกเบี้ย	188	47.0
ใช้จ่ายประจำยามเกษียณอายุ	225	56.3
รวม	400	151.6

3. งานที่คิดจะทำหลังเกษียณ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่คิดจะทำงานหลังเกษียณอายุ มีจำนวนร้อยละ 41.2 รองลงมา คือ ค้าขาย/ทำงานส่วนตัว และช่วยเลี้ยงหลาน จำนวนร้อยละ 34.5 และ 25.2 ตามลำดับ
(ตารางที่ 5.45)

ตารางที่ 5.45 แสดงงานที่คิดจะทำหลังเกษียณ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

งานที่คิดจะทำหลังเกษียณ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ทำงาน	182	45.5
ค้าขาย/ทำงานส่วนตัว	115	28.8
ช่วยเลี้ยงหลาน	66	16.5
ท่องเที่ยว/พักผ่อน	153	38.3
ทำไร่/ทำสวน	43	10.8
รวม	400	139.9

4. บุคลที่จะอยู่ด้วยในช่วงที่เกษียณอายุ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่กับคู่สมรสในช่วงหลังเกษียณอายุ คิดเป็นร้อยละ 58.5 รองลงมาคือ บุตร คิดเป็นร้อยละ 45.8 พี่/น้องและต้องการอยู่คนเดียว คิดเป็นร้อยละ 27.8 และ 23.5 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.46)

ตารางที่ 5.46 แสดงบุคลที่จะอยู่ด้วยในช่วงที่เกษียณอายุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

บุคลที่จะอยู่ด้วยในช่วงที่เกษียณอายุ	จำนวน	ร้อยละ
คู่สมรส	234	58.5
บุตร	183	45.8
พี่/น้อง	111	27.8
อยู่คนเดียว	94	23.5
รวม	400	155.6

5. ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ/หน่วยงานที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ/หน่วยงานที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ที่ต้องการส่วนใหญ่ คือ จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อซ่อมแซมปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิม คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมา คือ จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ในที่ดินเดิม คิดเป็นร้อยละ 18.8 จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการผ่อนที่อยู่อาศัยใหม่ และ ร่วมมือกับเอกชน/การเคหะจัดสร้างที่อยู่อาศัยให้ผ่อนซื้อในราคาที่ถูก คิดเป็นร้อยละ 14.3 และ 11.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.47)

ตารางที่ 5.47 แสดงความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ/หน่วยงาน ที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ความช่วยเหลือจากรัฐ/หน่วยงานที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการผ่อนที่อยู่อาศัยใหม่	57	14.3
จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อซ่อมแซมปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิม	136	34.0
จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ในที่ดินเดิมที่มี	75	18.8
ร่วมมือกับเอกชน/การเคหะจัดสร้างที่อยู่อาศัยให้ผ่อนซื้อในราคาที่ถูก	45	11.3
รวม	400	78.4

5.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์

1 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ

1.1 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามเพศ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียม และไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามเพศพบว่า เพศหญิงให้ความสำคัญในการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิงที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณคิดเป็นร้อยละ 63.4 และเพศชายมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ คิดเป็นร้อยละ 36.6 (ตารางที่ 5.48)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.48 แสดงเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามเพศ

เพศ	มีการเตรียม	ไม่มีการเตรียม
	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)
ชาย	70 36.6%	93 44.5%
หญิง	121 63.4%	116 55.5%
รวม	191 100.0%	209 100.0%

1.2 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามอายุ

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 55-59 ปีเป็นกลุ่มที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.8 และช่วงอายุ 60-64 ปี มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ คิดเป็นร้อยละ 5.2 (ตารางที่ 5.49)

1.3 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามสถานภาพ

เมื่อพิจารณาสัดส่วนผู้ที่มีมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรส มีสัดส่วนมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.4 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีสถานภาพโสดมีการมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ คิดเป็นร้อยละ 24.1 และกลุ่มที่มีสถานภาพหย่าร้างหรือแยกกันอยู่มีสัดส่วนมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 11.5 (ตารางที่ 5.50)

ตารางที่ 5.49 แสดงเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามอายุ

อายุ	มีการเตรียม	ไม่มีการเตรียม
	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)
55-59 ปี	181 94.8%	202 96.7%
60-64 ปี	10 5.2%	7 3.3%
รวม	191 100.0%	209 100.0%

ตารางที่ 5.50 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	มีการเตรียม	ไม่มีการเตรียม
	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)
โสด	46 24.1%	59 28.2%
สมรส	123 64.4%	138 66.0%
หย่าร้าง	22 11.5%	12 5.7%
รวม	191 100.0%	209 100.0%

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.4 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีจะมีสัดส่วนของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 59.7 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 35.6 ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีและระดับสูงกว่าระดับปริญญาโทที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณคิดเป็นร้อยละ 3.1 และ 1.6 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.51)

ตารางที่ 5.51 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	มีการเตรียม	ไม่มีการเตรียม
	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)
ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี	6 3.1%	9 4.3%
ปริญญาตรี	114 59.7%	137 65.6%
ปริญญาโท	68 35.6%	62 29.7%
สูงกว่าระดับปริญญาโท	3 1.6%	1 .5%
รวม	191 100.0%	209 100.0%

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.5 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามสุขภาพ

จากการศึกษาสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนมากยังสามารถช่วยเหลือตัวเองคิดเป็นร้อยละ 95.8 และต้องการการดูแลคิดเป็นร้อยละ 4.2 (ตารางที่ 5.52)

ตารางที่ 5.52 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามสุขภาพ

สุขภาพ	มีการเตรียม	ไม่มีการเตรียม
	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)
ยังช่วยเหลือตัวเองได้	183 95.8%	199 95.2%
ต้องการการดูแลบ้าง	8 4.2%	10 4.8%
รวม	191 100.0%	209 100.0%

1.6 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามโรคประจำตัว

กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนมากไม่มีโรคประจำตัวคิดเป็นร้อยละ 69.6 และมีโรคประจำตัวคิดเป็นร้อยละ 30.4 (ตารางที่ 5.53)

ตารางที่ 5.53 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามโรคประจำตัว

โรคประจำตัว	มีการเตรียม	ไม่มีการเตรียม
	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)
ไม่มี	133 69.6%	141 67.5%
มี	58 30.4%	68 32.5%
รวม	191 100.0%	209 100.0%

1.7 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามรายได้

เมื่อพิจารณาระดับรายได้บุคคลต่อเดือน พบว่า ระดับรายได้ต่อเดือนที่มากกว่า 50,000 บาท จะมีสัดส่วนของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ34.6 เมื่อระดับรายได้ลดลงอยู่ระหว่าง 35,001-50,000 บาท มีผู้เตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณคิดเป็นร้อยละ 33.0 ระดับรายได้อยู่ระหว่าง 25,001-35,000 บาท และระดับรายได้ระหว่าง 15,000-25,000 บาท จะมีสัดส่วนลดลงคิดเป็นร้อยละ 24.6 และ 7.9 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.54)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.54 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามรายได้

รายได้บุคคลต่อเดือน	มีการเตรียม	ไม่มีการเตรียม
	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)
15,00-25,000 บาท	15 7.9%	27 12.9%
25,001-35,000 บาท	47 24.6%	53 25.4%
35,001-50,000 บาท	63 33.0%	55 26.3%
สูงกว่า 50,000 บาท	66 34.6%	74 35.4%
รวม	191 100.0%	209 100.0%

1.8 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต

รายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมีการคาดการณ์ถึงรายได้ในอนาคตที่ตนจะได้รับ คิดเป็นร้อยละ 64.9 และร้อยละ 35.1 คาดว่าตนไม่มีรายได้ที่จะได้รับในอนาคต (ตารางที่ 5.55)

จากกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่คาดว่าจะได้รับรายได้ในอนาคต โดยส่วนใหญ่คาดว่าจะได้รับเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ คิดเป็นร้อยละ 67.7 และได้รับเงินจากเงินประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 32.3 (ตารางที่ 5.55)

ตารางที่ 5.55 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตและประเภทรายได้ที่คาดว่าจะได้ในอนาคต

รายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต	**มีการเตรียม**	**ไม่มีการเตรียม**
	จำนวน	**จำนวน**
	(%)	**(%)**
มี	124 64.9%	150 71.8%
ไม่มี	67 35.1%	59 28.2%
รวม	191 100.0%	209 100.0%
ประเภทรายได้ในอนาคต	**มีการเตรียม**	**ไม่มีการเตรียม**
	จำนวน	**จำนวน**
	(%)	**(%)**
เงินประกันสังคม	40 32.3%	73 48.7%
กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	84 67.7%	77 51.3%
รวม	124 100.0%	150 100.0%

ประเภทรายได้ของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ โดยส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าจะได้รับเงินประกันสังคมประเภทใดคิดเป็นร้อยละ 67.5 คาดว่าจะได้รับเงินบำเหน็จคิดเป็นร้อยละ 17.5 และ คิดว่าจะได้บำนาญคิดเป็นร้อยละ 15.0 (ตารางที่ 5.56)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.56 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามประเภทเงินประกันสังคมที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต

ประเภทเงินประกันสังคม	มีการเตรียม	ไม่มีการเตรียม
	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)
บำเหน็จ	7 17.5%	30 41.1%
บำนาญ	6 15.0%	11 15.1%
ไม่ทราบ	27 67.5%	32 43.8%
รวม	40 100.0%	73 100.0%

1.9 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายต่อเดือน

จากการศึกษาถึงรายได้และรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 92.1 และมีปัญหาด้านรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย คิดเป็นร้อยละ 7.9 (ตารางที่ 5.57)

กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่มีรายได้เพียงพอกับมีเงินออมคิดเป็นร้อยละ 62.5 และ ไม่มีเงินออม คิดเป็นร้อยละ 37.5 (ตารางที่ 5.57)

ตารางที่ 5.57 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง และ ความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง

รายได้เพียงพอกับรายจ่าย	**มีการเตรียม**	**ไม่มีการเตรียม**
	จำนวน	**จำนวน**
	(%)	**(%)**
เพียงพอ	176 92.1%	181 86.6%
ไม่เพียงพอ	15 7.9%	28 13.4%
รวม	191 100.0%	209 100.0%
เพียงพอ	**มีการเตรียม**	**ไม่มีการเตรียม**
	จำนวน	**จำนวน**
	(%)	**(%)**
มีเงินออม	110 62.5%	108 59.7%
ไม่มีเงินออม	66 37.5%	73 40.3%
รวม	176 100.0%	181 100.0%

1.10 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามลักษณะที่อยู่อาศัย

ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่เป็นเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 57.6 รองลงมา คือ ทาวน์เฮ้าส์ คิดเป็นร้อยละ 16.2

คอนโดมิเนียมคิดเป็นร้อยละ 13.1 ตึกแถว คิดเป็นร้อยละ 7.9 บ้านแฝดและอพาร์ทเม้นท์ คิดเป็นร้อยละ 3.1 และ 2.1 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.58)

ตารางที่ 5.58 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามลักษณะที่อยู่อาศัย

ลักษณะที่อยู่อาศัย	มีการเตรียม	ไม่มีการเตรียม
	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)
บ้านเดี่ยว	110 57.6%	150 71.8%
บ้านแฝด	6 3.1%	2 1.0%
ทาวน์เฮ้าส์	31 16.2%	36 17.2%
คอนโดมิเนียม	25 13.1%	9 4.3%
อพาร์ทเมนท์	4 2.1%	4 1.9%
ตึกแถว	15 7.9%	8 3.8%
รวม	191 100.0%	209 100.0%

1.11 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามกรรมสิทธิ์ในการครอบครอง

กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเอง คิดเป็นร้อยละ 77.5 รองลงมา คือ ไม่

มีกรรมสิทธิ์ อาศัยอยู่กับญาติ คิดเป็นร้อยละ 20.9 และเช่ารายเดือน คิดเป็นร้อยละ 1.6 (ตารางที่ 5.59)

ตารางที่ 5.59 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามกรรมสิทธิ์ในการครอบครอง

กรรมสิทธิ์ในการครอบครอง	มีการเตรียม	ไม่มีการเตรียม
	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)
เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง	148 77.5%	172 82.3%
เช่ารายเดือน	3 1.6%	2 1.0%
ไม่มีกรรมสิทธิ์ อยู่กับญาติ ไม่เสียค่าใช้จ่าย	40 20.9%	35 16.7%
รวม	191 100.0%	209 100.0%

1.12 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัย

จากการศึกษาส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมีระยะเวลาการอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 28.3 รองลงมา คือ ประมาณ 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.5 ช่วงระยะเวลาระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.4 ช่วงระยะเวลาระหว่าง 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.8 และระยะเวลาที่ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.1 (ตารางที่ 5.60)

ตารางที่ 5.60 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัย

ระยะเวลาการอยู่อาศัย	มีการเตรียม	ไม่มีการเตรียม
	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)
ต่ำกว่า 5 ปี	27 14.1%	22 10.5%
5-10 ปี	32 16.8%	26 12.4%
11-15 ปี	41 21.5%	27 12.9%
16-20 ปี	37 19.4%	63 30.1%
20 ปีขึ้นไป	54 28.3%	71 34.0%
รวม	191 100.0%	209 100.0%

1.13 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 53.9 และไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 46.1 (ตารางที่ 5.61)

ตารางที่ 5.61 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน	มีการเตรียม	ไม่มีการเตรียม
	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)
มีปัญหา	103 53.9%	14 6.7%
ไม่มีปัญหา	88 46.1%	195 93.3%
รวม	191 100.0%	209 100.0%

จะเห็นได้ว่า สาเหตุของปัญหาที่มีต่อที่อยู่อาศัยของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ขนาดพื้นที่ใช้สอยมีปัญหาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 3.46 อันดับ 2 คือ สภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยของปัญหา 3.29 อันดับ 3 คือ ด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ยของปัญหา 3.05 สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นอันดับที่ 4 มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 2.83 การเดินทาง และสาธารณูปโภค เป็นอันดับที่ 5 และ 6 มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 2.51 และ 2.14 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.62)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.62 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมและไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามสาเหตุปัญหาของที่อยู่อาศัยปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ปัญหา	ระดับปัญหาที่อยู่อาศัย					รวม	เฉลี่ย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)		
ขนาดและพื้นที่ใช้สอย	15 (14.6)	17 (16.5)	19 (18.4)	10 (9.7)	42 (40.8)	103 (100.0)	3.46	1
สภาพแวดล้อม	18 (17.5)	16 (15.5)	15 (14.6)	26 (25.2)	28 (27.2)	103 (100.0)	3.29	2
ด้านการเงิน	-	19 (18.4)	64 (62.1)	16 (15.5)	4 (3.9)	103 (100.0)	3.05	3
สิ่งอำนวยความสะดวก	29 (28.2)	6 (5.8)	38 (36.9)	13 (12.6)	17 (16.5)	103 (100.0)	2.83	4
การเดินทาง	33 (32.0)	21 (20.4)	20 (19.4)	21 (20.4)	8 (7.8)	103 (100.0)	2.51	5
สาธารณูปโภค	37 (35.9)	30 (29.1)	21 (20.4)	15 (14.6)	-	103 (100.0)	2.14	6

2 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณโดยแบ่งเป็น 4 ประเภท คือปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ

2.1 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามเพศ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน ดังนี้

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.3 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 31.7

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.8 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 42.2

ย้ายที่อยู่อาศัย จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 73.1 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 26.9

กำลังหาซื้อ จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 60.0 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 40.0 (ตารางที่ 5.63)

ตารางที่ 5.63 แสดงเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามเพศ

เพศ	เพื่อปรับปรุง	เพื่อสร้างใหม่	ย้ายที่อยู่	กำลังหาซื้อ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)	(%)	(%)
ชาย	19 31.7%	19 42.2%	14 26.9%	9 60.0%
หญิง	41 68.3%	26 57.8%	38 73.1%	6 40.0%
รวม	60 100.0%	45 100.0%	52 100.0%	15 100.0%

2.2 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามอายุ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามอายุ จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน ดังนี้

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) พบว่าช่วงอายุระหว่าง 55-59 ปี เป็นกลุ่มที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณเพื่อปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.7 และช่วงอายุ

ระหว่าง 60-64 ปี มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณเพื่อปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) คิดเป็นร้อยละ 3.3

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) พบว่าช่วงอายุระหว่าง 55-59 ปี เป็นกลุ่มที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณเพื่อสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.1 และช่วงอายุระหว่าง 60-64 ปี มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณเพื่อสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) คิดเป็นร้อยละ 8.9

ย้ายที่อยู่อาศัย พบว่าช่วงอายุระหว่าง 55-59 ปี เป็นกลุ่มที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณเพื่อย้ายที่อยู่อาศัย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.3 และช่วงอายุระหว่าง 60-64 ปี มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณเพื่อย้ายที่อยู่อาศัย คิดเป็นร้อยละ 7.7

กำลังหาซื้อ พบว่าช่วงอายุระหว่าง 55-59 ปี เป็นกลุ่มที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณเพื่อย้ายที่อยู่อาศัย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.0 (ตารางที่ 5.64)

ตารางที่ 5.64 แสดงเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามอายุ

อายุ	เพื่อปรับปรุง	เพื่อสร้างใหม่	ย้ายที่อยู่	กำลังหาซื้อ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)	(%)	(%)
55-59 ปี	58 96.7%	41 91.1%	48 92.3%	15 100.0%
60-64 ปี	2 3.3%	4 8.9%	4 7.7%	-
รวม	60 100.0%	45 100.0%	52 100.0%	15 100.0%

2.3 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามสถานภาพ

จากการศึกษาเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามสถานภาพ จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน ดังนี้

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรส มีสัดส่วนมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.7 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีสถานภาพโสดมีการมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ คิดเป็นร้อยละ 13.3 และกลุ่มที่มีสถานภาพหย่าร้างหรือแยกกันอยู่มีสัดส่วนมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 10.0

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรส มีสัดส่วนมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.8 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีสถานภาพโสดมีการมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ คิดเป็นร้อยละ 13.3 และกลุ่มที่มีสถานภาพหย่าร้างหรือแยกกันอยู่มีสัดส่วนมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 8.9

ย้ายที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพโสด มีสัดส่วนมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีสถานภาพสมรสมีการมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ คิดเป็นร้อยละ 42.3 และกลุ่มที่มีสถานภาพหย่าร้างหรือแยกกันอยู่มีสัดส่วนมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 11.5

กำลังหาซื้อ พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรส มีสัดส่วนมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.7 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีสถานภาพโสดมีการมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ คิดเป็นร้อยละ 13.3 ส่วนกลุ่มที่มีสถานภาพหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ (ตารางที่ 5.65)

]

ตารางที่ 5.65 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	เพื่อปรับปรุง	เพื่อสร้างใหม่	ย้ายที่อยู่	กำลังหาซื้อ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)	(%)	(%)
โสด	8 13.3%	6 13.3%	24 46.2%	2 13.3%
สมรส	46 76.7%	35 77.8%	22 42.3%	13 86.7%
หย่าร้าง	6 10.0%	4 8.9%	6 11.5%	-
รวม	60 100.0%	45 100.0%	52 100.0%	15 100.0%

2.4 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามระดับการศึกษา

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน ดังนี้

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีจะมีสัดส่วนของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 58.3 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 30.0 ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 8.3 และ 3.3 ตามลำดับ

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีจะมีสัดส่วนของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 57.8 รองลงมา

เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 40.0 และต่ำกว่าระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 2.2

ย้ายที่อยู่อาศัย จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีจะมีสัดส่วนของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 44.2 และสูงกว่าระดับปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 1.9

กำลังหาซื้อ จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีจะมีสัดส่วนของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 80.0 และรองลงมาเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 20.0 (ตารางที่ 5.66)

ตารางที่ 5.66 แสดงเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	เพื่อปรับปรุง	เพื่อสร้างใหม่	ย้ายที่อยู่	กำลังหาซื้อ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)	(%)	(%)
ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี	5 8.3%	1 2.2%	-	-
ปริญญาตรี	35 58.3%	26 57.8%	28 53.8%	12 80.0%
ปริญญาโท	18 30.0%	18 40.0%	23 44.2%	3 20.0%
สูงกว่าระดับปริญญาโท	2 3.3%	-	1 1.9%	-
รวม	60 100.0%	45 100.0%	52 100.0%	15 100.0%

2.5 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามสุขภาพ

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) จากการศึกษาสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนมากยังสามารถช่วยเหลือตัวเองคิดเป็นร้อยละ 90.0 และต้องการการดูแลบ้างคิดเป็นร้อยละ 10.0

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) จากการศึกษาสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนมากยังสามารถช่วยเหลือตัวเองคิดเป็นร้อยละ 95.6 และต้องการการดูแลบ้างคิดเป็นร้อยละ 4.4

ย้ายที่อยู่อาศัย จากการศึกษาสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณยังสามารถช่วยเหลือตัวเองคิดเป็นร้อยละ 100.0

กำลังหาซื้อ จากการศึกษาสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณยังสามารถช่วยเหลือตัวเองคิดเป็นร้อยละ 100.0 (ตารางที่ 5.67)

ตารางที่ 5.67 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามสุขภาพ

สุขภาพ	**เพื่อปรับปรุง**	**เพื่อสร้างใหม่**	**ย้ายที่อยู่**	**กำลังหาซื้อ**
	จำนวน	**จำนวน**	**จำนวน**	**จำนวน**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**
ยังช่วยเหลือตัวเองได้	54 90.0%	43 95.6%	52 100.0%	15 100.0%
ต้องการการดูแลบ้าง	6 10.0%	2 4.4%	-	-
รวม	60 100.0%	45 100.0%	52 100.0%	15 100.0%

2.6 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามรคประจำตัว

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนมากไม่มีโรคประจำตัวคิดเป็นร้อยละ 61.7 และมีโรคประจำตัวคิดเป็นร้อยละ 38.3

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนมากไม่มีโรคประจำตัวคิดเป็นร้อยละ 68.9 และมีโรคประจำตัวคิดเป็นร้อยละ 31.1

ย้ายที่อยู่อาศัย จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนมากไม่มีโรคประจำตัวคิดเป็นร้อยละ 75.0 และมีโรคประจำตัวคิดเป็นร้อยละ 25.0

กำลังหาซื้อ จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนมากไม่มีโรคประจำตัวคิดเป็นร้อยละ 80.0 และมีโรคประจำตัวคิดเป็นร้อยละ 20.0 (ตารางที่ 5.68)

ตารางที่ 5.68 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามโรคประจำตัว

โรคประจำตัว	**เพื่อปรับปรุง**	**เพื่อสร้างใหม่**	**ย้ายที่อยู่**	**กำลังหาซื้อ**
	จำนวน	**จำนวน**	**จำนวน**	**จำนวน**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**
ไม่มี	37 61.7%	31 68.9%	39 75.0%	12 80.0%
มี	23 38.3%	14 31.1%	13 25.0%	3 20.0%
รวม	60 100.0%	45 100.0%	52 100.0%	15 100.0%

2.7 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามรายได้

จากการศึกษาเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามรายได้ จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน ดังนี้

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) เมื่อพิจารณาระดับรายได้บุคคลต่อเดือน พบว่า ระดับรายได้อยู่ระหว่าง 25,001-35,000 บาท จะมีสัดส่วนของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 35.0 ระดับรายได้ต่อเดือนที่มากกว่า 50,000บาท มีผู้เตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณคิดเป็นร้อยละ 33.3 ระดับรายได้ช่วงระหว่าง 35,001-50,000 บาทและระดับรายได้ระหว่าง 15,000-25,000 บาท จะมีสัดส่วนลดลงคิดเป็นร้อยละ 23.3 และ 8.3 ตามลำดับ

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) เมื่อพิจารณาระดับรายได้บุคคลต่อเดือน พบว่า ระดับรายได้ต่อเดือนที่มากกว่า 50,000บาท จะมีสัดส่วนของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 40.0 เมื่อระดับรายได้ลดลงอยู่ระหว่าง 35,001-50,000 บาท มีผู้เตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณคิดเป็นร้อยละ 33.3 ระดับรายได้อยู่ระหว่าง 25,001-35,000 บาท และระดับรายได้ระหว่าง 15,000-25,000 บาท จะมีสัดส่วนลดลงคิดเป็นร้อยละ 17.8 และ 8.9 ตามลำดับ

ย้ายที่อยู่อาศัย เมื่อพิจารณาระดับรายได้บุคคลต่อเดือน พบว่า ระดับรายได้ต่อเดือนที่มากกว่า 50,000บาท จะมีสัดส่วนของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.5 เมื่อระดับรายได้ลดลงอยู่ระหว่าง 35,001-50,000 บาท มีผู้เตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณคิดเป็นร้อยละ 32.7 ระดับรายได้อยู่ระหว่าง 25,001-35,000 บาท และระดับรายได้ระหว่าง 15,000-25,000 บาท จะมีสัดส่วนลดลงคิดเป็นร้อยละ 19.2 และ 11.5 ตามลำดับ

กำลังหาซื้อ เมื่อพิจารณาระดับรายได้บุคคลต่อเดือน พบว่า ระดับรายได้ต่อเดือนที่ช่วงระหว่าง 35,001-50,000 บาท จะมีสัดส่วนของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 53.3 เมื่อระดับรายได้ลดลงอยู่ระหว่าง 25,001-35,000 บาท มีผู้เตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณคิดเป็นร้อยละ 26.7 ระดับรายได้ที่สูงกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.0 และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้ช่วงระหว่าง 15,000-25,000 บาท ไม่มีการกำลังหาซื้อที่อยู่ใหม่หลังเกษียณ (ตารางที่ 5.69)

ตารางที่ 5.69 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามรายได้

รายได้	เพื่อปรับปรุง	เพื่อสร้างใหม่	ย้ายที่อยู่	กำลังหาซื้อ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)	(%)	(%)
15,00-25,000 บาท	5 8.3%	4 8.9%	6 11.5%	-
25,001-35,000 บาท	21 35.0%	8 17.8%	10 19.2%	4 26.7%
35,001-50,000 บาท	14 23.3%	15 33.3%	17 32.7%	8 53.3%
สูงกว่า 50,000 บาท	20 33.3%	18 40.0%	19 36.5%	3 20.0%
รวม	60 100.0%	45 100.0%	52 100.0%	15 100.0%

2.8 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต

จากการศึกษาเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกัน ดังนี้

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) รายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มี การเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณคาดว่าตนมีรายได้ในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 70.0 และคิดเป็นร้อยละ 30.0 คาดว่าตนไม่มีรายได้ที่จะได้รับในอนาคต

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) รายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณคาดว่าตนมีรายได้ในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 42.2 และร้อยละ 57.8 คาดว่าตนไม่มีรายได้ที่จะได้รับในอนาคต

ย้ายที่อยู่อาศัย รายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณคาดว่าตนมีรายได้ในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 76.9 และร้อยละ 23.1 คาดว่าตนไม่มีรายได้ที่จะได้รับในอนาคต

กำลังหาซื้อ รายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณคาดว่าตนมีรายได้ในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 66.7 และร้อยละ 33.3 คาดว่าตนไม่มีรายได้ที่จะได้รับในอนาคต (ตารางที่ 5.70)

ตารางที่ 5.70 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต

รายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต	**เพื่อปรับปรุง**	**เพื่อสร้างใหม่**	**ย้ายที่อยู่**	**กำลังหาซื้อ**
	จำนวน	**จำนวน**	**จำนวน**	**จำนวน**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**
มี	42 70.0%	19 42.2%	40 76.9%	10 66.7%
ไม่มี	18 30.0%	26 57.8%	12 23.1%	5 33.3%
รวม	60 100.0%	45 100.0%	52 100.0%	15 100.0%

จากการศึกษาเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามประเภทรายได้ที่คาดว่าจะได้ในอนาคตจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกัน ดังนี้

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) จากกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่คาดว่าจะได้รับรายได้ในอนาคต โดยส่วนใหญ่คาดว่าจะได้รับเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ คิดเป็นร้อยละ 52.4 และได้รับเงินจากเงินประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 47.6

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) จากกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่คาดว่าจะได้รับรายได้ในอนาคต โดยส่วนใหญ่คาดว่าจะได้รับเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ คิดเป็นร้อยละ 63.2 และได้รับเงินจากเงินประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 36.8

ย้ายที่อยู่อาศัย จากกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่คาดว่าจะได้รับรายได้ในอนาคต โดยส่วนใหญ่คาดว่าจะได้รับเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ คิดเป็นร้อยละ 72.5 และได้รับเงินจากเงินประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 27.5

กำลังหาซื้อ จากกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่คาดว่าจะได้รับรายได้ในอนาคต โดยส่วนใหญ่คาดว่าจะได้รับเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ คิดเป็นร้อยละ 80.0 และได้รับเงินจากเงินประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 20.0 (ตารางที่ 5.71)

ตารางที่ 5.71 **แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามประเภทรายได้ที่คาดว่าจะได้ในอนาคต**

ประเภทรายได้ในอนาคต	เพื่อปรับปรุง	เพื่อสร้างใหม่	ย้ายที่อยู่	กำลังหาซื้อ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)	(%)	(%)
เงินประกันสังคม	20 47.6%	7 36.8%	11 27.5%	2 20.0%
กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	22 52.4%	12 63.2%	29 72.5%	8 80.0%
รวม	42 100.0%	19 100.0%	40 100.0%	10 100.0%

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) ประเภทเงินประกันสังคมของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ โดยส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าจะได้รับเงินประกันสังคมประเภทใดคิดเป็นร้อยละ 75.0 คิดว่าจะได้บำนาญคิดเป็นร้อยละ 15.0 และคาดว่าจะได้รับบำเหน็จ คิดเป็นร้อยละ 10.0

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) ประเภทเงินประกันสังคมของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ โดยส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าจะได้รับเงินประกันสังคมประเภทใดคิดเป็นร้อยละ 85.7 และ คิดว่าจะได้บำนาญคิดเป็นร้อยละ 14.3

ย้ายที่อยู่อาศัย ประเภทเงินประกันสังคมของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ โดยส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าจะได้รับเงินประกันสังคมประเภทใดคิดเป็นร้อยละ 45.5 คาดว่าจะได้รับบำเหน็จ คิดเป็นร้อยละ 36.4 และ คิดว่าจะได้บำนาญคิดเป็นร้อยละ 18.2

กำลังหาซื้อ ประเภทเงินประกันสังคมของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ ไม่ทราบว่าจะได้รับเงินประกันสังคมประเภทใดและคิดว่าจะได้รับบำเหน็จ คิดเป็นร้อยละ 50.0 และ 50.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.72)

ตารางที่ 5.72 **แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามประเภทเงินประกันสังคมที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต**

ประเภทเงินประกันสังคม	เพื่อปรับปรุง	เพื่อสร้างใหม่	ย้ายที่อยู่	กำลังหาซื้อ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)	(%)	(%)
บำเหน็จ	2 10.0%	-	4 36.4%	1 50.0%
บำนาญ	3 15.0%	1 14.3%	2 18.2%	-
ไม่ทราบ	15 75.0%	6 85.7%	5 45.5%	1 50.0%
รวม	20 100.0%	7 100.0%	11 100.0%	2 100.0%

2.9 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายต่อเดือน

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) จากการศึกษาถึงรายได้และรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 60.0

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) จากการศึกษาถึงรายได้และรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 88.9 และมีปัญหาด้านรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย คิดเป็นร้อยละ 11.1

ย้ายที่อยู่อาศัย จากการศึกษาถึงรายได้และรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 90.4 และมีปัญหาด้านรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย คิดเป็นร้อยละ 9.6

กำลังหาซื้อ จากการศึกษาถึงรายได้และรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 86.7 และมีปัญหาด้านรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย คิดเป็นร้อยละ 13.3 (ตารางที่ 5.73)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.73 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง

รายได้เพียงพอกับรายจ่าย	เพื่อปรับปรุง	เพื่อสร้างใหม่	ย้ายที่อยู่	กำลังหาซื้อ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)	(%)	(%)
เพียงพอ	60 100.0%	40 88.9%	47 90.4%	13 86.7%
ไม่เพียงพอ	-	5 11.1%	5 9.6%	2 13.3%
รวม	60 100.0%	45 100.0%	52 100.0%	15 100.0%

จากการศึกษาเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามการออมจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกัน ดังนี้

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่มีรายได้เพียงพอและมีเงินออมคิดเป็นร้อยละ 65.0 และ ไม่มีเงินออม คิดเป็นร้อยละ 35.0

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่มีรายได้เพียงพอและมีเงินออมคิดเป็นร้อยละ 65.0 และ ไม่มีเงินออม คิดเป็นร้อยละ 35.0

ย้ายที่อยู่อาศัย กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่มีรายได้เพียงพอและมีเงินออมคิดเป็นร้อยละ 61.7 และ ไม่มีเงินออม คิดเป็นร้อยละ 38.3

กำลังหาซื้อ ประเภทเงินประกันสังคมของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ มีรายได้เพียงพอและมีเงินออม คิดเป็นร้อยละ 61.5 และ ไม่มีเงินออม 38.5 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.74)

ตารางที่ 5.74 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามความเพียงพอของการออมของกลุ่มตัวอย่าง

เพียงพอ	เพื่อปรับปรุง	เพื่อสร้างใหม่	ย้ายที่อยู่	กำลังหาซื้อ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)	(%)	(%)
มีเงินออม	39 65.0%	26 65.0%	29 61.7%	8 61.5%
ไม่มีเงินออม	21 35.0%	14 35.0%	18 38.3%	5 38.5%
รวม	60 100.0%	40 100.0%	47 100.0%	13 100.0%

2.10 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามลักษณะที่อยู่อาศัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามลักษณะที่อยู่อาศัยจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกัน ดังนี้

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ ส่วนใหญ่เป็นเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 71.7 รองลงมา คือ ทาวน์เฮ้าส์ คิดเป็นร้อยละ 10.0 คอนโดมิเนียมคิดเป็นร้อยละ 8.3 บ้านแฝดและตึกแถว คิดเป็นร้อยละ 5.0 และ 5.0 ตามลำดับ

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ ส่วนใหญ่เป็นเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 73.3 รองลงมา คือ ทาวน์เฮ้าส์ คิดเป็นร้อยละ 17.8 คอนโดมิเนียมและอพาร์ทเม้นท์ คิดเป็นร้อยละ 4.4 และ 4.4 ตามลำดับ

ย้ายที่อยู่อาศัย ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ ส่วนใหญ่เป็นเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 34.6 รองลงมา คือ คอนโดมิเนียม คิดเป็นร้อยละ 28.8 ทาวน์เฮ้าส์ และตึกแถว คิดเป็นร้อยละ 23.1 และ 13.5 ตามลำดับ

กำลังหาซื้อ ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ ส่วนใหญ่เป็นเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมา คือ ทาวน์เฮ้าส์ คิดเป็นร้อยละ 20.0 อพาร์ทเม้นท์ และตึกแถว คิดเป็นร้อยละ 13.3 และ 6.7 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.75)

ตารางที่ 5.75 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามตามลักษณะที่อยู่อาศัย

ลักษณะที่อยู่อาศัย	เพื่อปรับปรุง	เพื่อสร้างใหม่	ย้ายที่อยู่	กำลังหาซื้อ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)	(%)	(%)
บ้านเดี่ยว	43 71.7%	33 73.3%	18 34.6%	9 60.0%
บ้านแฝด	3 5.0%	-	-	-
ทาวน์เฮ้าส์	6 10.0%	8 17.8%	12 23.1%	3 20.0%
คอนโดมิเนียม	5 8.3%	2 4.4%	15 28.8%	-
อพาร์ทเมนท์	-	2 4.4%	-	2 13.3%
ตึกแถว	3 5.0%	-	7 13.5%	1 6.7%
รวม	60 100.0%	45 100.0%	52 100.0%	15 100.0%

2.11 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามกรรมสิทธิ์ในการครอบครอง

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเอง คิดเป็นร้อยละ 80.0 และไม่มีกรรมสิทธิ์ อาศัยอยู่กับญาติ คิดเป็นร้อยละ 20.0

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเอง คิดเป็นร้อยละ 71.1 และไม่มีกรรมสิทธิ์ อาศัยอยู่กับญาติ คิดเป็นร้อยละ 28.9

ย้ายที่อยู่อาศัย กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเอง คิดเป็นร้อยละ 82.7 และไม่มีกรรมสิทธิ์ อาศัยอยู่กับญาติ คิดเป็นร้อยละ 17.3

กำลังหาซื้อ กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเอง คิดเป็นร้อยละ 60.0 ไม่มีกรรมสิทธิ์ อาศัยอยู่กับญาติ และเช่ารายเดือน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และ 20.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.76)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.76 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามกรรมสิทธิ์ในการครอบครอง

กรรมสิทธิ์ในการครอบครอง	เพื่อปรับปรุง	เพื่อสร้างใหม่	ย้ายที่อยู่	กำลังหาซื้อ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)	(%)	(%)
เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง	48 80.0%	32 71.1%	43 82.7%	9 60.0%
เช่ารายเดือน	-	-	-	3 20.0%
ไม่มีกรรมสิทธิ์ อยู่กับญาติ ไม่เสียค่าใช้จ่าย	12 20.0%	13 28.9%	9 17.3%	3 20.0%
รวม	60 100.0%	45 100.0%	52 100.0%	15 100.0%

2.12 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัยจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกัน ดังนี้

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) จากการศึกษาส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมีระยะเวลาการอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมา คือ ช่วงระยะเวลาระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.7 ประมาณช่วงระยะเวลาระหว่าง 11-15 ปี และ 5-10 คิดเป็นร้อยละ 16.7 และ 16.7 ระยะเวลาที่ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.0

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) จากการศึกษาส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมีระยะเวลาการอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 31.1 รองลงมา คือ ช่วงระยะเวลาระหว่าง11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.4 ประมาณ 16-20 ปี และ ระยะเวลาที่ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.0 และ 20.0 และช่วงระยะเวลาระหว่าง 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.4

ย้ายที่อยู่อาศัย จากการศึกษาส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมีระยะเวลาการอยู่อาศัยช่วงช่วงระยะเวลาระหว่าง 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.0 รองลงมา คือ ระยะเวลาระหว่าง11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.2 ส่วนมากกว่า 20 ปีขึ้นไป และระยะเวลาที่ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.2 และ 19.2 ประมาณ 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.4

กำลังหาซื้อ จากการศึกษาส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมีระยะเวลาการอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมา คือ ช่วงระยะเวลาระหว่าง 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.7 และช่วงระยะเวลาระหว่าง 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.3 (ตารางที่ 5.77)

ตารางที่ 5.77 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัย

ระยะเวลาการอยู่อาศัย	เพื่อปรับปรุง	เพื่อสร้างใหม่	ย้ายที่อยู่	กำลังหาซื้อ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)	(%)	(%)
ต่ำกว่า 5 ปี	3 5.0%	9 20.0%	10 19.2%	-
5-10 ปี	10 16.7%	2 4.4%	13 25.0%	2 13.3%
11-15 ปี	10 16.7%	11 24.4%	11 21.2%	4 26.7%
16-20 ปี	16 26.7%	9 20.0%	8 15.4%	-
20 ปีขึ้นไป	21 35.0%	14 31.1%	10 19.2%	9 60.0%
รวม	60 100.0%	45 100.0%	52 100.0%	15 100.0%

2.13 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

จากการศึกษาเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกัน ดังนี้

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 76.7 และไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 23.3

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 68.9 และไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 31.1

ย้ายที่อยู่อาศัย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 78.8 และไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 21.2

กำลังหาซื้อ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 73.3 และไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 26.7
(ตารางที่ 5.78)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.78 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน	เพื่อปรับปรุง	เพื่อสร้างใหม่	ย้ายที่อยู่	กำลังหาซื้อ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)	(%)	(%)
มีปัญหา	14 23.3%	31 68.9%	41 78.8%	11 73.3%
ไม่มีปัญหา	46 76.7%	14 31.1%	11 21.2%	4 26.7%
รวม	60 100.0%	45 100.0%	52 100.0%	15 100.0%

ปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) จะเห็นได้ว่า ปัญหาที่มีต่อที่อยู่อาศัยของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า สภาพแวดล้อมมีปัญหาเป็น อันดับ 1 มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 3.64 อันดับ 2 คือ ด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ยปัญหา 3.07 อันดับที่ 3 คือ ขนาดพื้นที่ใช้สอย มีค่าเฉลี่ยของปัญหา 2.86 อันดับ 4 คือ สิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 2.50 การเดินทางและสาธารณูปโภค เป็นอันดับที่ 5 และ 6 มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 1.93 และ 1.86 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.79)

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) จะเห็นได้ว่า ปัญหาที่มีต่อที่อยู่อาศัยของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า สภาพแวดล้อมมีปัญหาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 3.77 อันดับ 2 คือ ขนาดพื้นที่ใช้สอย มีค่าเฉลี่ยของปัญหา 2.84 อันดับ 3 คือ ด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ยของปัญหา 2.74 สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นอันดับที่ 4 มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 2.39 การเดินทางและสาธารณูปโภค เป็นอันดับที่ 5 และ 6 มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 1.81 และ 1.74 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.80)

ย้ายที่อยู่อาศัย จะเห็นได้ว่า ปัญหาที่มีต่อที่อยู่อาศัยของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ขนาดพื้นที่ใช้สอยมีปัญหาเป็น

อันดับ 1 มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 3.80 อันดับ 2 คือ ด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ยของปัญหา 3.20 อันดับ 3 คือ การเดินทาง มีค่าเฉลี่ยของปัญหา 3.05 สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นอันดับที่ 4 มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 2.98 สภาพแวดล้อม และสาธารณูปโภค เป็นอันดับที่ 5 และ 6 มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 2.63 และ 2.46 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.81)

กำลังหาซื้อ จะเห็นได้ว่า ปัญหาที่มีต่อที่อยู่อาศัยของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ขนาดพื้นที่ใช้สอยมีปัญหาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 4.36 อันดับ 2 คือ สภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยของปัญหา 3.82 อันดับ 3 คือ สิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยของปัญหา 3.64 การเดินทาง เป็นอันดับที่ 4 มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 3.18 ด้านการเงินและสาธารณูปโภค เป็นอันดับที่ 5 และ 6 มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 3.09 และ 2.36 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.82)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.79 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง จำแนกตามปัญหาของที่อยู่อาศัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ปัญหา	ระดับปัญหาที่อยู่อาศัย					รวม	เฉลี่ย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)		
สภาพแวดล้อม	1 7.1%	2 14.3%	3 21.4%	3 21.4%	5 35.7%	14 100.0%	3.64	1
ค่าใช้จ่าย	-	3 21.4%	7 50.0%	4 28.6%	-	14 100.0%	3.07	2
ขนาดและพื้นที่ใช้สอย	5 35.7%	2 14.3%	1 7.1%	2 14.3%	4 28.6%	14 100.0%	2.86	3
สิ่งอำนวยความสะดวก	3 21.4%	4 28.6%	4 28.6%	3 21.4%	-	14 100.0%	2.50	4
การเดินทาง	7 50.0%	2 14.3%	4 28.6%	1 7.1%	-	14 100.0%	1.93	5
สาธารณูปโภค	8 57.1%	3 21.4%	-	3 21.4%	-	14 100.0%	1.86	6

ตารางที่ 5.80 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม) จำแนกตามปัญหาของที่อยู่อาศัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ปัญหา	ระดับปัญหาที่อยู่อาศัย					รวม	เฉลี่ย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)		
สภาพแวดล้อม	2 6.5%	5 16.1%	3 9.7%	9 29.0%	12 38.7%	31 100.0%	3.77	1
ขนาดและพื้นที่ใช้สอย	10 32.3%	5 16.1%	4 12.9%	4 12.9%	8 25.8%	31 100.0%	2.84	2
ค่าใช้จ่าย	-	10 32.3%	19 61.3%	2 6.5%	-	31 100.0%	2.74	3
สิ่งอำนวยความสะดวก	13 41.9%	-	13 41.9%	3 9.7%	2 6.5%	31 100.0%	2.39	4
การเดินทาง	18 58.1%	7 22.6%	1 3.2%	4 12.9%	1 3.2%	31 100.0%	1.81	5
สาธารณูปโภค	15 48.4%	10 32.3%	5 16.1%	1 3.2%	-	31 100.0%	1.74	6

ตารางที่ 5.81 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทย้ายจำแนกตามปัญหาของที่อยู่อาศัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ปัญหา	ระดับปัญหาที่อยู่อาศัย					รวม	เฉลี่ย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)		
ขนาดและพื้นที่ใช้สอย	-	8 19.5%	11 26.8%	3 7.3%	19 46.3%	41 100.0%	3.80	1
ค่าใช้จ่าย	-	3 7.3%	28 68.3%	9 22.0%	1 2.4%	41 100.0%	3.20	2
การเดินทาง	5 12.2%	8 19.5%	11 26.8%	14 34.1%	3 7.3%	41 100.0%	3.05	3
สิ่งอำนวยความสะดวก	11 26.8%	2 4.9%	15 36.6%	3 7.3%	10 24.4%	41 100.0%	2.98	4
สภาพแวดล้อม	13 31.7%	7 17.1%	8 19.5%	8 19.5%	5 12.2%	41 100.0%	2.63	5
สาธารณูปโภค	10 24.4%	12 29.3%	9 22.0%	10 24.4%	-	41 100.0%	2.46	6

ตารางที่ 5.82 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทกำลังหาซื้อจำแนกตามปัญหาของที่อยู่อาศัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ปัญหา	ระดับปัญหาที่อยู่อาศัย					รวม	เฉลี่ย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)		
ขนาดและพื้นที่ใช้สอย	-	-	3 27.3%	1 9.1%	7 63.6%	11 100.0%	4.36	1
สภาพแวดล้อม	2 18.2%	-	-	5 45.5%	4 36.4%	11 100.0%	3.82	2
สิ่งอำนวยความสะดวก	2 18.2%	-	2 18.2%	3 27.3%	4 36.4%	11 100.0%	3.64	3
การเดินทาง	2 18.2%	2 18.2%	2 18.2%	2 18.2%	3 27.3%	11 100.0%	3.18	4
ค่าใช้จ่าย	-	3 27.3%	6 54.5%	-	2 18.2%	11 100.0%	3.09	5
สาธารณูปโภค	1 9.1%	5 45.5%	5 45.5%	-	-	11 100.0%	2.36	6

2.14 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามประเภท ทำเล และงบประมาณของที่อยู่ในอนาคต

จากการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามประเภท ทำเล และงบประมาณของที่อยู่ในอนาคตจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกัน ดังนี้

กลุ่มผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่จะสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) ส่วนใหญ่สนใจประเภทบ้านเดี่ยว บริเวณศรีนครินทร์-เทพารักษ์-สุวรรณภูมิ ขนาด 70 ตารางวา ราคาประมาณ 7,000,000 บาท

กลุ่มผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่สนใจย้ายที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ สนใจย้ายไปอยู่ต่างจังหวัด

กลุ่มผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่กำลังหาซื้อที่อยู่อาศัยใหม่ส่วนใหญ่สนใจ ประเภทบ้านเดี่ยว บริเวณจตุจักร-หลักสี่-เมืองนนท์ ขนาด 50 ตารางวา ราคาประมาณ 3,000,000 บาท (ตารางที่ 5.83)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.83 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อ จำแนกตามประเภท ทำเล ขนาด และงบประมาณของที่อยู่ในอนาคต

ประเภท ทำเล ขนาด และงบประมาณ	เพื่อสร้างใหม่	ย้ายที่อยู่	กำลังหาซื้อ	รวม
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)	(%)	(%)
บ้านเดี่ยว: รัตนาธิเบศร์-บางบัวทอง-ลาดหลุมแก้ว 50 ตร.ว. 3,000,000 บาท	2 (50.0)	-	-	2 (50.0)
บ้านเดี่ยว: รัตนาธิเบศร์-บางบัวทอง-ลาดหลุมแก้ว 70 ตร.ว. 4,000,000 บาท	1 (25.0)	1 (25.0)	-	2 (50.0)
บ้านเดี่ยว: ปิ่นเกล้า-ราชพฤกษ์-พุทธมณฑล 50 ตร.ว. 3,000,000 บาท	2 (15.4)	4 (30.8)	-	6 (46.2)
บ้านเดี่ยว: ปิ่นเกล้า-ราชพฤกษ์-พุทธมณฑล70 ตร.ว. 6,000,000 บาท	-	2 (15.4)	-	2 (15.4)
บ้านเดี่ยว: ปิ่นเกล้า-ราชพฤกษ์-พุทธมณฑล100 ตร.ว. 8,000,000 บาท	-	5 (38.5)	-	5 (38.5)
บ้านเดี่ยว: จตุจักร-หลักสี่-เมืองนนท์ 50 ตร.ว. 3,000,000 บาท	2 (22.2)	-	4 (44.4)	6 (66.7)
บ้านเดี่ยว: จตุจักร-หลักสี่-เมืองนนท์ 70 ตร.ว. 4,000,000 บาท	1 (11.1)	-	2 (22.2)	3 (33.3)
บ้านเดี่ยว ศรีนครินทร์-เทพารักษ์-สุวรรณภูมิ 50 ตร.ว. 4,500,000 บาท	3 (8.3)	3 (8.3)	1 (2.8)	7 (19.4)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บ้านเดี่ยว ศรีนครินทร์-เทพารักษ์-สุวรรณภูมิ 70 ตร.ว. 7,000,000 บาท	11 (30.6)	10 (27.8)	-	21 (58.3)
บ้านเดี่ยว ศรีนครินทร์-เทพารักษ์-สุวรรณภูมิ 100 ตร.ว. 9,000,000 บาท	6 (16.7)	2 (5.6)	-	8 (22.2)
บ้านเดี่ยว: บางกะปิ-รามอินทรา-สุวินทวงศ์ 50 ตร.ว. 4,500,000 บาท	2 (13.3)	2 (13.3)	2 (13.3)	6 (40.0)
บ้านเดี่ยว: บางกะปิ-รามอินทรา-สุวินทวงศ์ 70 ตร.ว. 7,000,000 บาท	-	2 (13.3)	3 (20.0)	5 (33.3)
บ้านเดี่ยว: บางกะปิ-รามอินทรา-สุวินทวงศ์ 100 ตร.ว. 8,500,000 บาท	2 (13.3)	2 (13.3)	-	4 (26.7)
บ้านเดี่ยว: รังสิต-ลำลูกกา-ธัญบุรี 50 ตร.ว. 3,000,000 บาท	1 (16.7)	1 (16.7)	-	2 (33.3)
บ้านเดี่ยว: รังสิต-ลำลูกกา-ธัญบุรี 70 ตร.ว. 4,500,000 บาท	-	4 (66.7)	-	4 (66.7)
บ้านแฝด 2 ชั้น: ปริมณฑลและกรุงเทพฯ 20 ตร.ว. 1,500,000 บาท	-	3 (100.0)	-	3 (100.0)
คอนโดมิเนียม: ปิ่นเกล้า-ราชพฤกษ์-พุทธมณฑล 60 ตร.ม. 2,500,000	-	-	3 (100.0)	3 (100.0)
อยู่ต่างจังหวัด	7 (38.9)	11 (61.1)	-	18 (100.0)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.15 เปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามสาเหตุของการเลือกทำเลที่อยู่ในอนาคต

จากการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณจำแนกตามสาเหตุของการเลือกทำเลที่อยู่ในอนาคตจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกัน ดังนี้

สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) พบว่า สาเหตุส่วนใหญ่ในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ คือ ชอบสภาพแวดล้อม ร้อยละ 42.5 รองลงมา มีที่ดินอยู่แล้ว คือ คิดเป็นร้อยละ 32.5 และ ต้องการบ้านที่ใกล้กับบิดา/มารดา/ญาติ คิดเป็นร้อยละ 15.0

ย้ายที่อยู่อาศัย จะเห็นได้ว่า สาเหตุส่วนใหญ่ในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ คือ มีที่ดินอยู่แล้ว ร้อยละ 40.4 รองลงมา คือ ชอบสภาพแวดล้อม เดินทางกลับภูมิลำเนาสะดวก และราคาเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 19.2 19.2 และ 9.6 ตามลำดับ

กำลังหาซื้อที่อยู่อาศัย จะเห็นได้ว่า สาเหตุส่วนใหญ่ในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ คือ ชอบสภาพแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 66.7 เดินทางกลับภูมิลำเนาสะดวก ราคาเหมาะสม และมีเพื่อนบ้านรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 13.3 13.3 และ 6.7 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.84)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.84 แสดงการเปรียบเทียบผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณประเภทปรับปรุง, สร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), ย้าย, และกำลังหาซื้อจำแนกตามแสดงเหตุผลและกรรมสิทธิ์ที่กำลังหาซื้อ

เหตุผลที่กำลังหาซื้อ	เพื่อสร้างใหม่	ย้ายที่อยู่	กำลังหาซื้อ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(%)	(%)	(%)
เดินทางกลับภูมิลำเนาสะดวก	2 5.0%	10 19.2%	2 13.3%
มีเพื่อนบ้านรู้จักกัน	-	2 3.8%	1 6.7%
ชอบสภาพแวดล้อม	17 42.5%	10 19.2%	10 66.7%
มีที่ดินอยู่แล้ว	13 32.5%	21 40.4%	-
ราคาเหมาะสม	2 5.0%	5 9.6%	2 13.3%
ต้องการบ้านที่ใกล้กับบิดา/มารดา/ญาติ	6 15.0%	4 7.7%	-
รวม	40 100.0%	52 100.0%	15 100.0%

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุสมาชิกสำนักงานประกันสังคมในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาผู้ประกันตนที่ทำงานในธนาคาร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะทั่วไปของผู้ประกันตนทางสังคม เศรษฐกิจ สภาพลักษณะการอยู่อาศัย และการเตรียมการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุของสมาชิกสำนักงานประกันสังคม

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มบุคคลผู้ที่เป็นพนักงานธนาคาร จำนวน 5 ธนาคารที่เป็นสมาชิกในสำนักงานประกันสังคม ในเขตกรุงเทพมหานคร คือ ธนาคารกรุงเทพ, ธนาคารกสิกรไทย, ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, ธนาคารทหารไทย, และธนาคารไทยพาณิชย์ ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป โดยมีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบแบบปลายปิด โดยตั้งคำถามเพื่อศึกษาประเด็นสำคัญที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย เนื้อหาของแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบัน และข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมการที่อยู่อาศัย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ ซึ่งสามารถสรุปเนื้อหาและผลการวิจัยที่ได้ทำการศึกษา โดยแบ่งเป็น

6.1 ข้อมูลทั่วไปทางด้านสังคม เศรษฐกิจ

6.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบัน

6.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมการที่อยู่อาศัย

6.4 ข้อค้นพบจากงานวิจัย

6.5 ข้อเสนอแนะ

6.6 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.1 สรุปข้อมูลทั่วไปทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

สรุปข้อมูลด้านสังคมและเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.3 ดังที่ สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และคณะเคยกล่าวไว้ในสถานะและปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทยว่าประชากรสูงอายุร้อยละ 54-55 เป็นผู้สูงอายุหญิง โดยสัดส่วนผู้สูงอายุหญิงจะยิ่งมากในกลุ่มที่มีอายุมากขึ้น[1] ทางด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 55-59 ปี สถานภาพส่วนใหญ่สมรสแล้วมีบุตรไม่เกิน 3 คน มีสมาชิกในครอบครัวไม่ใหญ่มากขนาดปานกลาง คือ จะมีสมาชิกประมาณ 2-5 คน โดยมากจะพักอาศัยกับคู่สมรสและบุตร มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งมีความแตกต่างกับสมัยก่อน คือ ประเทศไทยมีลักษณะครอบครัวเป็นแบบขยาย ซึ่งมี ปู่ ย่า ตา ยาย บุตร หลาน อยู่ร่วมกัน จะเห็นได้จากผลการศึกษาของ ระพีพรรณ คำหอม และคณะ[2] ได้กล่าวไว้ว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 80 ของผู้สูงอายุในปัจจุบันอาศัยอยู่ในครอบครัวขยายและที่เป็นครอบครัวเดี่ยวก็จะมีบ้านของลูกหลานอยู่ใกล้กัน ได้เปลี่ยนไปเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว โดยสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน กล่าวคือ รูปแบบครอบครัวจะเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วย สามี ภรรยา บุตรเท่านั้น

ทางด้านระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสุขภาพที่ยังสามารถช่วยเหลือตัวเองได้และไม่มีโรคประจำตัว มีเพียงร้อยละ 31.5 ที่มีโรคประจำตัว โดยส่วนมากจะเป็นโรคเกี่ยวกับ ความดันโลหิตสูง ภูมิแพ้ ปวดข้อ เบาหวาน และกระดูกพรุน เป็นต้น ระพีพรรณ คำหอม และคณะ ได้กล่าวไว้ในการศึกษาเกี่ยวกับสภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุว่า โรคส่วนใหญ่ที่มีผลต่อผู้สูงอายุจะเป็นโรคที่ไม่ติดต่อ โดยเฉพาะโรคที่มีผลต่อการเคลื่อนที่ เช่น โรคหลอดเลือดสมอง โรคข้อ อุบัติเหตุ เป็นต้น โรคที่มีผลต่อประสาทสัมผัส เช่น การมองเห็น การได้ยิน เป็นต้น นอกจากนี้โรคเรื้อรังต่างๆ เช่น โรคกระดูกพรุน โรคความดันโลหิตสูง โรคข้อและกระดูก โรคเบาหวาน และกลุ่มอาการโรคสมองเสื่อม เป็นโรคที่เป็นปัญหาสำคัญในผู้สูงอายุไทย โดยพบว่าเป็นปัญหาในเขตเมืองมากกว่าเขตชนบทโดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร

อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานธนาคาร รายได้ของบุคคลต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สูงกว่า 50,001 บาท และไม่มีรายได้พิเศษ มีเพียงร้อยละ 23.8 ที่มีรายได้พิเศษต่อเดือน

---

[1] สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการผู้สูงอายุในประเทศไทย รายงานการทบทวนองค์ความรู้และสถานการณ์ปัจจุบันตลอดจนข้อเสนอทางนโยบายและการวิจัย, อ้างแล้ว, หน้าที่ 10

[2] ระพีพรรณ คำหอม และคณะ, ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท, อ้างแล้ว, หน้าที่ 43

โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่าง 7001-10000 บาท ซึ่งรายได้มีความเพียงพอกับรายจ่ายต่างๆต่อเดือน เช่น ค่าใช้จ่ายทั่วไป เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าสุขภาพ เป็นต้น โดยยังมีเงินออมในแต่ละเดือน สำหรับรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตส่วนใหญ่คาดว่าจะได้รับจากเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคาร โดยมีเพียงร้อยละ 28.3 ที่คิดว่าจะได้เงินในอนาคตจากสำนักงานประกันสังคม แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่ทราบว่าจะได้รับเงินประกันสังคมประเภทใด ผลที่ได้มีความสอดคล้องกับ สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และคณะ[3] ซึ่งได้กล่าวถึง ความต้องการของผู้สูงอายุไว้ว่า ความต้องการด้านการประกันรายได้ โดยเฉพาะการประกันสังคมด้านประกันชราภาพหลังจากเลิกประกอบอาชีพแล้วและได้รับบำนาญ เพื่อช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมั่นคงปลอดภัย ไม่เป็นภาระของบุตรหลาน และสังคม

6.2 **สรุปข้อมูลสภาพความเป็นอยู่**

สรุปผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยมีลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นแบบบ้านเดี่ยว ในกรุงเทพมหานคร อาศัยอยู่ชั้นบน กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง โดยส่วนใหญ่พักอาศัยมาเป็นระยะเวลามากกว่า 20 ปีขึ้นไป เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของ บัญชา บูรณสิงห์ จะเห็นได้ว่ามีลักษณะที่สอดคล้องกัน คือ ลักษณะบ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง และมีระยะเวลาในการอยู่อาศัยประมาณ 11-20 ปี สำหรับปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ซึ่งผลที่ได้ใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ วิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณ คือ ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นว่าตนมีปัญหาที่อยู่อาศัย และไม่กังวลว่าต้องมีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับความชราภาพในอนาคต[4] และมีเพียงร้อยละ 29.3 ที่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยโดยปัญหาที่มีต่อที่อยู่อาศัยที่มีระดับมาก คือ ขนาดพื้นที่ใช้สอย มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 3.53 รองลงมาเป็นปัญหาระดับปานกลาง คือ สภาพแวดล้อม (บรรยากาศ, เสียง, กลิ่น, แสงสว่าง,เพื่อนบ้าน, และความปลอดภัย) ด้านการเงิน (ค่าใช้จ่ายด้านการอยู่อาศัย เช่น ค่าน้ำ, ค่าไฟฟ้า, และค่าบำรุงรักษาต่างๆ) และ สิ่งอำนวยความสะดวก (สนามเด็กเล่น, ที่ทิ้งขยะรวม, ไฟทางเดิน, โทรศัพท์สาธารณะ, ถังดับเพลิง, ร้านสะดวกซื้อ, และสวนสาธารณะ) มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 3.21, 3.03, และ 2.78 ตามลำดับ ส่วนปัญหาการเดินทาง ไปยังแหล่งต่างๆ เช่น ตลาด, โรงพยาบาล, และโรงเรียน

---

[3] สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และคณะ, ปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุไทย, อ้างแล้ว, หน้าที่ 20

[4] วิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณ, "แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาชมรมอยู่ร้อยปี," อ้างแล้ว, หน้าที่ 45

ของบุตร เป็นต้น และ ปัญหาสาธารณูปโภค (น้ำประปา, ไฟฟ้า, โทรศัพท์, และการขนส่ง เป็นต้น) เป็นระดับปัญหาค่อนข้างน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 2.45 และ 2.14 ตามลำดับ

6.3 ข้อมูลการเตรียมด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ

การเกษียณอายุ นับเป็นจุดหักเหที่สำคัญอันหนึ่งในการพัฒนาวัยผู้ใหญ่ด้วยเหตุที่ว่าการเกษียณอายุเป็นเหตุการณ์การทางสังคมที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงจากวัยกลางคนมาสู่วัยชรา แต่ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวิกฤตการณ์เสมอไปหากบุคคลมีการเตรียมตัวล่วงหน้าและการมีการปรับตัวที่ดี เพื่อเป็นการช่วยให้บุคคลที่จะเกษียณอายุได้รอบรู้เกี่ยวกับสภาวะต่าง ๆ ที่บุคคลจะต้องเผชิญเสียแต่เนิ่น ๆ จะได้ไม่ต้องประสบปัญหาในการปรับตัวอย่างกะทันหัน ดังนั้น ผู้ที่จะเกษียณอายุจึงควรจะวางแผนหรือเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุในด้านต่าง ๆ[5] โดยเฉพาะการเตรียมตัวในด้านที่อยู่อาศัย เพราะว่า ควรจะหาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับตัวเราว่าจะอยู่บ้านที่ไหน ชนิดใดเหมาะสมกับสุขภาพของตนหรือไม่ อยู่ใกล้ย่านชุมชน และใกล้โรงพยาบาลหรือไม่เพราะบ้านอยู่ไกลแหล่งบริการมากๆ จะเป็นปัญหาสำหรับผู้สูอายุ ถ้ายังคงอยู่ที่บ้านเก่าที่เคยอยู่ก็ควรปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสมกับสุขภาพของตนเอง นอกจากนี้การเตรียมในเรื่องที่อยู่ควรจะนึกถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวด้วยเพราะหลังการเกษียณอายุ แบบฉบับในการดำเนินชีวิตประจำวันย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปผู้สูงอายุย่อมจะมีเวลาอยู่บ้านมากขึ้น ลูกหลานคนที่อาศัยอาจทำความรำคาญใจให้เกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะในกรณีที่พ่อแม่อาศัยอยู่กับลูก หรือลูกอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ถ้าเป็นไปได้ควรจะมีการเตรียมตัว เพื่อให้มีที่อยู่ของตนเองเป็นสัดส่วน เพื่อจะได้มีความเป็นอิสระและใช้เวลาในชีวิตที่ยังเหลือได้ตามความประสงค์[6]

แต่จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัย สาเหตุส่วนใหญ่มาจากกลุ่มตัวอย่างมีบ้านเป็นของตนเองอยู่แล้วไม่ต้องทำอะไร รองลงมา คือ อยู่บ้านญาติ/ พี่น้อง/ ลูกหลาน นอกจากนั้น คือ ไม่อยากมีภาระหนี้ในตอนเกษียณ โดยมีเพียงร้อยละ 48 ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ โดยผลสรุปจากกลุ่มที่มีการเตรียมที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ พบว่า ส่วนใหญคิดที่จะเตรียมที่อยู่อาศัยเกี่ยวกับ การปรับปรุง (ต่อเติม/ซ่อมแซม) ที่อยู่อาศัย คือ ปรับปรุงภายในตัวบ้านให้ใหม่และดีขึ้น เช่น สีภายใน, ซ่อมแซมเฉพาะส่วนที่พัง, ต่อเติมพื้นที่ใช้สอย, ปรับปรุงบริเวณภายนอกรอบๆบ้านให้ดีขึ้น เช่น พื้นทางเดิน สีภายนอก ที่จอดรถ

[5] บรรลุ ศิริพานิช, คู่มือผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2536.)

[6] บัญชา บูรณสิงค์, "ความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยเกษียณอายุของผู้ทำงานบริษัทชั้นนำในกรุงเทพ," อ้างแล้ว, หน้าที่

และ ปรับปรุงตัวบ้านให้แข็งแรงดียิ่งขึ้น เป็นต้น รองลงมา คือ การย้ายที่อยู่อาศัย เนื่องมาจากขนาดและพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ มีสภาพแวดล้อมไม่ดี นอกจากนั้น คือ ต้องการกลับไปภูมิลำเนาเดิม หรือต้องการใช้บั้นปลายชีวิตอย่างสงบที่ต่างจังหวัด และสำหรับสร้างใหม่ในพื้นที่ใหม่มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจาก ขนาดพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ และต้องการมีบ้านพักตากอากาศหลังที่สอง ส่วนกำลังหาซื้อ เพราะ มีขนาดพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมไม่ดี และไม่สะดวกในการเดินทาง ซึ่งที่มาของงบประมาณส่วนใหญ่ได้มาจากการออม คิดเป็นร้อยละ 86.8 รองลงมาคือ เงินจากกองทุนของธนาคาร คิดเป็นร้อยละ 45.8 เงินประกันสังคมชราภาพจากสำนักงานประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 39.8 การประกอบอาชีพเสริมและมรดก คิดเป็นร้อยละ 19.8 และ 7.8 ตามลำดับ

Leedy And Wynbrandt ได้กล่าวเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องที่อยู่อาศัยว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับบุคคลที่เกษียณแล้ว การตัดสินใจที่จะพักอาศัยอยู่ที่เดิมหรือย้ายไปหาที่อยู่ใหม่นั้น ควรคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการ คือ ลักษณะของที่อยู่อาศัยและงบประมาณในการซื้อ การก่อสร้าง, ความสะดวกสบายในการเดินทางไปทำงาน, ขนาดของบ้านมีความเหมาะสมพอดีกับครอบครัว, ความสะดวกในการเดินทางไปโรงเรียนของลูกๆ หลานๆ, และสภาพเพื่อนบ้าน[7] ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับผลการศึกษาที่ได้ คือ ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกที่อยู่อาศัยในอนาคต ดังนี้ อันดับที่ 1 คือ ราคาที่เหมาะสม อันดับ 2 คือ พื้นที่ใช้สอยภายในบ้าน อันดับที่ 3 คือ สภาพแวดล้อม อันดับที่ 4 คือ ความปลอดภัย และ อันดับที่ 5 คือ การเดินทาง โดยมีประเภททำเล และงบประมาณของที่อยู่ในอนาคต ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สนใจที่อยู่อาศัย ประเภทบ้านเดี่ยว บริเวณศรีนครินทร์-เทพารักษ์-สุวรรณภูมิ ขนาด 70 ตารางวา ราคาประมาณ 7,000,000 บาท รองลงมา คือ อยู่ต่างจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 4.5 ซึ่งสาเหตุในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตมาจากการชอบสภาพแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างเอง

ส่วนทางด้านการวางแผนในการใช้จ่ายบำเหน็จ/บำนาญ ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง คือ ค่าใช้จ่ายประจำยามเกษียณอายุเท่านั้น และส่วนใหญ่ไม่คิดจะทำงานหลังเกษียณอายุ และต้องการอาศัยอยู่กับคู่สมรสในช่วงหลังเกษียณอายุไปแล้ว ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ/หน่วยงานที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อซ่อมแซมปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิม

---

[7] **Jack J. Leedy and James Wynbrandt,** Executive Retirement Management: A Manager's Guide to the Planning and Implementation of a Successful Retirement, (New York, N.Y.: Facts on File, 1987.)

เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของผู้ที่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณกับการเตรียมการทั้ง 4 อย่าง คือ การปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม), การสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), การย้าย, และกำลังหาซื้อ มีดังนี้

การปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 55-59 ปี มีสถานภาพสมรส ทางด้านการศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาระดับปริญญาตรี มีระดับรายได้อยู่ระหว่าง 25,001-35,000 บาทต่อเดือน ซึ่งมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายต่อเดือน และคิดว่าตนจะได้รับรายได้ในอนาคตเป็นเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคาร ด้านสุขภาพยังสามารถช่วยเหลือตัวเอง ไม่มีโรคประจำตัว ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเอง มีระยะเวลาการอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปีขึ้นไป สำหรับปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ที่พบโดยเรียงจากลำดับความสำคัญของปัญหา อันดับ 1 คือ สภาพแวดล้อม อันดับ 2 คือ ด้านการเงิน อันดับที่ 3 คือ ขนาดพื้นที่ใช้สอย อันดับ 4 คือ สิ่งอำนวยความสะดวก อันดับที่ 5 การเดินทางและอันดับที่ 6 คือ สาธารณูปโภท

การสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 55-59 ปี มีสถานภาพสมรส ทางด้านการศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ประมาณมากกว่า 50,000บาทต่อเดือนมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายต่อเดือน และคิดว่าตนจะได้รับรายได้ในอนาคตเป็นเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคาร มีสุขภาพที่ดียังสามารถช่วยเหลือตัวเอง ไม่มีโรคประจำตัว ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเอง มีระยะเวลาการอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปีขึ้นไป สำหรับปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ที่พบโดยเรียงจากลำดับความสำคัญของปัญหา คือ สภาพแวดล้อมมีปัญหาเป็นอันดับ 1 รองลงมาอันดับ 2 คือ ขนาดพื้นที่ใช้สอย อันดับ 3 คือ ด้านการเงิน อันดับที่ 4 สิ่งอำนวยความสะดวก อันดับที่ 5 การเดินทางและสาธารณูปโภท เป็น และ 6 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่กลุ่มผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณสนใจที่สร้างที่อยู่อาศัยใหม่ (พื้นที่ใหม่) เป็นบ้านเดี่ยว บริเวณศรีนครินทร์-เทพารักษ์-สุวรรณภูมิ ขนาด 70 ตารางวา ราคาประมาณ 7,000,000 บาท ซึ่งสาเหตุในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมาจากการชอบสภาพแวดล้อมบริเวณนั้น

ส่วนกลุ่มของผู้ที่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่ต้องการย้ายที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 55-59 ปี มีสถานภาพโสด ทางด้านการศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ประมาณมากกว่า 50,000 บาทต่อเดือนมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายต่อเดือน และคิดว่าตนจะได้รับรายได้ในอนาคตเป็นเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคาร มีสุขภาพที่ดียังสามารถช่วยเหลือตัวเอง ไม่มีโรคประจำตัว ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเอง มีระยะเวลาการอยู่อาศัยช่วงช่วงระยะเวลาระหว่าง 5-10 ปี สำหรับปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน ปัญหาที่มีต่อที่อยู่อาศัยของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ โดยเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับ 1 ขนาดพื้นที่ใช้สอย อันดับ 2 คือ ด้านการเงิน อันดับ 3 คือ การเดินทาง อันดับที่ 4 สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม และสาธารณูปโภค เป็นอันดับที่ 5 และ 6 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่กลุ่มผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณสนใจที่จะย้ายที่อยู่อาศัยไปต่างจังหวัด ซึ่งสาเหตุในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมาจากการที่มีที่ดินของตนเองอยู่แล้ว

กลุ่มของผู้ที่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่กำลังหาซื้อ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีช่วงอายุระหว่าง 55-59 ปี สถานภาพสมรส ทางด้านการศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ประมาณ 35,001-50,000 บาทต่อเดือนมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายต่อเดือน และคิดว่าตนจะได้รับรายได้ในอนาคตเป็นเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคาร มีสุขภาพที่ดียังสามารถช่วยเหลือตัวเอง ไม่มีโรคประจำตัว ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเอง มีระยะเวลาการอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปีขึ้นไป สำหรับปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบันซึ่งปัญหาที่มีผลต่อผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ พบว่า ปัญหาอันดับ 1 คือ ขนาดพื้นที่ใช้สอย รองลงมา อันดับ 2 คือ สภาพแวดล้อม อันดับ 3 คือ สิ่งอำนวยความสะดวก อันดับที่ 4 การเดินทาง อันดับที่ 5 ด้านการเงินและสาธารณูปโภคเป็นอันดับที่ 6 โดยส่วนใหญ่กลุ่มผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณสนใจที่จะกำลังหาซื้อที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว บริเวณจตุจักร-หลักสี่-เมืองนนท์ ขนาด 50 ตารางวา ราคาประมาณ 3, 000,000 บาท ซึ่งสาเหตุในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมาจากการชอบสภาพแวดล้อม

6.4 ข้อค้นพบจากงานวิจัย

1. เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพสังคม เศรษฐกิจและที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของผู้สูงอายุกลุ่มอื่นๆ ที่ได้มีการศึกษามาแล้วนั้น พบว่า ค่อนข้างมีความใกล้เคียงกันไม่แตกต่างกันเท่าไหร่ แตกต่างกันเพียงวิถีชีวิตความเป็นอยู่เล็กน้อย เพราะแตกต่างกันที่กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับสูง รวมทั้งเป็นกลุ่มที่มีงานและรายได้ค่อนข้างมั่นคง โดยเฉพาะรายได้หลังเกษียณอายุ คือ ส่วนใหญ่คิดว่าตนจะได้รับเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคารที่ตนทำงานอยู่

2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คาดว่าจะได้รับรายได้ในอนาคตจากเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคารมากกว่าได้รับเงินประกันสังคมกรณีชราภาพของสำนักงานประกันสังคมหลังเกษียณ ถึงแม้ว่าจะทราบว่าได้รับเงินประกันสังคมแต่ก็จะไม่ทราบว่าจะได้รับเงินสังคมประเภทใด และได้รับผลประโยชน์กลับมาเป็นจำนวนเท่าไหร่ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสวัสดิการกองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพ และคิดว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคารได้รับมากกว่าจากการประกันสังคมกรณีชราภาพ จากการศึกษาข้อมูลการคำนวณผลประโยชน์ตอบแทน เห็นได้ชัดว่า ผลประโชน์จากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ มีจำนวนมากกว่า ผลตอบแทนของกองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพ

3. ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย อาจมีสาเหตุมาจากที่กลุ่มตัวอย่างมีบ้านเป็นของตนเองอยู่แล้ว และอาศัยมาค่อนข้างนานเลยมีความเคยชินกับที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

4. การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัย อาจจะเป็นเพราะไม่มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน และนอกจากนั้นคิดว่าตนเองยังแข็งแรงอยู่ สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่มีโรคประจำตัว และสามารถขึ้นลงในบ้านได้ปกติ ดังนั้นจึงมองการเตรียมการที่อยู่อาศัยนั้นเป็นสิ่งที่ยังไม่จำเป็น อีกสาเหตุนึง คือ มีบ้านเป็นของตนเองอยู่แล้ว ไม่เหมือนกับข้าราชการที่ต้องย้ายที่อยู่หลังจากที่เกษียณราชการแล้ว หรืออาจจะเกิดจากสภาพแวดล้อมของคนไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นสังคมที่ลูกต้องดูแลพ่อ-แม่ พอเกษียณก็ย้ายไปอยู่กับลูกหลาน ดังนั้นจึงทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีการเตรียมการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยล่วงหน้า

5. ส่วนอีกกลุ่มที่มีความน่าสนใจคือ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยแต่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ซึ่งส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับขนาดของพื้นที่ใช้สอย เนื่องจากคนกลุ่มนี้มีรายได้ที่พอเพียงกับการใช้จ่ายในชีวิตปัจจุบันเท่านั้น คือ 25,001-35,000 บาท/เดือน ซึ่งรายได้ดังกล่าวไม่น้อยแต่ก็ไม่มากพอที่จะนำมาเตรียมการที่อยู่อาศัยด้านต่างๆในอนาคต จึงทำให้คนกลุ่มนี้ ไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ

6. กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ ส่วนใหญ่คิดที่จะเตรียมที่อยู่อาศัยเกี่ยวกับ การปรับปรุง (ต่อเติม/ซ่อมแซม) ที่อยู่อาศัย คือ ปรับปรุงภายในตัวบ้านให้ใหม่และดีขึ้น เช่น สีภายใน, ซ่อมแซมเฉพาะส่วนที่พัง, ต่อเติมพื้นที่ใช้สอย, ปรับปรุงบริเวณภายนอกรอบๆบ้านให้ดีขึ้น เช่น พื้นทางเดิน สีภายนอก ที่จอดรถ, และ ปรับปรุงตัวบ้านให้แข็งแรงดียิ่งขึ้น เป็นต้น เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบ้านเป็นของตนเอง และมีระยะเวลาในการอยู่อาศัยระยะยาว จากการศึกษาคือ ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปีขึ้นไป เพราะฉะนั้น สภาพบ้านก็จะทรุดโทรมตามเวลา จึงควรแก่การปรับปรุงซ่อมแซมส่วนที่ชำรุด และอาจจะต่อเติมพื้นที่การใช่สอยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุมากขึ้น เป็นต้น เพราะหลังจากเกษียณอายุจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บ้าน

7. กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ ที่จะสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) ส่วนใหญ่สนใจที่อยู่อาศัย ประเภทบ้านเดี่ยว บริเวณศรีนครินทร์-เทพารักษ์-สุวรรณภูมิ ขนาด 70 ตารางวา ราคาประมาณ 7,000,000 บาท ซึ่งสาเหตุในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตมาจากการชอบสภาพแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างเอง

8. กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่จะย้ายที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่สนใจที่จะย้ายที่อยู่ไปต่างจังหวัด ซึ่งสาเหตุในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมาจากการที่มีที่ดินของตนเองอยู่แล้ว

9. กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่กำลังหาซื้อ ส่วนใหญ่กำลังหาซื้อที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว บริเวณจตุจักร-หลักสี่-เมืองนนท์ ขนาด 50 ตารางวา ราคาประมาณ 3,000,000 บาท ซึ่งสาเหตุในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมาจากการชอบสภาพแวดล้อม

6.5 **ข้อเสนอแนะ**

1. รัฐบาล/หน่วยงาน/ บริษัทต่างๆควรรณรงค์และให้ความรู้ ประโยชน์ของกองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพของสำนักงานประกันสังคม และกองทุนอื่นๆที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพราะในอนาคตประชากรสูงอายุจะมีอัตราที่สูงขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อการใช้วิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย กล่าวคือ สังคมเดิมเคยมีความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติและชุมชน ผู้สูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลานและครอบครัว แต่เมื่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนไป วิถีชีวิตเปลี่ยนเป็นต่างคนต่างอยู่ ผู้สูงอายุต้องพึ่งพาตนมากขึ้น ดังนั้น เงินที่ได้จากกองทุนต่างๆนี้ จะสามารถช่วยเหลือให้ผู้สุงอายุมีรายได้หลังเกษียณ และเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐที่จะต้องเข้ามาดูแลคนกลุ่มนี้

2. ควรมีการสนับสนุนให้มีการเตรียมการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยก่อนเกษียณ อาจจะกำหนดให้มีการเตรียมการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยก่อนการเกษียณประมาณ 10-20 ปี เพื่อจะได้มีเวลาในการเตรียมตัวในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการออม เพราะต้องใช้ระยะเวลานานในการออมเงินเพื่อที่อยู่อาศัย เพื่อจะได้ไม่มีภาระหนี้สินติดตัวหลังเกษียณอายุ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาด้านค่าใช้จ่ายภายหลังเกษียณต่างๆ ตามมา

3. ควรมีการจัดบริการสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุไทย กล่าวคือ การจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุควรคำนึงถึงลักษณะของผู้สูงอายุไทยซึ่งแตกต่างจากผู้สูงอายุต่างชาติ เพราะว่าผู้สูงอายุไทยนั้นมีความผูกพันกับครอบครัวสูง ต้องการอยู่ใกล้ชิดลูกหลาน ต้องการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากลูกหลานในด้านจิตใจมากกว่าด้านสุขภาพ[8] ดังนั้น การจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยในปัจจุบันอาจยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงแก่ผู้สูงอายุ จึงควรมีการศึกษาเพิ่มขึ้นถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย

6.6 **ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป**

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาจากกลุ่มผู้ที่ทำงานในธนาคารที่มีรายได้ค่อนข้างสูง ที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่กำลังเตรียมตัวจะเกษียณอายุ ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่ม

---

[8] ทรงศรี สนธิทรัพย์, ความต้องการ ความหวัง และทัศนะของผู้บริโภคเกี่ยวกับศูนย์บริการผู้สูงอายุ, (วารสารบริหารธุรกิจ ปีที่ 21 ฉบับที่77 มกราคม-มีนาคม 2541, 2539.)

ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรศึกษาในเรื่องการเตรียมที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างอื่นๆให้หลากหลายขึ้น ทั้งทางด้านอายุ รายได้ และสาขาอาชีพอื่นๆ ต่อไป

2. จากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยจึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ แต่ก็ยังมีกลุ่มตัวอย่างอีกกลุ่มนึงที่ค้นพบในการศึกษาครั้งนี้และมีความน่าสนใจซึ่งมีความแตกต่างกับผลการวิจัยที่ได้รับ คือ กลุ่มที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยโดยที่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและกลุ่มที่ไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณแต่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษากลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มนี้เพิ่มเติม เพื่อเปรียบเทียบให้เป็นแนวทางในการเตรียมการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยก่อนการเกษียณ และเป็นข้อมูลเพิ่มมากขึ้น ในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการต่างๆเพื่อช่วยให้คนเกษียณอายุทุกคนมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง และยังจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุต่อไปในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2546.

กองวิชาการ. สำนักงานประกันสังคม [ออนไลน์]. สำนักงานประกันสังคม. แหล่งที่มา: http://www.sso.go.th. [20 มกราคม 2549]

จารุวรรณ จินดานิล. สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในอาคารสูง: กรณีศึกษาอาคารสวางคนิเวศ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

จิราพร เกศพิชญวัฒนา. ทฤษฎีการสูงอายุ. กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะพยาบาลศาสตร์, 2547. (อัดสำเนา).

จุลเทพ ธีระธาดา. แนวทางการวัดบริการสุขภาพและสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2537.

ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. ภูมิศาสตร์เมือง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญกิจ, 2531.

ทรงศรี สนธิทรัพย์. ความต้องการ ความหวัง และทัศนะของผู้บริโภคเกี่ยวกับศูนย์บริการผู้สูงอายุ. วารสารบริหารธุรกิจ 21 (มกราคม-มีนาคม 2541).

นภาพร ชโยวรรณ และมาลินี วงษ์สิทธิ์. ปัญหาผู้สูงอายุในประเทศไทย: ผลการวิจัยเบื้องต้นการประชุมวิชาการประชากรศาสตร์แห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

นภาพร ชโยวรรณ และจอห์น ชโนเดล. รายงานการสำรวจสภาวะผู้สูงอายุในประเทศไทย. (เอกสารสถาบันหมายเลข 246/39). กรุงเทพมหานคร: สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

นิศารัตน์ ศิลปเดช. ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพมหานคร: พิศิษการพิมพ์, 2539.

บัญชา บูรณสิงค์. ความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยเกษียณอายุของผู้ทำงานบริษัทชั้นนำในกรุงเทพ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

บรรลุ ศิริพานิช และคณะ. พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุไทยที่อายุยืนยาวและแข็งแรง. กรุงเทพมหานคร : สามดีการพิมพ์, 2531.

บรรลุ ศิริพานิช. คู่มือผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2536.

บรรลุ ศิริพานิช และคณะ. รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง ชมรมผู้สูงอายุ: การศึกษารูปแบบและการดำเนินงานที่เหมาะสม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิญญาณ, 2539.

บรรลุ ศิริพานิช. ผู้สูงอายุไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน, 2542.

พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์ และคณะ. ความทันสมัย ภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง และปัญหาบางประการเกี่ยวกับคนชรา. รายงานการวิจัย สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์, 2523.

มัทนา พนานิรามัย และสมชาย สุขสิริเสรีกุล. การศึกษารูปแบบการจัดสรรงบประมาณเพื่อหลักประกันทางสังคม: อดีต ปัจจุบัน และ อนาคต. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2540.

มัทนา พนานิรามัย. หลักประกันผู้สูงอายุไทย: บทเรียนจากบางประเทศในอาเซีย. วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

ระพีพรรณ คำหอม และคณะ. ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท: รายงานฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

วิจิตร บุณยโหตระ. คู่มือเกษียณอายุ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสาร, 2535.

วิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณ. แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาชมรมอยู่ร้อยปี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. สวัสดิการผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

ศิรางค์ ทัพสายทอง. จิตวิทยาผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, บริษัท. ปีผู้สูงอายุสากล พ.ศ. 2542: ความหวังคนชราไทย. วารสารกสิกรไทย, ปีที่ 4 (วันที่ 30 พฤศจิกายน 2541).

สันติ ตันติไชยบริบูรณ์. ประเภท ทำเล และงบประมาณ Homedd [ออนไลน์]. บริษัท แลนด์ แอนด์ เฮ้าส์ จำกัด (มหาชน). แหล่งที่มา: http://www.homedd.com [19 พฤศจิกายน 2549]

สิริสมร สุขสวัสดิ์. ผู้สูงอายุกับความคาดหวังในการเข้ารับการสงเคราะห์ประเภทเสียค่าบริการ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และคณะ. ปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัย

สาธารณสุขไทย มูลนิธิสารณสุขแห่งชาติและสำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข, 2542.

สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และคณะ. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการผู้สูงอายุในประเทศไทย รายงานการทบทวนองค์ความรู้และสถานการณ์ปัจจุบันตลอดจนข้อเสนอทางนโยบายและการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2544.

สุรกุล เจนอบรม. วิทยาการผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

สุวรรณี พลับพลาทอง. ความทันสมัยและภาพพจน์ที่เกี่ยวกับตนเองของคนชราในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. สังคมวิทยาผู้สูงอายุ: ความเป็นจริงและการคาดการณ์ในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. รายงานการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2545.

ภาษาอังกฤษ

Barrow, G.M. and Smith, P.A. Aging, Ageism and Society. St. Paul. Mim. West Publishing Co., 1979.

Gail Wiscarz Stuart and Sandra J. Sundeen . Principles and practice of psychiatric nursing. 2nd ed St. Louis, Mo: C.V. Mosby, 1983.

Jack J. Leedy & James Wynbrandt. Executive Retirement Management: A Manager's Guide to the Planning and Implementation of a Successful Retirement. New York, N.Y.: Facts on File, 1987.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่องานวิทยานิพนธ์

เรื่อง การเตรียมการที่อยู่อาศัยก่อนเกษียณอายุของสมาชิกสำนักงานประกันสังคมในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาผู้ประกันตนที่ทำงานในธนาคาร

กรุณากรอกข้อความและขีดเครื่องหมาย ✓ ลงใน ◌ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน (แบบสอบถามทั้งหมด 7 หน้า)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ◌ ชาย ◌ หญิง

2. อายุของท่าน

◌ 55-59 ◌ 60-64 ◌ 64 ปีขึ้นไป

3. สถานะภาพ ◌ โสด

◌ สมรส → ◌ ไม่มีบุตร

◌ หย่าร้าง → ◌ มีบตร จำนวน.....

4. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน

◌ ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ◌ ปริญญาตรี ◌ ปริญญาโท ◌ สูงกว่าระดับปริญญาโท

5. ท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่

◌ ไม่มี

◌ มี (โปรดระบุ) →

◌ ภูมิแพ้ ◌ ความดันโลหิตสูง

◌ กระดูกพรุน ◌ ปวดข้อ

◌ เบาหวาน ◌ อื่น.....

6. สุขภาพของท่าน

◌ ยังช่วยเหลือตัวเองได้ ◌ ต้องการการดูแลบ้าง ◌ ต้องการการดูแลอย่างมาก

7. ปัจจุบันท่านอาศัยอยู่กับใคร

◌ คนเดียว ◌ ภรรยา/สามี ◌ บุตร ◌ ภรรยา/สามีและบุตร ◌ ญาติพี่น้อง

◌ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

8. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในบ้านหลังเดียวกัน (รวมตัวท่านด้วย)

◌ อยู่คนเดียว ◌ 2-5 คน ◌ 5-10 คน ◌ 10 คนขึ้นไป

9. ปัจจุบันผู้ดูแลท่านยามเจ็บป่วย คือ

◌ ดูแลตัวเอง ◌ คู่สมรส ◌ บุตรหลาน ◌ ญาติพี่น้อง ◌ ว่าจ้างผู้ดูแล

10. ชื่อธนาคาร / ตำแหน่งงานที่ท่านทำงาน.....

11. รายได้ของท่านเฉลี่ยเดือนละเท่าไร จำนวนเงิน

◌ ต่ำกว่า 15,000 บาท ◌ 15,000 - 25,000 บาท ◌ 25,001 - 35,000 บาท

◌ 35,001 - 50,000 บาท ◌ สูงกว่า 50,001 บาท

11.1 ท่านมีรายได้พิเศษของครัวเรือนต่อเดือนหรือไม่

◌ ไม่มีรายได้พิเศษ

◌ มี →
- ◌ ต่ำกว่า 5000 บาท ◌ 5000-7000 บาท
- ◌ 7001-10000 บาท ◌ 10001-20000 บาท
- ◌ 20001-30000 บาท ◌ 30000 บาทขึ้นไป

12. ค่าใช้จ่ายโดยประมาณที่เกี่ยวกับ**<u>ที่อยู่อาศัย</u>** ประจำเดือนของท่าน ด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

◌ ค่าใช้จ่ายทั่วไป และอาหาร →
- ◌ ต่ำกว่า 1000 บาท ◌ 1001-5000 บาท
- ◌ 5001-10000 บาท ◌ 10001-20000 บาท
- ◌ 20001-30000 บาท ◌ 30001-40000
- ◌ 40001-50000 ◌ 50000 บาทขึ้นไป

◌ ค่าน้ำ ค่าไฟ เป็นต้น →
- ◌ ต่ำกว่า 500 บาท ◌ 500-1000 บาท
- ◌ 1001-3000 บาท ◌ 3001-5000 บาท
- ◌ 50000 บาทขึ้นไป

◌ อื่นๆ โปรดระบุ.....บาท/เดือน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

13. ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับ**<u>ด้านสุขภาพ</u>** (เช่นค่ารักษาพยาบาล อาหาร เสริม)

◌ ต่ำกว่า 500 บาท ◌ 500-1000 บาท ◌ 1001-3000 บาท

◌ 3001-5000 บาท ◌ 50000 บาทขึ้นไป

14. ท่านมีรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตหรือไม่

◌ มี → ◌เงินประกันสังคม → ◌เงินบำเหน็จ ประมาณ.....บาท

→ ◌เงินบำนาญ ประมาณ.....บาท

→ ◌ ไม่ทราบ

◌ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ประมาณ..... .....บาท

◌ ไม่มี

15. ท่านมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายในแต่ละเดือนหรือไม่

◌ เพียงพอ ◌ ไม่เพียงพอ

◌ มีเงินออมเดือนละ.....บาท ◌ กู้ยืม

◌ ไม่มีเงินออม ◌ ไม่กู้ยืม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบัน

16. ลักษณะที่อยู่ปัจจุบัน ของท่านเป็นอย่างไร

◌ บ้านเดี่ยว ที่ดิน.....ตร.ว. ◌ บ้านแฝด ที่ดิน.....ตร.ว.

◌ ทาวน์เฮ้าส์ ที่ดิน.....ตร.ว. ◌ คอนโดมิเนียม ที่ดิน..... ตร.ม.

◌ อพาร์ทเมนท์ ที่ดิน.....ตร.ว. ◌ ตึกแถว ที่ดิน..... ตร.ม.

◌ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

17. ท่านครอบครองที่อยู่อาศัยอย่างไร

◌ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง ◌ เช่าระยะยาว (เซ้ง) ◌ เช่ารายเดือน

◌ ไม่มีกรรมสิทธิ์ อยู่กับญาติ ไม่เสียค่าใช้จ่าย ◌ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

18. ท่านอยู่อาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบันมาเป็นระยะเวลา

◌ ต่ำกว่า 5 ปี ◌ 5-10 ปี ◌ 11-15 ปี ◌ 16-20 ปี ◌ 20 ปีขึ้นไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

19. ที่อยู่ปัจจุบันของท่าน อยู่ที่ ◌ กรุงเทพฯ

◌ ปริมณฑล (นนทบุรี นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรปราการ ปทุมธานี)

20. ปัจจุบันท่านพักหรือนอนอยู่ชั้นไหน **(กรณีบ้าน 1 ชั้น ให้ตอบชั้นล่าง)**

◌ ชั้นบน ◌ ชั้นล่าง ◌ พักคอนโดหรืออพาร์ทเมนท์

21. ผู้ที่ท่านคิดจะอยู่ด้วยในช่วงที่ท่าน เกษียณอายุแล้ว คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

◌ คู่สมรส ◌ บุตร ◌ หลาน ◌ พี่/น้อง ◌ เพื่อน

◌ อยู่คนเดียว ◌ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

22. ท่านมีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบันหรือไม่

◌ มีปัญหา **(ข้ามไปตอบข้อ 23)** ◌ ไม่มีปัญหา **(ข้ามไปตอบข้อ 24)**

23. ท่านมีปัญหาที่อยู่อาศัยด้านใดบ้างโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่กำหนดให้ตามความรู้สึกของท่าน โดยตัวเลขแต่ละตัวมีความหมายดังนี้

1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึงน้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก 5 หมายถึง มากที่สุด

ปัญหา	1	2	3	4	5
ขนาดและพื้นที่ใช้สอย (ห้องนอน, ห้องน้ำ ,ฯลฯ)					
สภาพแวดล้อม (บรรยากาศ, เสียง, กลิ่น, แสงสว่าง, ความปลอดภัย, เพื่อนบ้าน, ฯลฯ)					
การเดินทาง (การเดินทางไปยังแหล่งต่างๆ เช่น ตลาด, โรงพยาบาล, โรงเรียนบุตร, ฯลฯ)					
สิ่งอำนวยความสะดวก (สนามเด็กเล่น, ที่ทิ้งขยะรวม, ไฟทางเดิน, โทรศัพท์สาธารณะ, ถังดับเพลิง, ร้านสะดวกซื้อ, สวนสาธารณะ)					
ค่าใช้จ่าย (ค่าใช้จ่ายด้านการอยู่อาศัย เช่น ค่าน้ำ, ค่าไฟ, ค่าบำรุงรักษา)					
สาธารณูปโภค (น้ำประปา, ไฟฟ้า, โทรศัพท์, การขนส่ง, เป็นต้น)					
อื่นๆ (โปรดระบุ)					

ตอนที่ 3 การเตรียมการที่อยู่อาศัย

24. ท่านมี การเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณไว้แล้ว หรือไม่

◌ มี **(ข้ามไปตอบข้อ 26)** ◌ ไม่มี **(ข้ามไปตอบข้อ 25)**

25. เพราะเหตุใดท่านถึง **ไม่มีการเตรียม** ในเรื่องที่อยู่อาศัยเอาไว้ก่อนเกษียณอายุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

◌ มีบ้านเป็นของตนเองแล้ว(ไม่ต้องทำอะไร) ◌ ไปอยู่บ้านญาติ/พี่น้อง/ลูกหลาน

◌ ไม่มีแหล่งเงินให้กู้ ◌ ต้องการเช่าอยู่ ◌ กลับไปอยู่บ้านพ่อแม่

◌ รายได้ไม่เพียงพอ ◌ ภาระหนี้สินด้านอื่นสูง ◌ ค่าใช้จ่ายด้านอื่นสูง

◌ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

(ข้ามไปตอบข้อ 38)

26.ท่านที่ตอบ **มี** การวางแผนเตรียมที่อยู่อาศัยหลังเกษียณไว้แล้ว ท่านคิดจะทำอะไร(เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

◌ เพื่อปรับปรุง (ต่อเติม/ซ่อมแซม) **(ทำต่อข้อ 27)**

◌ อยู่ระหว่างกำลังผ่อน **(ข้ามไปตอบข้อ 30)**

◌ เพื่อสร้างใหม่ →
- ◌ พื้นที่เดิม **(ข้ามไปตอบข้อ 31)**
- ◌ พื้นที่ใหม่ **(ข้ามไปตอบข้อ 33)**

◌ ย้ายที่อยู่ **(ข้ามไปตอบข้อ 33)**

◌ กำลังหาซื้อ **(ข้ามไปตอบข้อ 33)**

27. ในกรณีที่ท่านวางแผนจะปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิม ส่วนใดของที่อยู่อาศัยที่ท่านคิดจะ ปรับปรุง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

◌ เพิ่มจำนวนชั้น ◌ ต่อเติมเพิ่มพื้นที่ใช้สอย ◌ ซ่อมแซมเฉพาะส่วนที่พัง

◌ ปรับปรุงตัวบ้านให้แข็งแรงดียิ่งขึ้น ◌ ปรับปรุงภายในตัวบ้านให้ใหม่และดีขึ้น เช่น ทาสีภายใน

◌ ปรับปรุงบริเวณภายนอกรอบๆบ้านให้ดีขึ้น เช่น พื้นทางเดิน, สีภายนอก, ที่จอดรถ

◌ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

28. กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยที่ท่านจะ ปรับปรุง

◌ ท่าน/แฟนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ◌ เป็นของ (พ่อแม่-ญาติพี่น้อง)

◌ ผ่อนธนาคารอยู่ ◌ เช่า ◌ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

29. งบประมาณใน การปรับปรุง ที่ท่านประมาณการไว้

◌ ต่ำกว่า 100,000 บาท ◌ 100,001-300,000 บาท ◌ 300,001-500,000 บาท

◌ มากกว่า 500,000 บาท **(ข้ามไปตอบข้อ 38)**

30. อัตราผ่อนต่อเดือน ที่ท่านผ่อนอยู่.....บาท

(ข้ามไปตอบข้อ 38)

31. เหตุผลที่ท่านต้องการสร้างบ้านใหม่ในพื้นที่เดิม.....

32. งบประมาณใน การสร้างใหม่ ที่ท่านประมาณการไว้.....บาท

(ข้ามไปตอบข้อ 38)

33. ในกรณีที่ท่านคิดจะสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) หรือ ย้าย หรือ กำลังหาซื้อ ที่อยู่อาศัยใหม่เพราะเหตุใด

◌ ขนาดและพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ ◌ สภาพแวดล้อมไม่ดี ◌ ไม่สะดวกในการเดินทาง

◌ ค่าใช้จ่ายสูง ◌ สาธารณูปโภคไม่เพียงพอ ◌ ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก

◌อื่นๆ(โปรดระบุ).....

34. กรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ท่านจะสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) หรือ ย้าย หรือ กำลังหาซื้อ

◌ ท่าน/แฟนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ◌ ผ่อนธนาคารอยู่ ◌ เช่า ◌ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

35. ปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกที่อยู่อาศัยที่ท่านจะสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) หรือ ย้าย หรือ กำลังหาซื้อ ((เรียง ลำดับจาก 1-5)

1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึงน้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก 5 หมายถึง มากที่สุด

ปัจจัย	ลำดับ
การเดินทาง เช่น โรงพยาบาล, ห้างสรรพสินค้า, โรงเรียน ฯลฯ	
สภาพแวดล้อมดี	
ราคาเหมาะสม	
รูปแบบสวยงาม	
พื้นที่ใช้สอยภายในบ้าน	
มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	
สิ่งอำนวยความสะดวกในโครงการ	
เงื่อนไขการชำระเงิน	

อยู่ใกล้ ลูกหลาน, ญาติพี่น้อง	
สาธารณูปโภคต่างๆ เช่น น้ำประปา, ไฟฟ้า, โทรศัพท์, การขนส่ง เป็นต้น	
อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

36. ประเภทที่อยู่อาศัยและทำเลที่ท่านจะสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) / ย้าย / กำลังหาซื้อ(เลือกตอบเพียงข้อเดียวโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ที่ช่องด้านหลัง และตารางมีต่อหน้าถัดไป)

รูปแบบ	ทำเล	ขนาดที่ดิน	ราคา(บาท)	✓
บ้านเดี่ยว	รัตนาธิเบศร์-บางบัวทอง-ลาดหลุมแก้ว	50 ตร.ม.	3,000,000	
		70 ตร.ม.	4,000,000	
		100 ตร.ม.	5,000,000	
	ปิ่นเกล้า-ราชพฤกษ์-พุทธมณฑล	50 ตร.ม.	3,000,000	
		70 ตร.ม.	6,000,000	
		100 ตร.ม.	8,000,000	
	จตุจักร-หลักสี่-เมืองนนท์	50 ตร.ม.	3,000,000	
		70 ตร.ม.	4,000,000	
		100 ตร.ม.	5,000,000	
	ประชาอุทิศ-พระราม 2-เพชรเกษม	50 ตร.ม.	6,000,000	
		70 ตร.ม.	6,500,000	
		100 ตร.ม.	7,000,000	
	ศรีนครินทร์-เทพารักษ์-สุวรรณภูมิ	50 ตร.ม.	4,500,000	
		70 ตร.ม.	7,000,000	
		100 ตร.ม.	9,000,000	
	บางกะปิ-รามอินทรา-สุวินทวงศ์	50 ตร.ม.	4,500,000	
		70 ตร.ม.	7,000,000	
		100 ตร.ม.	8,500,000	
	รังสิต-ลำลูกกา-ธัญบุรี	50 ตร.ม.	3,000,000	
		70 ตร.ม.	4,500,000	
		100 ตร.ม.	6,000,000	
บ้านแฝด 2 ชั้น	ปริมณฑล และกรุงเทพฯ	20 ตร.วา	1,500,000	
		35 ตร.วา	2,000,000	
		40 ตร.วา	3,000,000	
ทาวน์เฮาส์ 2 ชั้น	ปริมณฑล และกรุงเทพฯ	15 ตร.วา	1,000,000	

		20 ตร.วา	2,000,000	
		30 ตร.วา	3,000,000	
คอนโดมิเนียม	ปิ่นเกล้า-ราชพฤกษ์-พุทธมณฑล	30 ตร.ม.	1,000,000	
		40 ตร.ม.	2,000,000	
		60 ตร.ม.	2,500,000	
	กรุงเทพฯชั้นใน	30 ตร.ม.	1,500,000	
		40 ตร.ม.	2,000,000	
		60 ตร.ม.	4,000,000	
	จตุจักร-หลักสี่-เมืองนนท์	30 ตร.ม.	600,000	
		40 ตร.ม.	750,000	
		60 ตร.ม.	900,000	
	ประชาอุทิศ-พระราม 2-เพชรเกษม	30 ตร.ม.	700,000	
		40 ตร.ม.	1,000,000	
		60 ตร.ม.	2,000,000	
	ศรีนครินทร์-เทพารักษ์-สุวรรณภูมิ	30 ตร.ม.	700,000	
		40 ตร.ม.	850,000	
		60 ตร.ม.	1,000,000	
	บางกะปิ-รามอินทรา-สุวินทวงศ์	30 ตร.ม.	500,000	
		40 ตร.ม.	900,000	
		60 ตร.ม.	1,000,000	
	รังสิต-ลำลูกกา-ธัญบุรี	30 ตร.ม.	300,000	
		40 ตร.ม.	400,000	
		60 ตร.ม.	500,000	
อื่นๆ (โปรดระบุ).....				

37. เหตุผลที่ท่านเลือกทำเลนี้

◌ เดินทางกลับภูมิลำเนาสะดวก ◌ มีเพื่อนบ้านรู้จักกัน ◌ ชอบสภาพแวดล้อม

◌ มีที่ดินอยู่แล้ว ◌ ราคาเหมาะสม ◌ ต้องการซื้อบ้านใกล้บิดา/มารดา/เครือญาติ

◌ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

38. เงินที่ท่านจะนำมา ปรับปรุง / ผ่อน / ย้ายที่อยู่/ สร้างใหม่บนที่ดินเดิม/ สร้างใหม่บนที่ดินใหม่ / กำลังหาซื้อ ที่อยู่อาศัยมาจากที่ใด

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

◌ เงินออม ◌ เงินบำเหน็จ/บำนาญ ◌ เงินมรดก ◌ ลูกหลาน/ญาติพี่น้อง

◌ เงินกู้ ◌ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 4 เงินหลังเกษียณ

39. ที่มาของรายได้เมื่อเกษียณอายุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

◌ จากการประกอบอาชีพเสริม ◌ เงินออม ◌ เงินมรดก ◌ เงินกองทุนจากธนาคาร

◌ เงินออม ◌ เงินประกันสังคมชราภาพจากสำนักงานประกันสังคม

◌ จากลูกหลาน ◌ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

40. ท่านวางแผนในการใช้จ่ายบำเหน็จ/บำนาญ ส่วนใหญ่อย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

◌ ลงทุนค้าขาย ◌ ลงทุนในหลักทรัพย์ต่างๆ ◌ ฝากธนาคารกินดอกเบี้ย

◌ค่าใช้จ่ายประจำยามเกษียณอายุ ◌ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

41. งานที่ท่านคิดจะทำหลังเกษียณอายุ คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

◌ ไม่ทำงานอยู่บ้านเฉยๆ ◌ ท่องเที่ยว/พักผ่อน ◌ ค้าขาย/ทำงานส่วนตัว

◌ ทำไร่/ทำสวน ◌ ช่วยเลี้ยงหลาน ◌ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

42. ท่านต้องการให้หน่วยงาน/รัฐ ช่วยเหลือเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

◌ จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการผ่อนที่อยู่อาศัยใหม่

◌ จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อซ่อมแซมปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิมที่มี

◌ จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ในที่ดินเดิมที่มี

◌ ร่วมมือกับเอกชน/การเคหะจัดสร้างที่อยู่อาศัยให้ผ่อนซื้อในราคาถูก

◌ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ภาคผนวก ข

แนวคิดการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

1. แนวคิดสิทธิมนุษยชน / ปฏิญญาผู้สูงอายุ / หลักการสหประชาชาติ

การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างประชากรของประเทศไทยที่มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น แต่การดูแลผู้สูงอายุซึ่งเป็นหน้าที่ของบุตรหลานได้เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต เนื่องจากการที่บุตรหลานต้องออกไปทำงานนอกบ้าน และนิยมแยกครอบครัวออกไปอยู่ตามลำพัง ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สังคมไทยจึงได้ตระหนักถึงปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ จึงได้มีการจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขึ้น โดยมีแนวคิดพื้นฐานในการจัดสวัสดิการ ผู้สูงอายุดังนี้

- แนวคิดสิทธิมนุษยชนและแนวนโยบายขององค์การสหประชาชาติ

สมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติได้มีมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal of Human Rights) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) โดยเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติตามข้อบัญญัติอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่เคารพในเกียรติยศและศักดิ์ศรี ความมีเสรีภาพ ความยุติธรรม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์ทางการเมืองของแต่ละประเทศ ซึ่งในบทบัญญัติของปฏิญญาดังกล่าว ได้มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงสิทธิของผู้สูงอายุไว้ในมาตรา 25 (1) คือ

> “มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับมาตรฐานในการครองชีพที่เหมาะสมเพื่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของตนเองและครอบครัว อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาลและบริการทางสังคมที่จำเป็น และมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันความมั่นคงในกรณีการว่างงาน การเจ็บป่วย การเสื่อมสมรรถภาพ การเป็นหม้ายหรือการขาดความไม่สะดวกในการดำรงชีวิตอื่นที่นอกเหนือจากการควบคุม”

แต่เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองและการปกครองของแต่ละประเทศมีสภาพแตกต่างกัน ประกอบกับความไม่มั่นคงทางการเมือง จึงส่งผลให้การคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุทั่วโลก มีขึ้นอย่างไม่เท่าเทียมกันในแต่ละประเทศ

ดังนั้นในปี ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) สมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติได้มีมติรับรองแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นมาตรการระหว่างประเทศ ฉบับแรกที่ได้มีการวางแนวคิด หลักนโยบาย และโครงการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุไว้อย่างเป็นรูปธรรม และในปีเดียวกันที่ประชุมสมัชชาโลกเกี่ยวกับผู้สูงอายุได้มีมติรับรองแผนดังกล่าว ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย จึงมักเรียกแผนดังกล่าวว่า Vienna Plan โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงในศักยภาพของรัฐและสังคมในด้านความร่วมมือในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับผู้สูงอายุในประเด็นต่างๆ คือ สุขภาพและโภชนาการ การคุ้มครองผู้บริโภคที่สูงอายุ ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ครอบครัว สวัสดิการสังคม การประกันรายได้และการจ้างงาน และการศึกษา ซึ่งมาตรฐานและยุทธวิธีเหล่านี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นสิทธิอธิปไตยและความรับผิดชอบของแต่ละรัฐ

- **หลักการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุของสหประชาชาติ**

สหประชาชาติได้รับรองหลักการสำหรับผู้สูงอายุเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1991 (พ.ศ. 2534) ซึ่งกรมประชาสงเคราะห์ได้ใช้เป็นหลักสำคัญในการกำหนดแนวทางในการจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุ ดังนี้

หลักการที่ 1 การมีเสรีภาพ

1. ผู้สูงอายุควรได้รับ อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และการดูแลสุขภาพอนามัยอย่างเพียงพอ โดยการมีรายได้ การสนับสนุนของครอบครัวและชุมชน

2. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการทำงานหรือสามารถได้รับรายได้อื่นๆ

3. ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าเมื่อใดจะต้องพ้นจากการทำงาน

4. ผู้สูงอายุควรได้รับการฝึกอบรมและการศึกษาตามความเหมาะสม

5. ผู้สูงอายุควรที่จะได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่สงบ ปลอดภัยด้วยความพึงพอใจตามกำลังความสามารถ

6. ผู้สูงอายุควรที่จะได้อยู่ในบ้านของตนเอง ตลอดระยะเวลานานเท่าที่เป็นไปได้

หลักการที่ 2 การมีส่วนร่วม

7. ผู้สูงอายุควรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดและดำเนินงานตามนโยบายต่างๆ ที่จะส่งผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ที่ดีของตนและสามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะให้กับชนรุ่นหลังได้

8. ผู้สูงอายุควรที่จะได้รับการพัฒนาโอกาสต่างๆเพื่อให้บริการแก่ชุมชนและเป็นอาสาสมัครในตำแหน่งที่เหมาะสมตามความสนใจและกำลังความสามารถของตน

9. ผู้สูงอายุควรมีบทบาทที่จะจัดตั้งกลุ่มหรือสมาคมของผู้สูงอายุเองได้

หลักการที่ 3 การได้รับการดูแล

10. ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชนและได้รับการคุ้มครอง

11. ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลด้านสุขภาพอนามัยเพื่อให้ได้รับการฟื้นฟูทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ให้ดีขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันหรือชะลอการเจ็บป่วยในระยะเริ่มต้น

12. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการเข้าถึงบริการทางสังคมและกฎหมาย เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุน การเป็นอิสระ การคุ้มครองและการได้รับการดูแล

13. ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแล คุ้มครอง ฟื้นฟูและส่งเสริมทางด้านสังคมและ จิตใจ อย่าง เหมาะสมจากสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่มีสภาพแวดล้อมที่มั่นคง

14. ผู้สูงอายุควรได้รับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

หลักการที่ 4 การบรรลุความพึงพอใจของตนเอง

15. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถ

16. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษา วัฒนธรรม จิตใจ และกิจกรรมนันทนาการของสังคม

หลักการที่ 5 ความมีศักดิ์ศรี

17. ผู้สูงอายุควรที่จะดำรงชีวิตอยู่ด้วยศักดิ์ศรีและความปลอดภัย โดยปราศจากการถูกแสวงหาผลประโยชน์ ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ

18. ผู้สูงอายุควรได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมตามสถานภาพและภูมิหลังและมีอิสระในการช่วยเหลือตนเองทางด้านเศรษฐกิจ

นอกจากหลักการต่าง ๆ ที่กล่าวมา ในปี พ.ศ. 2542 องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ปีนั้นเป็นปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุ (International Year of Older Persons) และได้เชิญชวนให้ประเทศสมาชิกได้ร่วมจัดกิจกรรมและเฉลิมฉลองปีดังกล่าว โดยมีหลักการของสหประชาชาติในการ

จัดกิจกรรม “มุ่งสู่สังคมเพื่อคนทุกวัย” (Towards a Society For all Ages) เพื่อลดช่องว่างในสังคมระหว่างผู้สูงอายุกับบุคคลวัยอื่น ๆ โดยมีหลักการว่า ผู้สูงอายุได้รับการเอาใจใส่ในสังคมด้านต่างๆ ดังนี้

- ความเป็นอิสระ (Independence)
- การมีส่วนร่วม (Participation)
- การดูแลเอาใจใส่ (Care)
- ความพึงพอใจในตนเอง (Self- Fulfillment)
- ความมีศักดิ์ศรี (Dignity)

2. แนวนโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีแนวนโยบายและการดำเนินการคุ้มครองและจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุตามนโยบายขององค์การสหประชาชาติ ดังนี้

- แผนผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. 2525 – 2544)

อันสืบเนื่องจากการประชุมสมัชชาสหประชาชาติในวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2521 คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่วางแผน กำกับดูแลนโยบายและจัดกิจกรรมระดับชาติที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุในระยะยาว โดยมีการกำหนดมาตรการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในด้านการจัดสวัสดิการเคลื่อนที่และการให้สิทธิลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุและบุคคลที่อุปการะผู้สูงอายุไว้ในครอบครัว

นอกจากนี้ยังได้กำหนดบทบาทให้ครอบครัวและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุไว้ดังนี้

1. ผู้สูงอายุควรได้อยู่กับครอบครัวอย่างอบอุ่น ได้รับการเคารพและการดูแลเอาใจใส่จากลูกหลาน

2. ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้และไม่ได้รับการคุ้มครองดูแลจากครอบครัว ควรได้รับการดูแลจากสังคม

3. ผู้สูงอายุควรได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวและชุมชนตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล

4. ผู้สูงอายุควรได้รับข้อมูล ข่าวสาร และวิธีการดูแลสุขภาพ ตลอดจนข่าวสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้สูงอายุปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ได้

แผนผู้สูงอายุดังกล่าวประสบกับปัญหาการดำเนินงานและการนำไปสู่การปฏิบัติการดำเนินงานของคณะกรรมการระดับชาติไม่มีความต่อเนื่องเพราะมีการปรับเปลี่ยนตัวกรรมการอยู่บ่อยครั้งและงบประมาณที่ได้รับจัดสรรและบุคลากรมีจำนวนน้อยและกระจัดกระจายตามหน่วยงานต่าง ๆ

- นโยบายและมาตรการผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. 2535 - 2554)

มาตรการดังกล่าวถูกจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

1. ส่งเสริมและให้บริการการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้สูงอายุรู้จักการปรับตัว การป้องกันโรคและการรักษาสุขภาพ

2. จัดให้มีบริการพื้นฐานและสวัสดิการทางสังคมและการสงเคราะห์ให้แก่ผู้สูงอายุโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำและไม่มีผู้อุปการะ

3. สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้ทำงานตามความสามารถและความถนัด

4. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวและผู้สูงอายุ

5. สนับสนุนให้สถาบันศาสนามีบทบาทในการเป็นที่พึ่งพาทางใจแก่ผู้สูงอายุ

6. ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนและภาคเอกชนเข้าร่วมจัดบริการและสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ

7. สนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาบุคลากรสำหรับดูแลรักษาและให้บริการแก่ผู้สูงอายุ

เมื่อมีการศึกษาถึงการตอบสนองต่อนโยบายและมาตรการดังกล่าวในสมัยรัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน (พ.ศ. 2534 – 2535) นายชวน หลีกภัย (พ.ศ. 2535) นายบรรหาร ศิลปอาชา (พ.ศ. 2538) และพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (พ.ศ. 2538) พบว่าการดำเนินการเพื่อสนองตอบโยบายและมาตรการต่างๆยังไม่บรรลุเป้าหมายและเกิดความล่าช้าขึ้นในหลายมาตรการ โดยในทุกรัฐบาลมักจะมุ่งเน้นการขยายการบริการและสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย สังคม และสาธารณูปโภคเป็นส่วนใหญ่

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติถึงเรื่องสิทธิของผู้สูงอายุ ในหมวดของสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยและหน้าที่ชนชาวไทยเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความช่วยเหลือ มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

มาตรา 54 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 80 รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย ส่งเสริมและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

-ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย (พ.ศ. 2542)

เพื่อเป็นการแสดงเจตนารมณ์ในเรื่องสิทธิของผู้สูงอายุดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทย เพื่อให้แผนงาน นโยบาย และมาตรการต่างๆที่ได้กำหนดไว้ได้นำไปสู่การปฏิบัติในปี พ.ศ. 2542 ผู้แทนจากองค์การที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรผู้สูงอายุ และผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมกันจัดทำปฏิญญาผู้สูงอายุไทยขึ้น เพื่อถือปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้สูงอายุไทย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

รัฐบาล องค์กรเอกชน ประชาชน และสถาบันสังคมต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าของผู้สูงอายุ ซึ่งได้ทำประโยชน์ในฐานะ “ผู้ให้” แก่สังคมมาโดยตลอด ดังนั้น จึงควรได้รับผลในฐานะเป็น “ผู้รับ” จากสังคมด้วย

ปฏิญญาผู้สูงอายุไทยเป็นพันธกรณี เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ จึงได้กำหนดสาระสำคัญไว้ดังนี้

ข้อ 1 ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้งและละเมิดสิทธิ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งตนเองหรือครอบครัวได้และผู้พิการที่สูงอายุ

ข้อ 2 ผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัวโดยได้รับความเคารพรัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร การดูแลเอาใจใส่ การยอมรับบทบาทของกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการอยู่กันอย่างเป็นสุข

ข้อ 3 ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคมอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้านเพื่อสามารถปรับบทบาทของตนให้สมวัย

ข้อ 4 ผู้สูงอายุควรได้รับการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ให้สังคม มีโอกาสได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัยตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นชีวิตมีคุณค่า

ข้อ 5 ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพอนามัยของของตนเอง ต้องมีหลักประกันและสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างครบวงจรโดยเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับการดูแลจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างสงบตามคตินิยม

ข้อ 6 ผู้สูงอายุควรได้มีบทบาท และส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และความเข้าใจอันดีระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน และกับบุคคลทุกวัย

ข้อ 7 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชน ประชาชน สถาบันสังคมต้องกำหนดนโยบายและแผนหลักด้านผู้สูงอายุ ส่งเสริมและประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

ข้อ 8 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องตรากฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันและบังคับใช้ในการพิทักษ์สิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพและจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

ข้อ 9 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องรณรงค์ปลูกฝังค่านิยมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้อายุตามวัฒนธรรมไทยที่เน้นความกตัญญูกตเวทีและความเอื้ออาทรต่อกัน

- แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564)

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (2544, 33-36, น. 7-8) ได้จัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2564) ได้กำหนดให้แผนฉบับนี้เป็นแผนยุทธศาสตร์ 5 หมวด ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุ ที่มีคุณภาพ
2. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ
3. ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
4. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ
5. ยุทธศาสตร์การประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

ทธศาสตร์ทั้ง 5 หมวดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุปรากฏอยู่ใน 3 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเมื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุและยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

1. ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพได้ประกอบด้วย 3 มาตรการ มีเพียงมาตรการเดียวที่เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในระยะยาว คือ มาตรการหลักประกันด้านรายได้เพื่อผู้สูงอายุ ได้แก่

1. ขยายหลักประกันยามชราภาพให้ครอบคลุมบุคคลทั่วไป
2. ส่งเสริมการออมตั้งแต่วัยต้น
3. ลดหย่อนภาษีเพื่อส่งเสริมการออมเพื่อชราภาพ

2. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุประกอบด้วย 6 มาตรการ มีมาตรการที่สำคัญ 3 มาตรการ ได้แก่

2.1 มาตรการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ

- ส่งเสริมการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย
- สนับสนุนกิจกรรมขององค์กรเครือข่ายผู้สูงอายุ

2.2 มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ

- ส่งเสริมการทำงานทั้งเต็มเวลาและไม่เต็มเวลา ทั้งในระบบและนอกระบบ
- ส่งเสรมการฝึกอาชีพและจัดหางานให้เหมาะกับวัยและความสามารถ
- ส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้โดยให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมด้วย

2.3 มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ

ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุและให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมต่างๆ

3. ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุประกอบด้วย 4 มาตรการมี 3 มาตรการที่แสดงถึงการพัฒนาเพื่อคุ้มครอง สร้างหลักประกันให้กับผู้สูงอายุในระยะยาว ได้แก่

1. มาตรการคุ้มครองด้านรายได้ที่สำคัญ เช่น
   1.1 จัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ
   1.2 ขยายหลักประกันยามชราภาพให้ครอบคลุมผู้สูงอายุ
   1.3 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ครอบคลุมผู้สูงอายุ
2. มาตรการหลักประกันด้านสุขภาพให้ ได้แก่ การพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพเพื่อผู้สูงอายุทุกคน
3. มาตรการด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครองที่น่าสนใจ ได้แก่
   3.1 ลดหย่อนภาษีสำหรับผู้ดูแลผู้ที่ช่วยตัวเองไม่ได้
   3.2 เร่งรัดให้มีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุที่ได้รับการทารุณกรรม หรือการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือถูกทอดทิ้งจนเกิดผลเสียร้ายแรงทางสุขภาพกายและ/หรือสุขภาพจิต
   3.3 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต
      3.3.1 รณรงค์ให้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ
      3.3.2 ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุโดยการให้ความรู้และเรียนรู้วิธีการขอความช่วยเหลือ

- **แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564)**

ให้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้สูงอายุอยู่ภายใต้ปรัชญาการสร้างหลักประกันในวัยสูงอายุที่เน้นกระบวนการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงทางสังคมโดยให้ผู้สูงอายุช่วยตนเอง ครอบครัวเกื้อหนุน ชุมชนช่วยเหลือ สังคมรัฐเกื้อหนุน การตระหนักในคุณค่าและศักยภาพของผู้สูงอายุ การสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวและชุมชน ดังนั้นร่างแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ได้กำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละยุทธศาสตร์ไว้ชัดเจน เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ผู้สูงอายุมีสถานะดี ทั้งสุขภาพกายและจิต อยู่กับครอบครัวอย่างอบอุ่น มีหลักประกันมั่นคง อยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ มีส่วนร่วม และเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของครอบครัวและชุมชน

- **พระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ.**2546

จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 มาตรา 54 และมาตรา 80 วรรคสอง ส่งผลให้เกิดการผลักดันพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เพื่อใช้เป็นกฎหมายที่จะเอื้อให้เกิดโครงสร้าง องค์กร และระบบบริหารจัดการที่จะรองรับการดำเนินงานที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศ ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวมีสาระสำคัญโดยสรุป คือ มีการกำหนดให้มีคณะทำงาน ที่รับผิดชอบในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุทั้งในเชิงนโยบาย แผนงาน และเสนอความเห็นในการออกกฎหมาย มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อผู้สูงอายุและกำหนดสิทธิและประโยชน์ที่ผู้สูงอายุพึงจะได้รับการคุ้มครอง พระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติได้ปรากฏมาตรการในการคุ้มครองและสนับสนุนผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ดังนี้

“มาตรา 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ
2. การศึกษาตามความเหมาะสม
3. การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

4. การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน

5. การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น

6. การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

7. การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์ โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง

8. การให้คำแนะนำ ปรึกษา หรือดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี

9. การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

10. การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

11. การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

12. การอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศ กำหนด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวนิยุตรัตน์ จามพันธ์ เกิดวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2526 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมระบบสิ่งก่อสร้าง สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปีการศึกษา 2547 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรเคหพัฒนศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2548

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย